

Yang Isinulat Ni JUAN Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung naa ti Juan ang yay sasa kang pinilik ni Ginuung Jesu-Cristong magpaugyat tung anya pagkatapus mangerengan da ka tung anya bilang sasang apustul na. Kung unu pay sinikad nang nagsulat, sinambit na tung 20:31: "...ugud basi pa ra ilem ang ta yamung pagbasa, manangeramu ra ka ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen, bilang yang paganingen nang Ana Na. Yadwa pa ugud tung pagtalig mi yang mga sadili mi tung anya, asanamu ra ka nga paeyangay na ta ipagpangabui ming baklu ang ya ray pagnatitan ming asta tung sampa."

Tung librung naa, durung magkarabasa ta natetenged tung pagkadios ni Jesus, ig kung unu pay kamtangan yang ustung pagtalig tung anya. Mabilugan ta kung unu pay palaksu yang baklung pagpangabui ang ipaeyang na tung kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung anya. Yang pagpangabuing atia, may luluuan na simanyan ang bui pa taa tung kaliwutan ang naa pati tung uri ang yang sasang tumatalig lugtan da ka yang Dios ang magpasapen tung anyang asta tung sampang anday katapus-tapusan na.

Tung Intrada yang librung naa (1:1-18), may sasang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios ang disti pa tung primiru asan da kang lagi baklu ra nagingtaung bilug. Katulad tung yaten ang mga tau ang tung bitala ta ngaintindiyang yang mga aruman ta kung unu pay palaksu yang pagirisipen ta, maning ka tia tung nagingtaung bilug ang naa ang asan da ka ngaintindiyang ta kung unu pay palaksu yang pagirisipen yang Dios.

Tung katuglayunan yang isinulat ni Juan ang naa, may sinambit na kang pitu nga pruibaan ang makabewereng ang ipinagpalua ni Jesus ang yay nagpailala tung pagkadios na: (1) May waing inimu nang binu (2:1-11); (2) May mulang tagumatayen dang pinamaayen na maskin indi na ra inangay (4:43-54); (3) May sasang taung naglaru ta tantung kabuay ra ang yay pinamaayen na duun tung may pagdirigwan (5:1-18); (4) Nagpapaan tung limang liwu nga tauan (6:6-13); (5) Nagpanaw tung ulit yang awuyuk (6:16-21); (6) Nagpabuskad tung mata yang sasang buray ang kinatau na yang pagkaburay na (9:1-12); (7) Nagpabungkaras

tung ni Lazarong napatay ra (11:17-27). Dispuis tung pitung atia may limang bilug ang indi nagkarasambit tung isinulat na Mateo, ni Marcos, may ni Lucas. Teed ilem tung isinulat ni Juan ngaitaay ta yang mga pruibang 1, 2, 3, 6, may 7.

Dispuis, magkarabasa ta ka asan yang sari-saring pananglit ang sinambit ni Ginuung Jesus natetenged tung sadili na ang maning taa tung pitung magdarasun ang naa: (1) pamangan (6:35), (2) sasang kaas ang pagpasadlaw tung mga tau (8:12; 9:5), (3) sasang purta (10:7), (4) sasang manigasikasu ta kaayepan (10:11), (5) sam pasi ta trigu (12:24), (6) sasang dalam (14:6), (7) ig sasang kapungul ta luak (15:1).

Dispuis pa duru kang magkarabasa ta asan natetenged tung kaampiran ni Jesus tung Dios ang yay paganingen nang sadiling Ama Na (5:17-18). Sinambit ni Jesus ta subra sanggatus ang bisis. Bilang tung pagparanek nang naging taung bilug ang katulad ka tung yaten, yang Dios ya ray ipinabetang nang Ama Na ig ya ra kay Dios na ang nagapanaligan na. Bistu ra tung inaning na tung ni Mariang taga Magdala tung 20:17 ang maganing, “Maria, ustu ra tiang pagperegesen mu tung yeen. Palpasayaw ra kanay nuyy ay indiaw pa nagapaabwat duun tung ni Ama. Maayen pa, angayen mu ra kanay yang mga tauanung agkawigenu rang mga putulu. Aningen mu ang yuu magpaabwataw ra tung Amaw ang simanyan ya ra kay nagyaring Ama ra ka nira. Ya ka man mismu ay Diosu ig Dios ka nira.” Kung natetenged tung Espiritu Santong Dios ka, duru kang maskean ta natetenged tung anyang napabtang tung Kapitulu 14, 15, 16.

Dispuis pa, durung pinaganing ni Jesus ang taa ilem tung librung naa napabtang. Katulad da asan tung pagkesen nira ni Nicodemo natetenged tung pagkapanganang uman (3:1-15), pati yang pinagkesenan nira yang sasang baway ang Samarianen natetenged tung waing bui (4:1-26), pati yang ipinagpasanag na tung mga tau tung Pista Yang Mga Layang-layang duun tung Jerusalem (7:14-39), pati yang ipinagampu na tung ni Ama na baklu ra nga deepay (Kapitulu 17).

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

- 1:1-18* Yang Intrada Natetenged Tung Sasang Maning Pa Tung Ipinaganing Yang Dios Ang Nagingtaung Bilug
- 1:19-51* Natetenged Tung Ni Juan Ang Manigbenyag Ig Tung Epat NGa Tauan Ang Pinilik Ni Jesus Ang Ugyatan Na
- 2:1-12:50* Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Pati Ipinagtulduk Na Tung Mga Tau
- 13:1-17:26* Natetenged Tung Ipinagpasanag Ni Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na Baklu Deepay
- 18:1-19:42* Natetenged Tung Pagdeep Tung Ni Jesus, Ig Yang Pagbista Tung Anyang Asta Sinintinsiaan Dang Ilansang Da Tung Krus Ang Pagkatapus Ipinalgud Da Tung Sasang Leyang
- Kapitulu 20* Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Pati Pagparaitaen Na Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na
- Kapitulu 21* Natetenged Tung Pagpaita Ni Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Nang Pitu Pati Pagpaulik Na Tung Ni Pedrong Nagingwara Tung Anya

**Natetenged Tung Sasang Maning Pa Tung
Bitalang Ipinaganing Yang Dios (1:1-18)**

1 ¹Atiing anda pay nagaimu, asan da kang lagi yang sasang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios^a. Pagrinampilay kang lagi tanira yang Dios ig yang pagkadios yang Dios ya kay pagkadios na. ²Tanya asan da kang lagi pagpakirampil tung Dios. ³Yang tanan ang bagay ipinaimu yang Dios tung anya. Kung belagan tung anya, andang pisan ay naimu, may sam bilug. ⁴Tanya kang lagi yang nagpaguad yang baklung pagpangabui ang nagauyunan yang Dios ig katulad ka tung sasang kaas ang pagpasanag, yay kaalimbawaan nang nagpasanag tung kinaisipan yang mga tau ugud asan da ngaeyangay ta ipagintindi nira tung Dios ang magkatama. ⁵Anday kabuntut-buntukan yang pagparasanagen na tung makiklep ig indi ra enged nagadeegan yang makiklep ang atia^b.

⁶Simanyan, may sasang taung tinuwul yang Dios ang ti Juan yang aran na. ⁷Yang inangay na taa ay magpaingmatuud tung mga tau natetenged tung kaas ang naa, ugud yang tanan ang mga tau mamagtalig da tung anya natetenged tung pagibalita na. ⁸Belagan ang maganing ang tanya yang kaas, ang indi, yang inangay na ang tanya magpaingmatuud natetenged tung kaas. ⁹Kung masigaak yang sasang kaas ang pagpasanag, mas pa yang maning pa tung kaas ang naa, ay nagapalengengetan na yang kinaisipan yang mga tau taa tung kaliwutan ang naa ang para magpasanag tung nira. ¹⁰Taa kang lagi tanya tung kaliwutan ang naa ig yang intirung kaliwutan pati yang tanan ang mga betang na luwus ang ipinaimu yang Dios tung anya. Piru ya pa kay indi ra inilala yang mga tau taa tung kaliwutan. ¹¹Maskin duun mismu tung sadiling banwa na naglua, piru indi ra ka enged pinauyunan yang mga masigkanasyun na. ¹²Piru kumpurming tinu pay nagpauyun tung anyang nagtalig, ya ray pinakdulan na ta pudir nirang maging mga ana yang Dios. ¹³Nagyari rang mga ana na ka man belagan ang maganing ang natetenged yay natauan dang lagi nira ekel tung ama nirang naana tung nira, kung indi, yang Dios mismu ya ray maning pa tung naana tung nira.

---

^a **1:1** Yang sasang atiang sinambit ni Juan, ipinananglit na tung sasang bitalang ipinaganing yang Dios ay katulad tung nagianing yang aruman ta tung yaten ang asan da ngaskeya ta kung unu pay nagabtang tung isip na, maning ka tung sam bilug ang atiang maning pa tung sasang bitalang ipinaganing yang Dios ay asan da ngaskeya ta kung unu pay nagabtang tung isip na. ^b **1:5** Yang bitalang naa tung Giniriego puiding duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa: “indi ra ka enged nagamaresmesan yang makiklep ang atia.”

¹⁴Simanyan, yang maning pa tung bitalang naang ipinaganing yang Dios, naging taung bilug ig nagpakigsapen^c da tung yamen. Pinateek-teekan ka yamen yang kadengegan na ang yay bagay ang pisan tung anya ay lusung pisan yang paganaan nirang magama ang tanya duun ka man nanliit tung paganingen nang Ama na. Ay pinaitaanami ra nganing anya ta kaneeman nang durung pisan agkatinlu ig duun ka tung anya nga bilugay yamen yang ultimung pagkadios yang Dios ang anday pagkakulang.

¹⁵Pati nganing ti Juan ang naang manigbenyag, nagpaingmatuud da ka natetenged tung maning pa tung bitalang naang ipinaganing yang Dios ay nagparakawutun da tung mga tau ang maning taa: “Atia ra yang taung ibinalitaw ra kang lagi tung numyu ang atiang paganingu ang may sasang taung maglua ang maskin nagauri pa tung yeen, piru mas abwat ta katengdanan tung yeen ay natetenged bakluaw natau, tanya asan da kang lagi.” Yay aning ni Juan ang nagpaingmatuud tung mga tau.

¹⁶Aganingenu ang tung anya ka man nga bilugay yamen yang ultimung pagkadios yang Dios ay maskin yaming tanan tani, ikinaayen da ka yamen yang katinlu yang isip na ay anda enged ang pisan ay kaluwus-luwusan yang kaneeman nang atiang durung pisan agkaawunda. ¹⁷Aywa indi maaningu tia ay kipurki telengan mi ra ilem. Atiang tukaw yang mga katuwulan yang Dios ibinutwan ni Moises tung nasyun ta. Ang pagkatapus numanyan, kung ipasunaid pa tung unu pa enged ay kantidad yang kaneeman yang Dios may yang kamtangan yang pagkadios na, asan da enged nga bilugay ta tung ni Jesu-Cristo. ¹⁸Yang Dios, disti pa atii tung katebtewan, andang pisan ay taung naita tung pirsunal na, may sam bilug. Piru naang sasang inding pisan mapakdingan ang ya ka man mismu yang Dios ang pirming pagsinasaay tanirang magama, ya ray nagbadbad tung mga isip yamen natetenged tung anya.

Natetenged Tung Pagpaingmatuud Ni Juan Ang Manigbenyag Natetenged Tung Ni Jesus (1:19-34)

¹⁹Kung natetenged tung pagpaingmatuud ni Juan ang naa tung mga tau, maning taa yang nainabu. Yang mga manigmangulu tung nasyun yamen ang mga Judio duun tung Jerusalem, ya ray namanuwul tung mga aruman nirang mamagpasiguru ra kanay tung ni Juan kung unu pay

---

^c 1:14 Bilang ya ray pagpasaplid ni Juan ang nagsulat tung kumpurming magbasa natetenged tung pinagtuuan pa rin yang mga Israel tung Dios atiang tukaw ang sasang turdang ipinaketay. Ay ya enged ay pinagtiniran yang Dios ang nagpakigsapen tung nira tung pagparanaw-panawen nira tung banwang kapas. Purisu tung pagkasambit ni Juan tung pagpakigsapen tung nira yang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios, yang gustu nang inang ang tanya ra yang kapakli yang pagtuuan ang atii bilang ya ray pagrampilan yang Dios may yang mga tau.

katengdanan na. Yang pinanuwul nira ya ra yang mga pari, kasiraan da ka tanira yang mga katabyang nirang duma. ²⁰Tung pagpasiguru nira tung ni Juan kung unu pay pagpabetang na tung sadili na, indi nagambu, kung indi, nagugtulun da yang matuud ang maganing, “Yuu belaganaw yang paganingen ang Cristo ang katulad ka tung pagalaum mi.” ²¹Maganing tanirang namagtimalas, “Tay kung maning tii, tinua pang tauay? Yawa wasu ti Elias ang ya kang lagi ay nagaelat-elatan tang magbalik?” Maganing ti Juan ang nagtuwal, “Belag!” Dayun da nirang pinasulitan ang tinalimaan ang, “Yawa wasu yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang atiang pinangakuan nang magkawut^d?” Maganing ka tanya, “Belag ka!” ²²Numanyan, namagpabalitektek pa ka enged ang namanalimaan tung anyang maganing, “Balitaayami ka ta ustu kung tinua pang tauay ugud mabalita ka yamen tung namanuwul tung yamen. Unu pay pagpabetang mu tung sadili mu?” ²³Numanyan tung tuwal ni Juan, ya ra ilem ulitay na yang sasang naula ni Isaias ang yay sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Maganing yang tuwal na, “Anday duma, yuu ra yang pinagula tung kasulatan ang ya unu ay maglua taa tung banwang naang kapas ang para magparakawutunaw tung mga tau. Yang ianingu unu tung nira, ang katulad ka tung pagtaradlengen tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi, kaministiran kang panadlengen da ka nira ta mupia yang mga kainaisipan nira ang para simpan dang mampauyun tung ni Ginuu tang magkakawut da,” maganing. ²⁴Yang mga taung atiang pamagpabalitektek tung ni Juan, pinanuwul yang mga Pariseo. ²⁵Taa numanyan, dayun-dayun yang pagpabalitektek nira tung ni Juan ang maganing, “Naa pala, agaaninga ka ang yawa belagan yang paganingen ang Cristo, belagana ka ti Elias, maski yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang nagaelat-elatan ta, belag ka. Ay kung maning tii, aywat pagpamenyaga pa ka enged tung mga tau? Unu pay kalelyag mung ianing?” ²⁶Yang tuwal ni Juan, maning taa: “Kung tung bagay, yuu pagpamenyagaw ka man tung mga tau. Piru may sasang taung nalaket asan tung numyu ang indi mi pa nagailala. ²⁷Maskin nagauri pa tung yeen, piru mas abwat ta katengdanan tung yeen ang maskin nganing tung panguwad da ilem yang lakgeng yang sandalyas na, indiaung pisan magkabagay tung anya^e,” maganing duun ti Juan. ²⁸Yang mga bagay ang atia nainabu tung Betania, duun tung duwali yang subang paganingen ang Jordan, ay duun agpagberenyagen ti Juan tung mga tau.

---

^d 1:21 Yang manigpalatay ang atii, inula ni Moises tung Deuteronomio 18:15, 18. Sinambit ka yang mga tau tung 6:14 may tung 7:40 ig sinambit ka ni Pedro tung Mga Binuat-buatan 3:22-23 ig tung 7:37 sinambit ka ni Esteban. ^e 1:27 Atii kanay duun tung banwa nira, yang panguat ta sandalyas yang ubligasyun ta sasang kirepen ang yay pinakaaranek ang klasi ta ubra. Matapus na ra nganing ta panguwad, diritsyung luasan nang ugasan yang kakay yang agalen na.

²⁹Pangayag yang kaliwutan, ti Jesus naita ra ni Juan ang pagpalenget da tung anya. Diritsyu rang ipinasapet na tung mga tau ang maganing, “Uay, atia rawa yang taung tinuwul yang Dios ang manulad tung sasang karnirung sinday pa ang ya agidasagay ugud duun da nga kuat yang pagkamakinasalananen tang mga tau tung pagterelengen yang Dios^f. ³⁰Ya ra ka man tiang ibinalitaw ra kang lagi tung numyung tan taa pa ang atiang paganingu ang may sasang taung maglua, maganingaw, ang maskin nagauri pa tung yeen, piru mas abwat ta katengdanan tung yeen ay natetenged bakluaw natau, tanya asan da kang lagi. ³¹Tan taa, maskin yuu ngani, indi pa nagailalaw kung tinu pa. Piru minangayaw taa ang para magpamenyag tung mga tau ay ugud asan da ngaipailalaayu yang taung atia tung intirung nasyun tang Israel,” agaaning. ³²Numanyan, ti Juan, dayun da yang pagpaingmatuud na tung nirang maganing, “Atiang pagpameyagaw ra tung mga tau, may sasang taung naitaw rang pinangapunan dang pinakeenan yang Espiritu Santong napapariu ra tung kuari kalapati ang duun manliit tung langit. ³³Baklu naitaw, indi pa ka man nagailalaw, basta pinakdekaw ilem yang nagtuwul tung yeen ang magberenyagen tung mga tau ang kung tinu pay maitaung pangapunan yang Espiritu Santong pakeenan, ya ra yang maning pa tung magberenyagan ka tung mga tau ekel tung pagpatinir na tung nira yang Espiritu Santo. ³⁴Simanyan yang bagay ang atia, sinakep dang pisan yang mataw. Purisu nagapagpaingmatuuraw ra nganing tung numyu ang yang taung atia talagang ya ra ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios,” maganing.

May Tulu NGa Tauan Ang Namagpakigpu Tung Ni Jesus (1:35-42)

³⁵Pangayag, asan si ti Juan, kasiraan da ka tanira yang durua nga tauan nang nagapangugyatan na. ³⁶Numanyan pagpamalad ni Juan tung ni Jesus ang magtataklib da, ipinasapet na si tung mga aruman nang atiang durua ang maganing, “Uay, atia rawa yang taung tinuwul yang Dios ang magpakbung tung sasang karnirung sinday ang ya agidasagay,” maganing. ³⁷Pagkagngel nira tia, dayun dang namagpakignunut tung ni Jesus. ³⁸Simanyan, pagbalyed ni Jesus, naita na ra tanirang pamagpakignunut da tung anya. Purisu tinalimaan na tanirang inaning, “Unu ray ministir mi?” Maganing tanirang namagtimalas, “Anda, Rabbi.

---

^f 1:29 Atiang pagandar pa yang Dating Ipinagpakigpaigu, ubligadu yang mga Judiong magpadasag ta mga ayep ang para ya iprisintaray nira tung Dios bilang katumbas yang mga kasalanan nira. Tung pagbasa yang mga masigkanasyun ni Juan tung isinulat nang naa, puiding asan da nga demdemay nira yang nagkaraula natetenged tung paganingen ang Cristo. Katulad asan tung Isaias 53 ang may sasang taung nasambit ang manulad tung karnirung sinday pa ang idinasag ang para asan da nga tumbasay yang mga kasalanan nira. Yang bagay ang atia sinambit ka tung 1 Corinto 5:7 may 1 Juan 4:9-10.

Gustu ilem yamen ang makdekan kung aria pag pagistar.” (Tung bitala yamen ang mga Judio, yang puntus yang pangguuy nirang atiang Rabbi tung anya ay sasang manigtulduk.) ³⁹Maganing ti Jesus ang minles, “Taniita, ugud maita mi.” Kapurisu, nansinunut da ka man tung anyang asta naita ra ka man nira yang pagistaran na. Duun da ka namagdayun tung anya tung apun ang atia ay yang uras ang ipinagbaragas nira, mga alas kuaru ra kang lagi yang apun. ⁴⁰Yang sam bilug tung durua nga tauan ang atiang nagngel ka tung ipinasapet ni Juan ang pagkatapus nagpakignunut da tung ni Jesus, ya ra ti Andres ang ari ni Simon Pedro. ⁴¹Simanyan ya ray nagsagyap tung aka na. Pagbagas nira, dayun dang nagbawalitaen tung anyang maganing, “Manung, naita ra yamen yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios ang yay paganingen tang Mesias,” maganing. (Kung tung bitalang Giniriego, Cristo yang pangguuy yamen ang atia tung anya.) ⁴²Pagkatapus, dayun na rang ingkelan ti manung na tung ni Jesus. Numanyan, tung pagpamalad ni Jesus tung anya, dayun na rang inaning ang, “Yawa ti Simon ang ana ni Juan. Piru simanyan, papuanggaana ra yeen tung ni Cefas,” maganing. (Kung ilakted tung bitalang Giniriego, yang papuangga nang atia ti Pedro)^g.

**Pagimbitar Da Ti Jesus Tung Durua Si NGa Tauan Ang
Para Mamagpaugyat Da Ka Tung Anya (1:43-51)**

⁴³Pangayag, naisip da ti Jesus ang magangay duun tung parti Galilea. Kumawut duun, sinagyap na ti Felipe. Pagkasagyap na, dayun na rang inaning, “Felipe, magpakignunuta ra ka tung yeen ang magpaugyat,” maganing. ⁴⁴Ti Felipeng naa, masigkabanwa ni Andres durua ni Pedro ang parariu tanirang taga Betsaida. ⁴⁵Simanyan, ti Felipe dayun dang nagsagyap tung ni Natanael. Pagkaita na, dayun na rang inaning ang, “Ungkuy, naita ra yamen yang taung pagaelatan tang inula ni Moises. Pati mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw pa nagkaraula ka natetenged tung anya. Ya ra ti Jesus ang ana ni Jose ang taga Nazaret.” ⁴⁶Maganing ti Natanael ang nagtimalas, “Abee, aywa, may taga Nazaret ang maayen ang tau?” Maganing ti Felipeng minles, “Alia, telengan mu wa,” maganing.

⁴⁷Taa, simanyan, pagkaita ni Jesus tung ni Natanael ang pagpalenget da tung anya, ya ra aganingay na, “Atia ka man ta taung bagay ang pisan ang aningen ang kinasakpan yang nasyun tang naang Israel. Indi maskeng magegtem kung unu pay nabtang tung isip na.” ⁴⁸Maganing ti Natanael ang nagngel, “Abaa, ya pa agaring nagaskean mu ra yang

---

^g 1:42 Yang kinaulugan yang aran ang ‘Cefas’ tung bitalang Inarama may yang aran ang ‘Pedro’ pariung batu. Pinapuanggaan nganing ni Jesus ta maning tia ay ya ray pagula na ang tung uri yay magluang matenten ta isip. Ikumpalar tung Mateo 16:18.

ugaliu?” Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Baklua ra guuyay ni Felipe ta nungayna, nabandawa rang lagi yeen atiang duuna pa rin tung maglandungan yang igus mu^h.” ⁴⁹Maganing ti Natanael ang minles, “Rabbi, talagang yawa yang paganingen ang Ana Yang Dios ang nagaelatan yamen ang maggaraemen tung nasyun tang Israel.” ⁵⁰Maganing ti Jesus, “Naa pala, Natanael, kalpesa ka ilem ang mananged tung yeen sigun tung inaningung atia tung nuyu ang nabandawa rang lagi yeen atiang duuna pa rin tung kapungul yang igus? Kulang pa tia. May mas pang makabewereng ang maita mu.” ⁵¹Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Iugtulu tung numyung tanan yang kamatuuran. Yuung paganingen ang ‘Maninga Tau’ kumus naawaw ra tung kaliwutan, mabiluganaw ra numyung yuu ray pagrarampilan yang mga tau may yang Dios. Ay may maita mi ra tung yeen ang magkaanggid-anggid tung nabagay tung tinalakinep ni dipuntu Jacobⁱ atiang tukaw ang yang langit maning pa tung nagabri ra tung tagbu na ig may mga angil ang pagapanuwul yang Dios ang namagpabalik-balik tung anya,” maganing.

Yang Primirung Pruibang Ipinalapus Ni Jesus (2:1-11)

2 ¹Taa simanyan tung yaklung kaldaw, may kumbira tung lansangan ang Cana duun ka tung sinakepan yang Galilea. Yang nanay ni Jesus duun agpagtawang. ²Asta ti Jesus may yaming nagapangugyatan na, pinagimbitarami ra kang magpasakep. ³Simanyan atiang pagkakulang da yang irinemen ang atiang paganingen ang binu, nagpakdek da yang nanay ni Jesus tung anya ang maganing, “Anda ray binu, nalubsan da tanira.” ⁴Diritsyung nagtuwal ti Jesus ang maganing, “Siguru maskin indiw ra aningen mu kung unu pay buatenu. Indi pag kawutun yang urasu^j,” maganing. ⁵Simanyan yang mga sirbintis ya ray inaning yang nanay nang maganing, “Maskin unu pay ituwul na tung numyu, buatan mi,” maganing.

⁶Taa numanyan may enem ang bilug ang tapayan asan ang parabtangan ta wai. Yang mga tapayan ang atia batung binangbangan. Ipinabtang asan ay tung dating pagturuuen yamen ang mga Judio tung Dios, durung mga riglamintung nagausus yamen sigun tung pagurugasen. Yang pakled nira, mga talaepat asta tung talaenem

---

^h 1:48 Yang ayung atiang paganingen ang igus, yay kadagmitan ang pagpalandungan yang mga Judio tung sular nira kung gustu nirang magbasa yang kasulatan. ⁱ 1:51 Duun da nga basaay mu tung Genesis 28:10-17. ^j 2:4 Tung isinulat ni Juan ang naa, muya-muyang sambiten ni Jesus ang indi pag kawutun yang uras na (7:6, 8, 30; 8:20). Purisu atiang alenget da yang uras ang ipagpakugmatay na ang pagkatapus mabui si kang uman, muya-muya ra kang sambiten na ang kinawut da yang uras ang ipagpadengeg enged tung anya (12:23, 27; 13:1; 16:32; 17:1).

ang lata. ⁷Simanyan, maganing ti Jesus tung mga sirbintis, “Ala, pamungkun mi ra kanay ta wai yang mga tapayan ang atia,” maganing. Diritsyung pinamunuk nirang pisan. ⁸Pagkapnuk, maganing si ti Jesus tung nira, “Ala, sarukun mi ra kanay ang eklan duun tung kuimi,” maganing. Pagkatapus dayun da ka man ang ingkelan nira tung kuimi. ⁹⁻¹⁰Simanyan, pagkatikmi na yang waing atiang nagimu rang binu, nabereang. Anday kaliwatan na kung ay pa liit yang binung atia, piru yang mga sirbintis ang namanaruk ya ilem ay nangakdek. Purisu yang binuat na, dayun na rang ginuuyan yang pangasawa ang inaning, “Yang nuyung atia, aparti ka. Yang kadagmitan ang buwuaten tung mga kumbira, simpri yang matinlung klasi ta binu ya ray ipatkaw ang ipalua. Kung midyu nangapagustu ra ngani ta inem yang mga bisita, baklu ra ipalapusay tiang mga sigunda. Naa pala ta nuyu, yang matinlu ya itiganaay mu! Numaan da ilem ipaluaay mu!” maganing. ¹¹Yang binuat ni Jesus ang atia tung Cana duun tung sinakepan yang Galilea, yay primirung pisan ang pruibang makabewereng ang binuat na. Ya ray nagpailala yang kagaeman na tung yamen ang nagapangugyatan na. Purisu asan da mas pang nagbaked yang pagtaraligen yamen tung anya.

¹²Taa numanyan, tung pira pang kaldaw, nanuldak da ti Jesus duun tung lansangan ang Capernaum, kasiraan da ka tanira na nanay na, may yang mga putul na, asta yaming nagapangugyatan na. Duunami ra nagtinir ta pira pa ilem ang kaldaw.

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang Pagtuuan Ang Pinakalusu (2:13-22)

¹³Simanyan kumus gesye ra ilem yang uras ang kawutun da yang pista yamen ang mga Judiong pagguguuyan ang Taklib, ti Jesus nanungul-tungul da duun tung Jerusalem, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ¹⁴Kumawut tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, duun da tung palayas na nga panaway na yang mga manigpaalang ta mga baka, mga karniru, may mga kalapati^k. May duun kang mga manigbailu yang kuarta yang mga tau ang para ikambiu tung kuarta nirang mga Judio. Kumarungan tung mga lamisaan nira. ¹⁵Numanyan, pagkaita ni Jesus tung nira, anday duma, nagpamegkes da ta mga pinling binuat na rang latigu. Ya ray ipinagpamurdun na tung nirang tanan ang ipinampalua, pati karniru pati baka. Asta yang mga lamisaan yang mga manigbailu ang atiang punuk ta mga kuarta, ya ray pinamaliskad na ang asta nagkaraburarag da ilem. ¹⁶Pati mga manigpaalang ta kalapati, linalangan na ra kang inaning, “Eey, pangkelan mi ra ka tia duun tung

---

^k 2:14 Yang mga ayep ang atia kaministiran yang mga sumasakep tung pista ang para ipadasag nirang iprisintar tung Dios sigun tung pagturuuen nira atii kanay.

lua! Yang balay ang naang pagatiniran ni Ama, indi mi ra pangaasan ang buaten ang palingki,” maganing. ¹⁷Pagkagngel da yamen ang nagapangugyatan na, ya ra nga demdemay yamen yang sasang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Aay, Ampuanung Dios, yang kadererepenung pagdipindir tung kadengegan yang balay mu, ya ra kay ikadiadu,” maganing¹.

¹⁸Taa numanyan, kumus binuat da ni Jesus ta maning tia, dayun dang inusisa yang mga pamagmangulu tung nasyun yamen ang mga Judio ang inaning, “Abir, ipaita mu ra taa tung yamen yang sasang pruibang bilang kabakeran mu ang yaway may katengdanan ang magbuat ta maning tia taa tung pagatiniran enged yang Dios ang naa.” ¹⁹Maganing ka ti Jesus ang minles, “Ala, kung diaduen mi yang pagatiniran nang naa, puidi ka, piru tung seled yang tulung kaldaw pakdanganu si ka ta baklu.”

²⁰Maganing tanirang namansituwal, “Abaa, tung seled ilem yang tulung kaldaw mapakdangan mu si ka ta baklu, ang epat dang puluk may enem ang takun yang pagparakdengen yang pagatiniran nang naa?” maganing.

²¹Piru kung pasadsaran ta enged yang gustu ni Jesus ang ianing, anday dumang pagatiniran enged yang Dios ang atiang nagianing na, kung indi, ya ra yang sadiling tinanguni na mismu. ²²Purisu numanyan, atiang pinabungkaras da yang Dios, nademdeman da yamen ang pinagugyatan na ang ya ray nagabitata nang kaisan. Purisu duunami rang nagingmatuud tung napabtang tung kasulatan natetenged tung pagkabui na si kang uman. Asta yang ibinitalang atia ni Jesus, pinananged da ka yamen.

Yang Pundu Yang Kinaisipan Yang Tanan Ang Mga Tau Deep Ang Pisan Ni Jesus (2:23-25)

²³Taa, simanyan, atiang duun pa ti Jesus tung Jerusalem tung uras yang pistang atiang paganingen ang Taklib, kadakel dang namananged da tung anya ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo ay natetenged tung mga pruibang makabewereng ang binuat na ang ya ray nagkaraita nira. ²⁴Piru ti Jesus tanya, indi na itinalig yang sadili na tung nira, ay kipurki kabisadu na ra ka tanirang tanan. ²⁵Anday kaministiran nang balitaan pa natetenged tung ninu pang tauay, ay deep nang pisan yang pundu yang kinaisipan nira sasa may sasa.

Pagpasanag Ti Jesus Tung Ni Nicodemo Kung Ya Pa Agari Malgud Tung Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios (3:1-15)

3 ¹Numanyan, may sasang taung nagaranan tung ni Nicodemo. Tanya sasang kinasakpan yang grupung nagaranan tung mga Pariseo ig sasa

¹ 2:17 Mga Karantaen 69:9

kang pagpakigmaepet tung nasyun yamen ang mga Judio. ²May sasang lawii^m ang minangay ra tung ni Jesus. Maganing tung anya, “Rabbi, nagaskean da yamen ang yaway sasang manigtulduk ang tinuwul yang Dios ang magpasanang tung yamen. Kipurki anday mapagpalua ta mga pruibang mga maning tiang nagabuhat mu kung indi nagapakigsasaan yang Dios.” ³Maganing ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, yang sasang tau, kung indi ipanganang uman”, indi enged maimung maispirinsiaan na yang paggaraemen yang Dios tung anya.” ⁴Maganing ti Nicodemong minles, “Ya pa agaring ipanganang uman yang sasang taung maepet da? Aywa, makled pa kaya ang uman tung tian yang nanay na ang para ipangana na sing uman?” ⁵Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, kung tinu pay indi ipanganang uman ekel tung wai ig tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung kinaisipan na^o, indi enged maimung malgud tung paggaraemen yang Dios. ⁶Kipurki kung tinu pay ipinangana ta tau, yang pagkatau na tung tau ka manliit. Katulad ka tung sasang taung ipinanganang uman yang Espiritu Santong linimpiuan, may baklu ra kang pagkatau nang ipinaeyang da yang Dios tung anya. ⁷India ilem mabereng tung inaningung atia tung nuyu. Yang dapat mainabu tung numyung tanan ang ipanganaamu rang uman. ⁸Telengan mu ra ilem yang palet. Kung ay pay gustu nang meyep, duun da ilem meyep. Yang agrut na magngel mu, piru indi mu maskean kung ay pa manliit kung ay pa manganing. Yang pisan ay matinlung pananglitanu tung sasang taung ipinangana ra yang Espiritu Santo. Ay kung unu pay natengeran na ang yang taung atia naguman da, indi enged masangkad ta tau. Piru mabistu ra enged tung pinakawut yang inubra na tung pagpangabui yang taung atia.” ⁹Maganing si ti Nicodemong minles, “Ya ra ilem agari kaya?” ¹⁰Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Yaway sasang nagabantug ang maayen ang magturuldukan tung mga masigkanasyun tang mga Israel, piru naa pala yang mga bagay ang naa, indi mu nagaintindian^p. ¹¹Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, yang nagipagpakawut yamen nagaintindian kang lagi yamen. Yang naita yamen mismu, ya ray nagipagpaingmatuud yamen, piru ay pa wa? Indi mi ra ka

---

^m 3:2 Tung isinulat ni Juan ang naa, yang bitalang lawii may nagalagpakan na. Yay kaalimbawaan yang sasang taung makiklepa yang pagirintindian na tung Dios ang katulad ka tung inaning ni Ginuung Jesus natetenged tung makiklepa ang pagatiniran (3:19). Ikumpalar tung 13:30. ⁿ 3:3 Yang bitalang ‘uman’ tung bitalang Giniriego, duruay kinaulugan na. Puidi kang ilakted ang ‘liit tung abwat’. ^o 3:5 Asan da nga tagamay ni Jesus ti Nicodemo ta pagpademdem natetenged tung sasang pinangakuan yang Dios tung mga tauan nang mga Israel ang tung uri may sasang ubraen na tung mga pupusukun nira ekel tung puirsa yang Espiritu Santo. Yang luaan na, asan da tanira nga paeyangay na ta baklung pagpangabui nira ang uyun tung anya. Duun da nga basaay ta yang pinagula ni Ezequiel tung Ezequiel 26; 25; 27. ^p 3:10 Dapat da rin ang naintindian ni Nicodemo yang napabtang tung kasulatan ang pariu ka tung sasang inula ni Ezequiel; 26; 25; 27. Kipurki kung naskean na tia, nadeep na ra rin kung unu pay nagadapatan yang pagkasambit ni Ginuung Jesus tung wai may Espiritu Santo tung 3:5.

ilem agpanangden yang nagipagpaingmatuud yamen. ¹²Kung indiaw ra ka ilem panangden ming pagpaingmatuud natetenged tung nagainabu taa tung kaliwutan ang naa ang katulad ka tung nagianingung atia nungayna, ya pa agaring panangdenaw pa numyu kung magpaingmatuuraw pa natetenged tung nagainabu duun tung langit? ¹³Andang pisan ay taung nagapagpaabwat duun tung langit ang para maskean na ra rin kung unu pay pagkarainabu duun. Piru ta yuung paganingen ang Maninga Tau ultimu ra ilem yuuy kabisadu tung mga bagay ang atia, ay duunaw ka man tung langit nanliit ang nagparanek taa. ¹⁴⁻¹⁵Dispuis, yang pambungunu pariu tung iraw ang atiang saway ang itinaken ni Moises tung ayu ang pagkatapus ya agipaabwatay duun tung banwang kapas⁹. Bilang yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu kay ipaabwatay⁷ ugud kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen, indi ra magdayun yang pagkablak na tung Dios, kung indi, asan da kang lagi nga paeyangayu ta ipagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na,” maganing ti Jesus.

**Yang Pagbadbad Yang May Sulat Natetenged Tung
Pinaganing Ni Jesus Tung Ni Nicodemo (3:16-21)**

¹⁶Natetenged ang durung pisan agkalutuk yang gegmang ibinulundad yang Dios tung yaten ang mga tau, mismu yang paganingen nang Ana nang inding pisan mapakdingan, ya ray ipinaangay na taa tung kaliwutan ang naa bilang maning pa tung sasang dasag. Ya ray binuat na ugud kung tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, indi ra magdayun yang pagkablak na tung Dios ang asta tung sampa, kung indi, asan da kang lagi nga paeyangayu na ta ipagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na. ¹⁷Kipurki yang ipinagpangay yang Dios tung paganingen nang Ana Na taa tung kaliwutan ang naa, belagan ang maganing ang para ya ray magsintinsia tung mga tau tung kalainan, ang indi, ugud ekel tung anya magkaratapnay ra tanirang ipampalibri tung sintinsiang atia. ¹⁸Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, indi ra ka enged sakpen yang sintinsiang atia. Piru kung tinu pay indi malelyag ang magtalig tung anya, katimbang nang pininig na rang lagi yang sadili na ang tanya sintinsiaan da ilem yang Dios tung kalainan. Ay indi na ra itinalig yang sadili na tung paganingen ang “Ana Yang Dios” ang indi mapasing-siringan. ¹⁹Ay yang mga maning tiang tau, maning taa yang palaksu yang pagpapinig nira tung mga sadili nira. Ang patalungaen tung maning pa tung kaas ang naang nagkawut da tung kaliwutan, indi malelyag. Ang indi, yang makiklep ya

⁹ 3:14-15a Puiding mabasa ta yang kapanawan yang nainabung atii tung Mga Bilang 21:4-9. ⁷ 3:14-15b Tung isinulat ni Juan ang naa, kada sambiten ni Jesus ang tanya ya ipaabwatay, duruay nagadapatan na. Primiru ang tanya ya ipaabwatay tung krus ang magpakugmatay. Yadwa ang tanya ya ipaabwatay ang padengegan enged yang Dios. Bilang tung pagpalansang na tung krus asan da enged nga padengegay yang Dios. Asan da nga basaay ta tung 8:28; 12:32, 34.

pa ka enged ay pagmamaalen nira ay natetenged tung pagburuaten nirang mga malain. ²⁰Ay natural, kung tinu pay pagpadayun tung pagburuaten nang anday kuinta, pagalikayan na ta mupia yang kaas. Indi ra ka tia magpalenget tung kaas, nusias lumbaw ra yang mga buat-buat nang malalain. ²¹Piru kung tinu pay pagpadayun tung pagurusuyun na tung nagakdekan nang magkatama, yay pagpalenget tung kaas ugud mabistu ra ang tanya nagapakigsasaan da yang Dios tung mga buat-buat na.

**Yang Nagipagpaingmatuud Ni Juan Ang Manigbenyag
Natetenged Tung Ni Jesus (3:22-30)**

²²Taa numanyan, ti Jesus, dayun dang nagpanaw ang minangay duun tung sinakepan yang Judea, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. Duunami ra nagurugpu ta pira pang kaldaw ang nunut da ka yang pagberenyagen na tung mga tau duun. ²³Taa, simanyan duun tung Enon ang alenget tung Salim, ti Juan ang naa, pagberenyagen da ka tung mga tau, ay bastanting wai duun. Purisu sigi-sigi ra yang pagarangayen yang mga tau duun tung anyang pamagpabenyag. ²⁴Yang uras ang atii ti Juan indi pa nagakalabus. ²⁵Numanyan yang dumang nagapangugyatan ni Juan namagpakigsuga ra tung sasang masigka Judio nira natetenged tung mga patakaran ang nagusuyun ang para mapunasan da yang mga tau ta kasalanan nira. ²⁶Pagkatapus namagdangep da tung ni Juan ang namagkiga tung anyang maganing, “Rabbi, nagademdeman mung atiiing duuna pa rin tung duwali yang Jordan, may sasang aruman mung ipinagpailala mu tung mga tau? Naa pala, tanya unu pagberenyagen da ka! Yang kadaklan ang mga tau tung anya ra unu agpamagdangep!” ²⁷Maganing ti Juan ang nagtuwal, “Aywa, nagaskean ta ra kang lagi ang maski tinu pa, kung may dengeg na, ay tia pinakdulan da yang Dios. ²⁸Maski yamu mismu mapagsistigusamu ka tung pagkamatuud ang naganingaw ra kang lagi ang belaganaw yang paganingen ang Cristo, ang indi, yuu ilem agtuwulay yang Dios ang maging palaskaw na. ²⁹Kung alimbawa may kumbira, yang laliing pangasawa ya ray may kasawa, belagan yang ungkuy nang nagpaiwan-iwan tung kumbira na. Ugaring, yang ungkuy na, kung magngel na ra nganing yang nangasawa ang pagbawalitaen ang matinlu ra ka atiiing pagkakasawaan nirang durua, pagampayan ka ta kasadyaan nang duru ay durug tinlu yang pinakawut yang pagpaiwan-iwan na. Ya tia yay kaalimbawaan yamen ni Jesus. Purisu simanyan agsadyaanaw ra ta duru tung nagibalita ming atia tung yeen. ³⁰Kaministiran ang tanyay mapadengegan ang mas pa. Piru ta yeen, maskin maaranek da yang kadengeganu.

**Yang Nagiwaswas Yang May Sulat Natetenged Tung Inaning Ni
Juan Ang Atia Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (3:31-36)**

³¹“Yang duun liit tung abwat, landaw tung tanan. Yang taa liit tung kaliwutan, tau ka ilem ang tanekanen. Yang nagianing na, natetenged ilem

tung mga bagay taa tung kaliwutan. Kapurisu yang duun liit tung langit landaw tung tanan. ³²Yang kumpurming naita na kag nagnel na duun ya ray nagipagpaingmatuud na tung mga tau, piru indi ra nagapauyunan ta kadaklan. ³³Ugaring kung tinu pay magpauyun tung nagipagpaingmatuud na, asan dag pagpailala ang yang Dios talagang mataligan nang magkereng tung kumpurming pinangakuan na. ³⁴Kipurki yang tinuwul yang Dios, yay pagpakawut yang bitala na. Ay tanya nagapatiniran yang Dios tung Espiritu Santo ang anday sukatan yang pagparaketelen na tung anya tung tanan ang mga pagurubraen na. ³⁵Ay ya pa agari, tanyang paganingen ang Ana nagagegmaan ta duru yang paganingen nang Ama na. Purisu yang tanan ang bagay ipinabtang na tung pudir na. ³⁶Kapurisu kung tinu pay pagtalig tung anyang paganingen ang Ana, may baklu rang pagkatau na ang ya ray pagnatisan nang asta tung sampa. Piru kung tinu pay indi magpalalang tung anya, indi na ra mabagas yang baklung pagkatau na rin, ang indi, yay paginetegan yang kasisilagan yang Dios.”

Nagipananglit Ni Jesus Yang Sadili Na Tung Waing Bui (4:1-30)

4 ¹Taa, simanyan, may balitang nagnel yang mga Pariseo ang ti Jesus unu mas dakele tung ni Juan ta mga taung nagapangkalan nang magpaugyat tung anya ang ya ra ka unu ay nagapamenyagan na dayun. ²Piru tung kamatuuran, belagan ti Jesus yang nagpamenyag tung mga taung atii, ang indi, yami ra ilem ang nagapangugyatan na. ³Kapurisu, simanyan, pagkaske ni Jesus ang yang mga Pariseo nangabalitaan da ta maning tia, dayun dang nagliit tung Judea ang nagbalik da duun tung Galilea. ⁴Ugaring baklu makawut duun, kaministiran manggetes da kanay ilem duun tung Samaria.

⁵Simanyan, atiiing duunami ra tung sinakepan yang Samaria, may kinawutan yamen ang sasang lansangan ang pagguguuyan ang Sicar. Alenget ilem duun yang tanek ang ipinakdul ni Jacob ang kinaampu yamen tung ana nang ti Jose atiiing tukaw pang mga panimpus. ⁶Duun ka yang buwun ang pinaakaran ni Jacob. Purisu, simanyan, ti Jesus, kumus pinilayan da ta pagpanaw, diritsyu ra ilem ang kuminarung tung biwil yang buwun ang atia. Yang uras ang atii kereng da yang kaldaw. ⁷Buay-wuay ta gesye, may sasang baway ang minangay duun tung buwun ang para manawu ta wai. Yang nasyun na Samaritanen. Kumawut duun, dayun dang binugnu ni Jesus ang inaning, “Paigmay ka ta wai.” ⁸Ya ray pinandawatan na, ay yaming nagapangugyatan na nagpadayunami ra duun tung lansangan ang para mangalangami ta pamangan. ⁹Maganing yang baway ang minles, “Abaa, yuu baway, Samaritanenaw pa, pandawatanaw pa nuyu ta wai ang yawa sasang Judio?” (Napagbitala ta maning tia, ay yang mga Judio pamamiru

^s 4:5 Genesis 48:22; Josue 24:32

kang lagi tung mga Samarianen. Indi nganing pamaggamit ta mga garamiten nira.) ¹⁰Maganing ti Jesus ang minles, “Kung nagaskean mu ilem kung unu pay pagipakdul yang Dios ta diwaldi ig kung nagailala mu ilem kung tinu pay pandawat ta wai tung nuyu, yawa ra rin yang mandawat tung anya, pinakdulana pa rin anya ta waing bui.” ¹¹Maganing yang baway ang minles, “Ameey, anday ipanimba mu. Kaadalem yang buwun. Ay pa ngaeklay mu atiang waing buing atiang nagaaning mu? ¹²Aywa wasu, maglandawa pa ka enged tung ni Jacob ang kinaampu ta ang ya kay nagpasubli yang buwun ang naa tung yamen? Tanya mismu nanginem taa, may yang mga ana na, asta yang mga kaayepan na!” ¹³Magtuwal ti Jesus, “Kung tinu pay manginem yang waing naa, kanalen ka enged ang uman. ¹⁴Piru kung tinu pay manginem yang waing ipakdulu tung anya, indi ra ka enged kanalen ang asta tung sampa, kung indi, yang waing ipakdulu tung anya, ya ray magyaring waing tubdun tung sadili na ang magbulyak-bulyak bilang ya ray ipagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na.” ¹⁵Maganing yang baway tung anya, “Ala, Ameey, pakdulay ka yang waing atia ugud indiw ra kanalen ang uman. Anda ra kay ministirung magpabalik-balik pa taang manawu.” ¹⁶Maganing ka ti Jesus ang nagtimales, “Ala, mulika ra. Guuyan mu ra kanay yang kasawa mu ang pagkatapus magbalikamu ra ka taa.” ¹⁷Maganing yang baway ang minles, “Yuu anday kasawaw.” Magbales ti Jesus, “Tama ka man yang bitala mu ang anday kasawa mu. ¹⁸Sipurki nagpakasawa-kasawaa ra ilem tung lima nga laliian kag yang aruman mu numanyan, apen-apen mu ilem. Talagang matuud ka man yang bitala mung atia.” ¹⁹Maganing yang baway, “Naa pala, Ameey, yawa sasang prupita! ²⁰Yang mga kinaampu yamen ang mga Samarianen, tung bukid ang atii namagtuu tung Dios. Piru yamong mga Judio, paganingamu ang yang lugar ang dapat pagtuuan tung Dios ay ultimu ilem duun tung Jerusalem.” ²¹Maganing ti Jesus ang minles, “Ipag, manangera tung yeen, may uras ang kawutun ang andang pisan ay kalababten na kung ay pang banwaay mamagtuu yang mga tau tung ni Ama, kung tung bukid ang atii, u kung duun man tung Jerusalem. ²²Kidispuis pa, yamong mga Samarianen pagtuuamu ka man tung Dios, piru indi mi ilem nagabilugan kung tinu pay pagatuuan mi. Piru yaming mga Judio, kunisidu yamen yang pagatuuan yamen. Tatal kung magtukud da nganing yang Dios yang kalibrian, ay tung nasyun yamen ang mga Judiong mageyang. ²³Ugaring, magkakawut da yang uras, kuminawut da ka enged ang ipagtuu ra ta ustuwang yang mga tau tung ni Ama. Ay yang pagturuuen nira tung anya, ya agipaayangay yang Espiritu Santong ig uyun tung kamatuuran. Asan da ta mga taung nagasagyap nang magtuu tung anya. ²⁴Kumus ispiritu tanya, ig disir, kung tinu pay magtuu tung anya, kaministiran yag paktelay yang Espiritu Santo ang para magkatunu tung kamatuuran yang pagturuuen na.” ²⁵Maganing yang baway, “Nagaskeanu ka ang yang paganingen ang Mesias bilang yang paganingen ang Cristo, kung kumawut da nganing, ya ray magpasanag tung yaten yang tanan

ang bagay^t.”²⁶ Maganing ti Jesus ang minles, “Yuu ra taang kakesen mu atiang nagaaning mu,” agaaning.

²⁷Simanyan, indi pa nganing nagatapus yang pagkesen nirang durua, yaming nagapangugyatan na kuminawutami rang nanliit duun tung lansangan. Naberengami ra ta mupia tung ni Jesus ang aywat pangesen-kesen tung sasang baway. Piru maski pang durung pagkabereng yamen, anday nabnga tung yamen ang nagtalimaan kung panduu ra asan yang baway, u kung unu pay nagipangesen-kesen ni Jesus tung anya.²⁸⁻²⁹ Simanyan, anday dumang binuat yang baway, diritsyung binutwanan na yang tiwud nang nagbalik da duun tung lansangan. Kumawut, dayun dang nagbawalitaen tung mga tau ang maganing, “Aliamu wa. Telengan mi ra kanay yang sasang taung yay nagulit tung yeen yang tanan ang nagkarabuat-buatu. Ya ra wasu takaa yang paganingen ang Cristo?” agaaning.³⁰ Kapurisu, simanyan yang mga taung atiang nagkarabalitaan da, dayun dang namansilua tung lansangan ang namansiangay tung ni Jesus duun tung buwun.

Yang Mga Samarianen Nagipananglit Ni Jesus Tung Trigung Arayegen Da (4:31-38)

³¹Numanyan, duun tung buwun, yaming nagapangugyatan ni Jesus, durung eret-eret yamen tung anyang mamangan da. Maganingami tung anya, “Ala, Rabbi, mamangana ra kanay.”³² Maganing ti Jesus ang minles, “Yuu may pamangan ang indi mi ilem nagaskean.”³³ Atii, nagtaralimaan-talimaanami rang maganing, “Unu pa wasu, may nagekel ta pamangan taa tung anya?”³⁴ Maganing ti Jesus ang nagsublang, “Yang pamangan ang masabur tung yeen ya ra yang pagturbanenu yang kalelyagan yang nagtuwul tung yeen ang yuu magtalusaw tung itinuwal na tung yeen.”³⁵ Indi wa, paganingamu ang epat pang bulan baklu kawutay yang tiligayeg? Piru bandawen mi wa kanay atiang pamanikulit ang atii. Midyu ra ka tung trigung lutuk da ang arayegen da ilem.³⁶ Simpri yang sasang manigayeg may suul na. Anday дума, ya ra yang taung mismung maning pa tung ayegen na ang ya ra ka man yang mga taung pinaeyangan da yang Dios ta baklung ipagpangabui nirang anday pagtapusan na. Kapurisu yang manigtakbul may yang manigayeg kasiraan da ka tanirang mamagpakasadya.³⁷ “Ay asan da magkamatuud yang sasang bitala yang mga mamaepet ang kaisan unu дума ray panakbul, дума ra kay pangayeg.”³⁸ Purisu tuwulunamu yeen ang mangayeg tung indi mi pinakabedlayan. Duma

---

^t 4:25 Nagaskean da kang lagi nirang mga Samarianen ang yang paganingen ang Mesias yay magpaintindi tung nira kung unu pay gustu yang Dios ang yay buaten nira. Bistu ra tung kasulatan ang katulad ka tung Deuteronomio 18:15-19.

ray namagpakabedlay ang pagkatapus yamu ray mangayeg tung pinakabedlayan nira,” maganing ti Jesus^u.

Durung Mga Samarianen Ang Pamagtalig Da Tung Ni Jesus (4:39-42)

³⁹Taa numanyan, durung mga Samarianen ang taga lansangan ang atii ang namagtalig da yang mga sadili nira tung ni Jesus natetenged tung ibinalita yang baway ang atia tung nira ang isinayud na unu tung anya yang tanan ang nagkarabuat-buat na. ⁴⁰Kapurisu, simanyan, mamansikawut da tanira duun tung ni Jesus, dayun dang inimbitar nirang magpadayun da kanay tung nira. Kapurisu nagpadayun da ka man duun ta seled duruang kaldaw. ⁴¹Taa, simanyan, yang pinakawut na, mas duru pa ka enged yang namagtalig tung anyang namagpatapnay natetenged tung mga bitalang ipinagpakawut na tung nira. ⁴²Pamansianing tung baway, “Numaan, belagan da ilem yang ibinalita mu tung yamen yang ipinagtalig yamen tung anyang nagpatapnay, ang indi, yami mismu ay nagpamati tung anya. Purisu, nabilugan da enged yamen ang talagang ya ra ka man taa yang nagaelatan yamen magpanapnay tung mga tau.”

Yang Yadwang Pruibang Makabewereng Ang May Mulang Tagumatayen Dang Pinamaayen Ni Jesus (4:43-54)

⁴³Taa numanyan, pagtaklib yang duruang kaldaw ang atii, nagliit da ti Jesus ang nagpadayun da yang pagparanawen nang minangay duun tung sinakepan yang Galilea, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ⁴⁴Yang ipinagangay na duun ay may sasang bitala ta mga mamaepet ang nagatemeng da tung anya ang yang sasa unung manigpalatay yang bitala yang Dios, kung duun tung sadiling banwa na, indi unug galangen ang saptan ta ustus. ⁴⁵Kapurisu atiang pagkawut na duun tung Galilea, kung tung bagay, sinapet ka man yang mga Galileanen, piru yang ipinagsapet nira tung anya ay natetenged ilem tung tanan ang nagkarabuat nang makabewereng ang ya ray naita nira duun tung Jerusalem atiang pagsilibra nira yang pistang atiang paganingen ang Taklib. Ay kipurki pati tanira namagpasakep ka tung pistang atia.

---

^u 4:38 Yang namagpakabedlay duun tung Samaria, puiding ya ra yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw pati ti Juan ang manigbenyag (3:23). Yang pangayeg yang mga tauan ni Jesus duun tung Samaria, indi inubra nira tung uras ang atii, kung indi, ti Felipe ya ray nagtuman yang tuwul ang atii ni Jesus, atiang pagparakawutun na duun yang Matinlung Balita natetenged tung anya ang yay sinambit tung Mga Binuat-buatan 8:4-25.

⁴⁶Kapurisu numanyan, ti Jesus duun si nagbalik tung Cana duun tung sinakepan yang Galilea ang ya ray banwang pinagbuatan na yang wai ang binu. Duun tung sinakepan yang Galilea, may sasang upisial yang gubirnu ang pagtinir tung lansangan ang Capernaum ang yang ana na paglaru. ⁴⁷Purisu pagkabalita na ang ti Jesus nagliit da duun tung Judea ang minangay tung Galilea, dayun na rang inangay duun tung Cana ang dinangepan kung puiding magnunut da tung anya duun tung Capernaum, ang para magpamaayen tung ana nang tagumatayen da. ⁴⁸Numanyan pagkaintindi ni Jesus yang ministir na, maganing tung anyang nagsukda, “Yamung taga Galilea, kung indiamu maita ta mga pruibang makabewereng, indiamu ra ka enged magtalig tung yeen!” ⁴⁹Maganing yang upisial ang nagpakigliuy, “Ameey, ildaway kang nuntun, tagumatayen da ti duduy!” ⁵⁰Maganing ti Jesus ang minles, “Ala, mulika ra. Maayen da yang ana mu,” agaaning. Simanyan yang inaning ni Jesus ang atia, ya ray pinagtaligan nang minulik. ⁵¹Numanyan, atii pa tung panenga-tengaan yang dalan ang nagapanuldakan na, binagas da yang mga turuwulun nang binalitaan ang maayen da unu yang ana na. ⁵²Pagkagngel na yang balita, diritsyung tinalimaan na kung unu pang urasay naulikan yang ana na. Maganing tanira, “Ta nungapun pang mga ala una ngaumpaway yang kinit na,” maganing. ⁵³Atii, nademdeman na ra ang yang pisan yang uras ang ipinaganing ni Jesus tung anya ang maayen da yang ana na. Kapurisu, asan da nagbilug yang pagtaraligen na tung ni Jesus. Asta yang intirung pamilya na pati mga turuwulun na namagtalig da kang tanan yang mga sadili nira tung anya. ⁵⁴Atia, ya ray yadwang pruibang ipinagpalapus ni Jesus duun tung sinakepan yang Galilea atiang pagliit na duun tung Judea ang minangay duun tung Galilea.

**Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Taung Paglaru Ang Asan Da
NGa Bistu Ang Pagsinasaay Tanira Yang Dios Ta Buat-buat (5:1-18)**

5 ¹Taa numanyan, tung pira pang kaldaw, kinawut da yang uras ang ipagsilibra si yamen ang mga Judio ta pista. Purisu ti Jesus nanungul si duun tung Jerusalem ang para magpasakep. ²Duun tung Jerusalem ang alenget tung purtang parakleran ta mga karnirung nagipandasag, may pagdirigwan ang tung bitala yamen ang Hinebreo pagguguuayan ang Betesda. Tung binit na may lima ngaintablakuan ang paralirungan ta mga tau. ³⁻⁴Durung mga taung may mga laru nirang lumakdayan asan. May mga buray, may mga barik, may mga taung kapeypeyen^v.

^v 5:3-4 Tung dumang mga kinupia may mga bitalang isinaleet yang mga manigkupia ang maning pa tung sasang pasanag nira tung pagbasa: “Nagaelatan nira yang wai ang bumulyak. Ay kipurki kung kaisan may sasang angil ang tuwulun yang Dios ang magparanek tung dirigwan ang atia ang para pabulyaken na yang wai. Kung tinu pay matkaw ang maglanguy tung pagbulyak na, ya ray pagmaayenan na maskin unu pang laruay na.” Piru tung pinakatukaw ang mga kinupia, indi nabtang yang mga bitalang atia.

⁵Asan may sasang tau ang tulung puluk may walu rang takun yang pagalaru na. ⁶Simanyan naita ra ni Jesus ang yag lalakday asan. Naskean na ra ka ang tung tantung kabuay ra yang paglaru na. Purisu dayun na rang inaning, “Yawa, malelyaga rang magmaayen?” ⁷Maganing yang taung atiang minles, “Ameey, anday magekel tung yeen ang para manulpuk tung wai kung uras dang bumulyak. Mintras agimurasenu ra rin ang paranekan, agatkawanaw ka enged ta duma.” ⁸Maganing ti Jesus tung anya, “Ala, kemdenga ra, eklan mu ra tiang papag mung magpanaw,” maganing. ⁹Atii, lagi-laging nagmaayen da yang taung atia. Diritsyu ra ka man ang ingkelan na yang papag nang nagpanaw.

Taa numanyan yang nainabung atia natuun tung kaldaw ang nagipamaenay. ¹⁰Kapurisu, yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun yamen ang mga Judio, pagkaita nira yang taung atiang nagmaayen da, pinagistinggir da nirang inaning, “Eey, indi mu nagaintindian, numanyan kaldaw ang nagipamaenay? Bawal ang magekel-ekela tiang papag mu!” ¹¹Maganing yang taung minles, “Yang taung nagpamaayen tung yeen, yay naganing tung yeen ang eklanu ra yang papagung magpanaw,” maganing. ¹²Dayun da nirang tinalimaan, “Tinu pang tauay naganing tung nuyung eklan mu ra yang papag mung magpanaw?” maganing. ¹³Piru yang taung atiang pinamaayen, anday kaliwutan na kung tinu pa. Ay ti Jesus nagpanaw rang laging nanakat-sakat tung kadamlan yang mga tau.

¹⁴Buay-wuay ra ta gesye, napanawan si ni Jesus yang taung atia duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Dayun na rang inaning ang, “Ta, maayena ra simanyan. Purisu india ra ilem magpadayun tung pagpakasalak mu, ugud india ra matakakan ta mas maliwag,” maganing. ¹⁵Atii, diritsyu rang nagpanaw yang taung atiang minangay tung mga pamagpakigmaepet. Nagugtulun da ang ti Jesus yang nagpamaayen tung anya. ¹⁶Simanyan natetenged tung buat-buat ni Jesus ang mga maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay, ya ray ipinakusalak yang mga pamagpakigmaepet tung anyang nagaraan yang pagpakigkuntra nira tung anya.

¹⁷Kapurisu, simanyan, dayun dang nagbitala ti Jesus tung mga pamagpakigmaepet ang atia ang maganing, “Ti Ama, ang asta ra ilem simanyan, anday kapaenay-enayan yang pagurubraen nang pagpakaayen tung mga tau. Purisu ta yuu, ya ka. Anda kay kapaenay-enayanu tung pagurubraenu.” ¹⁸Pagkadngel nira tia, mas pang naglain yang isip nirang namagdisididung mamagpaimatay tung anya. Ay belag ilem ang yang riglamintu nira natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay ay pinaglikdan na, kung indi, ginuuyan na pa ka yang Dios ang ya enged ay anyang sadiling Ama. Bilang nagpakpeng da tung anya^w.

---

^w 5:18 Tung pagterelengen nirang mga Judio tung duruang magama, pagkatepengan ta pagkabetang. Purisu tung pangguuy ni Jesus tung Dios ang yay sadiling Ama na, duun da unu nagpakpeng tanya tung Dios ang pagkatapus yay dakulung kasalanan tung pagirintindien nira ang yang sasang pagatelengan nirang tau ka ilem magpakpeng pa tung Dios.

Yang Nagipanuwal Ni Jesus Tung Mga Pamagpakigmaepet Natetenged Tung Pagsasaan Nirang Duruang Magama Tung Pagkadios (5:19-47)

¹⁹Kapurisu, nagpadayun si ti Jesus yang bitala na tung nirang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yuung paganingen yang Dios ang Ana Na, anday mabuat tung sadiling kalelyaganu ilem. Ang indi, kumpurmi yang nagaitaw ang pagabuat ni Ama, ya ka ilem ay pagabuat. Bilang kumpurming unu pay pagabuat na, ya ka mismu ay pagabuat. ²⁰Ay kipurki nagagegmaanaw anya. Purisu ya ray nagipagpaita na tung yeen yang tanan ang pagabuat nang para ya kay buatenu. May mas pa nganing ang ipaita na tung yeen ang para buatenu ugud yamu ray mabereng. ²¹Ay katulad tung anyang may kagaeman nang magpabungkaras tung mga minatay ang para mangabui si kang uman, yuung paganingen nang Ana Na, ya ka. May kagaemanu kang magpaeyang ta baklung pagkatau tung mga taung kuari mga patay tung pagterelengen yang Dios ang kumpurming tinu pay nagalelyaganu. ²²Asta yang pagsirintinsiaen tung kalainan tung uri ta kaldaw, belagan ang maganing ang ti Ama yay magsintinsia tung mga tau, kung indi, yuung paganingen nang Ana Na, yuu ray piniaran nang magsintinsia tung nira. ²³Ay yang ipinagpiar na tung yeen tia, ay ugud yang tanan ang mga tau mamagpadengeg tung yeen ang paganingen nang Ana Na ang kumpurmi yang pagpadengeg nira tung anyang paganingenung Amaw. Purisu, kung tinu pay indi magpadengeg tung yeen ang paganingen nang Ana Na, indi na kag padengegan ti Amang nagtuwul tung yeen. ²⁴“Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay pananged tung bitalang naang nagipagpakawutu ang asan dag pagpailala yang pagtaraligen na tung ni Amang nagtuwul tung yeen, may pagkatau na rang baklu ang ya ray pagnatitan nang asta tung sampa. Anda ray elatan nang sintinsiaan pa tung kalainan, kung indi, naliit da tung dating pagkatau nang alawid tung Dios ang nalakted da tung baklung pagkatau nang uyun tung Dios. ²⁵Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, magkakawut da yang uras, kuminawut da ka enged ang yang mga taung alawid tung Dios ang maning pa tung patay tung pagterelengen na, magngel da nira yang busisung pagimbitar tung nira ang yuu ka man yang paganingen ang Ana yang Dios. Kumpurming tinu pay magpabteng tung yeen, asan da magkatinir ta pagkatau nang baklu. ²⁶Ay kipurki katulad ka tung ni Ama ang yay may pudir ang magpaeyang ta baklung ipagpangabui yang mga tau, yuung paganingen nang Ana Na, ya ka, ay natetenged pinakdulanaw ra anya ta pudirung magpaeyang ka ta maning ka tia. ²⁷Belag ilem maning tia, ang indi, pinakdulanaw ra ka anya ta pudirung magsintinsia tung kalainan tung mga tau natetenged yuu ka man yang paganingen ang Maninga Tau. ²⁸Indiamu mabereng

tung inaningu ang atiang yuu yang manigsintinsia. Ay kipurki may uras ang kawutun ang yang tanan ang mga taung nagkarapatay ra magngel da nira yang busisu ang magkalalangan tung nira. ²⁹Magngel da ngani nira yang busisu, mamansilapus da tung pinanlebngan tung nira. Kung tinu pay nagpadayun tung mga ubra-ubrang nagauyunan yang Dios, ya kay pabungkarasenu ang para magpasapen da tung anya ang asta tung sampa. Yang kumpurming nagpadayun man tung mga buat-buat nang anday kuinta, ya kay pabungkarasenu ang para sintinsiaanu ra tung kalainan.

³⁰“Belagan ang maganing ang beet-beetanu ra ilem yang pagsirintinsiaenung atia. Ang indi, kumpurmi ra ilem yang ipagngel ni Ama tung yeen, ya ray usuyunung magsintinsia. Purisu tamang pisan yang sintinsiang ipakdulu. Kipurki belagan yang sadiling kalelyaganu ang yay pagasikaru, ang indi, ultimu ilem yang kalelyagan yang nagtuwul tung yeen. ³¹Kung alimbawa, yuu ilem ang sam bilug ay pagkereng tung sadiliu, intunsis puiding maskin indiauw ra panangden mi. ³²Piru may sam bilug pang pagpaingmatuud natetenged tung yeen. Kidispuis agaskeanu ang yang nagipagpaingmatuud na natetenged tung yeen talagang tama. ³³Yamu nganing ay nagtuwul tung mga kaarumanan ming mamanginsapu tung ni Juan ang pagkatapus yay nagdiklara yang kamatuuran natetenged tung yeen^x. ³⁴Belagan ang maganing ang yuu pagkaministiran ta tau ang para magkereng ilem tung yeen. Ang indi, nagasambitu ilem tiang pagpaingmatuud ni Juan tung yeen ugud basi pa ra ilem magpauyunamu ra kang magpatapnay tung yeen. ³⁵Kipurki ti Juan ang naa, maning pa tung sasang kaas ang nagdekal ang nagpasanag ta mupia. Piru ta numyu, midyu gesye ka ilem yang uras ang ikinasadya mi yang ipinagpasanag na tung numyu. ³⁶Piru, yuu, may sasang pagpaingmatuud natetenged tung yeen ang mas landaw pa kay tung pagpaingmatuud ni Juan. Ay kipurki yang mga buat-buat ang naang nagipaitaw ang ya ra kang lagi ay itinalig ni Ama tung yeen ang talusunu, ya ra kay pagpailala tung yeen ang pagatuwulaw ka man anya. ³⁷Pati nganing ti Amang nagtuwul tung yeen, ya kay pagpaingmatuud natetenged tung yeen. Kung tung bagay, yang busis na indi mi nagagngel, pati pirsunal na, indi mi ka nagaita. ³⁸Asta yang bitala nang nagipagpagngelu tung numyu, indi mi ra ka nagipabalay tung isip mi. Talagang matuud tia, ay telengan mi ra ilem. Yuung tinuwul na mismu, indiauw ra ka ilem agpanangden mi. ³⁹Tung bagay pagpasadsaramu ta mupia tung kasulatan, ay yang kalaum mi tung pagsurulipeten mi yang mga katuwulan na, asanamu ngaeyangay ta pagkatau ming baklu ang ya ra ka rin ay pagnatisan ming asta tung sampa. Piru yang kasulatan ang

---

^x 5:33 Ikumpalar tung 1:19-27.

atiang nagapaderepan mi, yuu ra ka man taang nagadapatan na! ⁴⁰Ang pagkatapus indiamu ra ka engaged nagalelyag ang magpagaem tung yeen ang para magkatiniramu ra rin yang pagkatau ming atiang baklu ang yun tung Dios.

**Nagipagpaluwaw Ra Ni Jesus Yang Indi Enged Nira
Nagipagpananged Tung Anya (5:41-47)**

⁴¹“Indiaw pagsikad ang yuu dayawen ta mga tau. ⁴²Piru suutung pisan yang pundu yang mga kinaisipan mi ang yamu ang anda engaged ay paggegma ming ustu tung Dios. ⁴³Yuu nagluaaw ra taa tung publiku, natetenged tung katengdanan ang ipinakdul ni Ama tung yeen ang pagkatapus nagapangindianaw ra ka ilem numyu. Kung may duma pang maglua taa tung numyu tung sadiling beet-beet na ilem, atia ya ray dilantadung pauyunan mi. ⁴⁴Ya pa agaring mapagtaligamu tung yeen ang maning da tiang pagamaal mi ang yamu magparabantug-bantugan? Piru ang yamu bantugun yang ultimung Dios ang yay indi mapakdingan, belagan ang yay magsikaren mi. ⁴⁵Indiamu maglaum ang yuu pay magbangdan tung numyu tung katalungaan ni Ama ang aywat indiamu ra nananged tung yeen. Kipurki may sasang magbangdan tung numyu. Anday duma, ya ra ti Moises. Ya ka man mismu yang panaligan ming mangerengan tung numyu natetenged tung pagturumanen mi yang mga katuwulan ang ipinagsulat na. ⁴⁶Sipurki kung panangeramu ta ustu tung isinulat na, intunsis simanyan, nanangeramu ra ka rin tung yeen. Ay yuu ra ka man taang nagadapatan yang isinulat na. ⁴⁷Piru simanyan kumus indiamu pananged tung isinulat na, ya pa agaring panangden mi yang yeen ang nagipagpakawut tung numyu?” maganing ti Jesus.

**Kung Unu Pay Pinakawut Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Limang Liwu
NGa Tauan (6:1-15)**

Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17

6 ¹Numanyan, pira pang kaldaw, ti Jesus nagpalakted da tung tindak yang awuyuk ang pagguguuyan ang Galilea. (Tung panimpu ta numanyan, yang awuyuk ang atia, pagguguuyan ang Tiberias).

²Pagkawut na, buntun yang mga taung namagpakignunut da tung anya, natetenged naita ra nira yang mga pruibang ipinagpalapus nang nagpamaayen tung mga taung pamaglaru. ³Simanyan, nanungul da ti Jesus tung bukid ang kuminarung, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ⁴Yang uras ang atii, alenget da ka ilem ang kumawut yang pista yamen ang mga Judiong paganingen ang Taklib.

⁵Taa simanyan, pamandaw ni Jesus, ya ray naita na yang mga taung atiing buntun ang pamagtungul tung anya. Purisu, dayun na rang tinalimaan ti Felipe ang maganing, “Ta, Felipe, ariita ra kaya wasu

maalang ta tinapay ang mapapaan ta tung mga taung atii?” maganing. ⁶Naa pala, napaganing da ta maning tii, ay ti Felipe nagasukdaan na. Piru tanya nagaskean na ra kang lagi kung unu pay buaten na. ⁷Simanyan, maganing ti Felipeng minles, “Maskin balur ta mga duruang gatus yang tinapay ang alangen, maskin mekel ilem ta gegesy ang ipagsengat-sengat nira sasa may sasa, indi ka enged magkaramped, yang kinadaramelen nirang atia!” ⁸Simanyan, tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus, may sam bilug ang suminaleet ang ti Andres ang ari ni Simon Pedro. ⁹Maganing tanya, “Nakaa wa, may kawataan ang may balun nang limang bilug ang tinapay ang gegesy ig may ian na kang duruang bilug. Piru pira ra ka enged takaa tung kinadaramelen nirang atia?” ¹⁰Numanyan, maganing ti Jesus tung yamen, “Pampakarungun mi ra kanay yang mga tau,” maganing. Duun tung bukid ang atii, durung ilamunun. Purisu ya ray pinangarung-karungan nirang tanan. Ang bilangen yang mga lalii ilem, nagdangat tung limang liwu nga tauan.

¹¹Taa numanyan, dinawat da ni Jesus yang mga tinapay ang atia, ang ya ra kay pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus ta pagpasalamat na, dayun na rang ipinampatagtag tung nirang kumarungan asan. Asta yang mga ian maning ka tia yang binuat na. Tanirang tanan nangapagustu ra kang namamangan. ¹²Atiing mga bial da tanira, maganing ti Jesus tung yamen ang nagapangugyatan na, “Ala, pangimesen mi ra kanay yang namagsubra. Muya magasta,” maganing. ¹³Purisu dayun dang pinangimes yamen ang may sam puluk may durua nga baayan ang napnuk. Ya ray nagkaraeped tung limang bilug ang tinapay ang atiang pinamanganan nira. ¹⁴Simanyan, pagkaita yang mga tau yang pruibang atiang ipinalapus ni Jesus ang makabewereng, namagaraning-aningan da tanira ang maganing, “Talagang ya ra ka man taa yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang nagaelatan tang maglua tung kaliwutan,” maganing^y. ¹⁵Simanyan, pagkasiman ni Jesus ang tanya ray nagaisipan nirang regsen ang papagadien tung banwa nira, dayun dang nagliling si duun tung kabukiran, ang tanya ilem ang sam bilug.

Yang Pagpanaw Ni Jesus Tung Ulit Yang Awuyuk (6:16-21)

Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52

¹⁶Taa simanyan, atiang panlikarem da, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nandankami ra tung bakayan. ¹⁷Diritsyuaming nagsaay tung balangay ang para magpalakterami ra rin duun tung Capernaum. Taa simanyan, nalawiiyanami ra ta pagelat ang ti Jesus indi pa ka enged

---

^y 6:14 Nademdeman nira yang naula ni Moises atiang tukaw tung Deuteronomio 18:14-15 may yang pinangkakuan yang Dios tung mga kinaampu nira ang sinambit tung 18:18-19.

nagalput tung bakayan. Purisu, diritsyuami rang nagpatabuk. ¹⁸Taa, simanyan, nagketel da yang palet, darakulu ra yang lakun. ¹⁹Sigi-sigi yang paggarayungun yamen. Atiing alawirami ra tung bakayan ang liniitan yamen, distansia ta mga lima asta enem ang kilometro, naita ra yamen ti Jesus ang pagpanaw tung ulit yang awuyuk ang pagpalenget tung yamen tung balangay. Purisu binalayanami ra ta eled yamen ang duru. ²⁰Maganing ti Jesus ang nagtalna tung yamen, “Eey, indiamu ra magpakataranta! Yuu ka taang aruman mi.” ²¹Pagkagngel da yamen yang busis na, duun da kumintel yang mga isip yamen ang nagpasaay tung anya tung balangay. Tung pagsaay na, atiang lagi, nanampet da yang balangay duun tung nagadistinuan yamen.

**Pagpailala Ti Jesus Ang Tanya Ilem Ay Ultimung Pagpaeyang
Ta Baklung Pagkataung Uyun Tung Dios (6:22-59)**

²²Pangayag yang kaliwatan, yang mga taung atiang buntun ang nangabutwan, duun pa ka. Nademdeman nira ang ta nungapun, sam bilug ka ilem yang balangay duun tung bakayan. Yadwa pa, naskean da ka nira ang ti Jesus indi nanunut tung yamen ang nagapangugyatan na, ang indi, ta yami ilem ay nagsaay tung balangay ang atia. ²³Naa pala asan tung tukaw-tukaw ang belagan alawid tung pinamanganan nira yang tinapay ang atiang pinasalamatan ni Ginuung Jesus, may pira pang bilug ang balangay ang namansiparuung dang duun liit tung lansangan ang Tiberias. ²⁴Purisu, pagasiguru ra nira ang ti Jesus anda ra duun, pati yaming nagapangugyatan na anda ka, diritsyu rang namanaayan yang duma tung mga balangay ang atia ang namampatindak duun tung lansangan ang Capernaum ang para mamagsagyap da duun tung ni Jesus.

²⁵Simanyan, atiang namampalaked da duun tung tindak, naita ra nira. Dayun da nirang tinalimaan ang maganing, “Rabbi, sanua pa pa taa?” ²⁶Maganing ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu, yang nagipagsagyap mi tung yeen belagan natetenged ang panangeramu ra tung yeen natetenged tung mga pruibang atiang ipinagpaitaw tung numyu, ang indi, natetenged ilem tung tinapay ang atiang ipinapaanu tung numyu ang yay pinagustuan ming nabialan. ²⁷Indi mi ra impurtaen yang pamangan ang maning tiang nagarangga, ang indi, yang sikaren mi, ya ra yang pamangan ang anday karanggaan na, ang asanamu ra nga paeyangay ta baklung pagpangabui ming ya kay pagnatisan ming asta tung sampa. Yang pamangan ang atia, yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu ray magpakdul tung numyu, sipurki yuuy pinakdulan ta katengdanan yang Dios ang ya kay paganingenung Amaw.” ²⁸Simanyan, maganing tanirang namagtalimaan, “Unu pay dapat ang ubraen yamen ang para asanami ra nga yunay yang Dios?” ²⁹Maganing ti Jesus ang

nagtuwal, “Ya taa yang dapat buaten ming para mauyunanamu ra anya. Magtaligamu ra ilem yang mga sadili mi tung yeen ang tinuwul na.”³⁰ Maganing ka tanirang namagtimalas, “Ay kung maning tia, abir, unu pang pruibaa ang mapalua mu ang para yay maita yamen bakluami magtalig yang mga sadili yamen tung nuyu? Telengan ta, kung unu pay mapalapus mu!”³¹ Basu mapalandawan mu pa yang pruibang atiang ipinaggaita tung mga kinaampu tang tukaw atiang duun pa rin tanira tung banwang kapas? Ay kipurki tanira nangapamangan nanging ta sasang palanganen ang ginuuyan nirang mana ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan ang may pamangan unung liit tung langit ang ya ray ipinapaan na tung nira.”³² Maganing si ti Jesus ang minles, “Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, belagan ang maganing ang ti Moises yang nagpapaan tung mga kinaampu ta yang pamangan ang atiang liit tung langit, ang indi, ti Ama yay nagpamakdul. Kidispuis pa, yang pamangan ang atii, belagan ang ultimung liit tung langit. Piru simanyan ang mga uras ang naa, ti Ama ya ra kay pagpakdul tung numyu yang maning pa tung pamangan ang ultimung liit tung langit.”³³ Ay kipurki yang maning pa tung pamangan ang naang nagipakdul yang Dios tung numyu ya ra yang sasang nanliit tung langit ang nagparanek taa ang para magpaeyang tung mga tau ta baklung pagpangabui nirang uyun tung Dios.”³⁴ Maganing tanirang namagtimalas, “Pakdulayami kang pirmi yang pamangan ang atiang nagianing mu.”³⁵ Maganing si ti Jesus ang nagtimalas, “Yuu ra taa yang maning pa tung pamangan ang atiang magpaeyang ta baklung pagpangabui. Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen ang magpagaem, kung ipananglit pa tung pagasuwuk may pagakanal, indi ra enged masuwuk ang uman ig indi ra ka kanalen ang uman. Ay ya pa agari, nabilugan na ra yang pinagyenget-yengetan yang isip na kung ya pa agaring magkabagay ra tanya tung pagterelengen yang Dios.”³⁶ Ugaring ilem katulad tung inaningu tung numyu nungayna, ang agad naitaw ra ka man numyung pagpalapus ta mga pruibaa, piru indiamu ka enged magtalig yang mga sadili mi tung yeen.”³⁷ Piru yang tanan ang nagipagtalig ni Ama tung yeen, luwus ang magkaradangep tung yeen ang para mampatapnay tung yeen, ig kumpurming tinu pay magdangep tung yeen, indi ra ka enged pangindianu.”³⁸ Sipurki nanliitaw tung langit ang nagparanek taa belagan ang maganing ang para magtumanaw yang sadiling kalelyaganu, ang indi, para magtalusaw tung kalelyagan yang nagpangay tung yeen.”³⁹ Ya

---

^z 6:31 Duun nga basaay ta tung Exodo 16:15; Mga Bilang 11:7-9. Yang paganingen nirang mana, yay sasang palanganen ang ipinakdul yang Dios tung mga Israel atiang pagparanawen nira duun tung banwang kapas. Kaldaw-kaldaw duun manliit tung langit ang naparanek tung tanek ang para uupun da ilem nira.

taa yang kalelyagan yang nagpangay tung yeen, ang tung nirang tanan ang nagipagtalig na tung yeen, andang pisan ay maplek tung yeen, may sam bilug. Kung indi, tanirang tanan luwus dang pampabungkarasenu tung uri ta kaldaw. ⁴⁰Sipurki ya taa yang kalelyagan ni Ama. Kung tinu pay magintindi tung yeen ang paganingen ang Ana Na ang asta magtalig da ka dayun yang sadili na tung yeen ang magpagaem, atiang lagi, paeyanganu ra ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na. Ay ya pa agari, yang taung atia, yuu ray magpabungkaras tung anya tung uri ta kaldaw,” maganing.

⁴¹Atii, yang mga pamagpakigmaepet pinaninekan dang pamamati. Namagtaragaman da ta burutung-butung natetenged tung bitala na ang tanya unu maning pa tung pamangan ang duun manliit tung langit. ⁴²Namagaraning-aningan dang maganing, “Ta, indi, yang taung naa, ti Jesus ang atiang ana ni Joseng atiang nagailala ta, asta ti nanay na nagailala ta ka? Buat na pa tanya nanliit duun tung langit?” ⁴³Maganing ti Jesus ang nagngel, “Ustu ra tiang pagburutung-butungun mi. ⁴⁴Anday masarang ang magdangep tung yeen kung indi yang kinaisipan na bekngen da ni Ama ang yay nagpangay tung yeen. Ang pagkatapus, yuu ray magpabungkaras tung taung atia tung uri ta kaldaw. ⁴⁵Katulad tung isinulat yang sasang manigula atiang tukaw ang may kaldaw unung kawutun ang tanirang tanan pasanagan da ta mupia yang Dios mismu^a. Bilang kung tinu pay magpauyun tung nagipagpasanag ni Ama tung anya natetenged tung yeen, asan da ngabteng yang isip nang para magdangep tung yeen. ⁴⁶Yang gustuung ianing tia, belagan ang maganing ang may naita tung ni Ama ay natetenged ultimu ilem yuung nanliit tung anya, ultimu ilem yuu ay naita tung anya. ⁴⁷Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen ang magpagaem, atiang lagi paeyanganu ra ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na. ⁴⁸Ay ta yeen, yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang pamangan ang asan maniel yang baklung pagkatau ang uyun tung Dios. ⁴⁹Maskin may mana ang pinagpangan yang mga kinaampu ta atii kanay duun tung banwang kapas, nagkarapatay ra ka enged. ⁵⁰Piru naang nagianingung maning pa tung pamangan ang duun manliit tung langit, kung tinu pay magpangan tia, indi ra enged mablag tung Dios ang asta tung sampa. ⁵¹Yuu ra mismu yang maning pa tung pamangan ang atiang nanliit tung langit ang yang ipaeyangu tung mga tau ya ra yang baklung pagkatau nirang uyun tung Dios. Purisu kung tinu pay magpangan tung maning pa tung pamangan ang naa, asan da ngaeyangay ta baklung pagkatau nang ya ra kay pagnatisan nang asta tung sampa. Ig kidispuis pa yang maning pa tung pamangan ang

^a 6:45 Isaias 54:13

naang ipakdulu, ya ra taang tinanguniu mismu. Ya ray ilugutu ugud mapakinawangan yang mga tau taa tung kaliwutan ang para asan da tanira ngaeyangay ta baklung pagkatau ang uyun tung Dios,” maganing ti Jesus.

⁵²Purisu yang pinakawut na, ya ray nagaraan ta pagbaralalaan yang mga pamagpakigmaepet. Maganing yang дума, “Abaa, yang tau kang atia ka! Ya pa agaring mapakdul na yang tinanguni na tung yaten ang para mapangan ta?” ⁵³Maganing ti Jesus ang suminaleet, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung indiamu mamangan yang tinanguniu, ang yuu ka man yang paganingen ang Maninga Tau, kung indiamu ka manginem yang duguu, indiamu ra enged eyangan ta baklung pagkatau ming uyun tung Dios. ⁵⁴Yang kumpurming tinu pay pagusap-usap^b tung tinanguniu ig panginem yang duguu, ya ray may pagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na natetenged maskin mapatay, yuu ray magpabungkaras tung anya. ⁵⁵Aganingenamu yeen ta maning tia, ay kipurki kung yang pamangan may yang wai yay panielan yang kabui yang mga tau, mas pang yang tinanguniu may yang duguu yay panielan yang baklung pagpangabui. ⁵⁶Kung tinu pay pagusap-usap tung tinanguniu, ig panginem yang duguu, pagkinapulitayami ra. ⁵⁷Ti Amang nagpangay tung yeen taa, kumus mapuirsa yang ulag na, purisu ta yeen, ya ka, ekel tung pagkinapulitay yamen ang durua. Maning ka tia tung kumpurming pagusap-usap tung yeen. Yang kaalimbawaan na maning pa tung taa ra ka tung yeen nga sepsepay na yang pagpangabui nang baklu. ⁵⁸Yuu ra ka man taa yang nagianingung pamangan ang duun manliit tung langit ang nagparanek taa. Kung tinu pay pagusap-usap tung yeen, ya ray may pagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na. Belagan pariu tung mga kinaampu tang atii ang maskin nangapamangan ka man ta mana, piru nagkarapatay ka enged,” maganing. ⁵⁹Yang mga bagay ang atia, pinaganing ni Jesus atiang pagturuldukun na tung mga tau tung pagsaragpunan nira duun tung Capernaum.

⁶⁰Taa, simanyan dakeleng mga taung pamagpaugyat tung anyang pamamati. Pagkagngel da nira yang inaning nang atia, durung pinaninekan. Namagaraning-aningan dang maganing, “Abaa, duru rag kaduma yang pagitulduk nang atia. Tinu pa way mapagpauyun tiang balawag dang pisan?” maganing. ⁶¹Simanyan nasiman da ni Jesus ang yang nagipagbutung-butung nirang atia ay natetenged tung

---

^b 6:54 Ti Jesus nagpananglit ta sang pampaklag tung kinaisipan nira ang para magpanaw ra yang mga isip nira. Katulad tung pamangan ang masasabur ang ya agusap-usapay ta ta maayen ang para matamtam ta yang kasabur na, pariu ka tung pagtaraligen ta tung ni Jesus ang tanya maning pa tung ya kag usap-usapay ta ta maayen ang para matamtam ta yang kasabur na ang para yang puirsa na pirling manalaktak tung yaten.

nagitulduk na ang buminalawag da tung mga isip nira. Purisu, diritsyu rang pinaganing na ang, “Atia pala, asanamu ra nga plekay ta ipagtalig mi tung yeen? ⁶²Ay kung alimbawa yuung paganingen ang Maninga Tau, maitaw numyung pagpaabwat duun tung pinanliitanu, balawag pa ka engaged tung mga isip mi? ⁶³Yang Espiritu Santo yay sarang ang magpaeyang ta baklung pagkatau ming uyun tung Dios. Kipurki kung yang dating pagkatau mi ya pay taligan mi, anday pakawutun na. Naang nagipagpakawutu tung numyu ya ray gamiten yang Espiritu Santong magpaeyang ta baklung pagpangabui mi. ⁶⁴Piru may duma asan tung numyu ang indi pala pananged tung nagibitalaw,” maganing ti Jesus. Ay nagaskean da kang lagi ni Jesus kung tinu pa asan tung nira ang indi malelyag ang magtalig tung anya. Asta kung tinu pay magtraidur tung anya tung uri, nagaskean na ra ka. ⁶⁵Simanyan, maganing ti Jesus ang pagsugpat, “Kapurisu, ya ray ipinaganingu tung numyu ta nungayna ang anday masarang ang magpalenget tung yeen kung indi paeyangan ni Ama ta ipagtalig nang bugus tung yeen,” maganing^c.

⁶⁶Kapurisu, yang dinangat na simanyan, yang mga taung atiang pamagpaugyat da rin tung anya, kadakel dang namamalpas da ka engaged ang dayun tung anya. Indi ra namagpakignunut ang uman tung anya. ⁶⁷Kapurisu, maganing si ti Jesus tung yamen ang sam puluk may durua nga tauan na, “Basu, pati yamu, may gustu mi ra kang magpablag tung yeen?” ⁶⁸Maganing ti Simon Pedrong minles, “Ginuu, tung ariami pa wasu magdangep kung belag tung nuyu? Ay kipurki sulaminting yawa ilem ay may bitala ang kung panangeren yamen, asanami ra ngaeyangay ta baklung pagpangabui yamen ang anday pagtapusan na. ⁶⁹Dispuis ta yamen, pagingmatuurami ra kang lagi tung nuyu ay nagasigurua ra ka yamen ang yawa ka man yang pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen na.” ⁷⁰Maganing ti Jesus ang minles, “Ta, indi, yamung pinamiliku, sam pulukamu may durua? Piru may sam bilug tung numyu ang ya ray magsatanas tung yeen!” maganing. ⁷¹Anday dumang pinatemangan na tii, ya ra ti Judas ang ana ni Simon Iscariote. Ay tung uri, ya ray magtraidur tung anya, agad na pa sasa ka tung yamen ang sam puluk may durua nga tauan ni Jesus.

Yang Pagarangayen Ni Jesus Tung Pista Nagaeklan Na Ra Ilem Tung Anday Naske (7:1-13)

7 ¹Pagkatapus tia, duun da ilem tung Galilea nagliliwutun ti Jesus. Ay ya pa agari, anday gustu nang magliliwutun duun tung Judea natetenged agtimaan dang imatayen yang mga pamagpakigmaepet duun. ²Simanyan, indi ra ilem buay, kawutun da yang uras ang ipagsilibra

^c 6:65 Balikan ta yang sinambit na tung 6:44.

yamen ang mga Judio yang pistang paganingen ang Pista Yang Mga Balay-walay. ³Purisu yang mga putul ni Jesus ang mga lalii, namagsedyet da tung anyang maganing, “Ala, sigi! Mupia pa, magliita ra ka taang mangay duun tung Judea ugud yang mga taung nagapangugyatan mu duun^d, maita ra ka nira yang mga pruibang nagipagpalapus mu. ⁴Kung tinu pay taung agalelyag dang magpabantug, yang buat-buat na, indi na ra italuk. Simpri tia ipabistu na. Ay kumus yawa nagapagbuata ra ta mga maning tiang pruibang makabewereng, ipaita mu ra ka tung kadaklan!” agaaning tanirang pamagsedyet. ⁵Naa pala, nangapagbitala ta maning tia ay maskin mga putul na, indi ka pamananged ang tanya yang paganingen ang Cristo. ⁶Simanyan maganing ti Jesus ang minles, “Ta yeen, indi pa magkakawut yang uras ang ipinagtipu tung yeen. Piru ta numyu, maski unu pang urasay, pariu ka ilem. ⁷Yang mga taung pamagpasuag tung kalelyagan yang Dios, anday maita nira tung numyu ang para ipagdemet nira. Piru yuu nagademtanaw ra nira kipurki yang mga buat-buat nirang mga malalain, nagipagpatalungaw rang pirmi tung nira. ⁸Ala, sigi, yamu ra ilem ay mangay duun tung pista. Ta yeen, indiw mangay, ay natetenged indi pa magkakawut yang uras ang ipinagtipu tung yeen,” maganing. ⁹Purisu, pagkaaning na tia, nagpabutwan da ilem tanya duun tung Galilea.

¹⁰Simanyan atiang duun da yang mga putul na tung pistang pamagpasakep, baklu ra tanya nanikad duun. Ugaring yang pagparanawen na, indi nagpakigluyug tung kadaklan ang pamamista, ang indi, ingkelan na ra ilem tung anday naske. ¹¹Purisu simanyan, ya ra ilem agdilem-dilemay yang mga pamagpakigmaepet duun tung pista. Pamanalimaan-talimaan tung duma may ruma kung ay pa tanya. ¹²Taa numanyan yang mga sumasakep ang atiang buntun, durung aralas-alasan nirang pamagkeresen-kesen natetenged tung anya. Yang duma pamansianing ang tanya unu maayen ang tau. Yang duma pamansianing kang lain unung tau, ay pagpatalang da unu tung mga tau. ¹³Piru anday nagpangaas ang nagsambit tung publiku natetenged tung anya, ay pangaman dang muya kung magngel da yang mga pamagpakigmaepet, mamagpakulain ang mamagparusa tung nira.

Yang Nagipanuwal Ni Jesus Tung Mga Pamagpakigmaepet Ang Pamagdiskumpiar Tung Anya (7:14-24)

¹⁴Taa, simanyan, atiang pagkasuwungan da yang pista, baklu ra nagangay ti Jesus duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Pagkawut na, dayun dang nagturuldukun tung mga tau. ¹⁵Purisu durung pagkabereng yang mga pamagpakigmaepet ang pamamati tung anya. Namagaraning-

---

^d 7:3 Sinambit tung 6:66.

aningan da tanirang maganing, “Abaa, yang tau kang naa ka. Ya pa agari kaya nagaintindi yang kasulatan, atiang indi nganing naaral tung mga manigtulduk ang abuwat ang pariu ka tung pagararalen ta?” ¹⁶Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang nanuwal ang maganing, “Yang nagitulduku belagan ang sadiling beet-beetu, ang indi, liit tung nagtuwul tung yeen. ¹⁷Kung tinu pay malelyag ang magtuman yang kalelyagan yang Dios, yay magmaske kung yang nagitulduku liit tung anya u kung sadiling beet-beetu ilem. ¹⁸Simpri yang taung pagbeet-beet ilem ang pagbitala, yang pagasikad na ang para tanya bantugun. Piru yang taung yang pagasikad na ang para yang nagtuwul tung anya yay bantugun, yay mataligan ig anday mabuat nang malain. ¹⁹Ti dipuntu apu tang Moises, belag bang yay nagbutwan tung numyu yang mga katuwulan yang Dios? Ang pagkatapus ta numyu simanyan anday pagtuman yang mga katuwulan nang atia, may sam bilug tung numyu. Kung indi, ay pa wa? Yuu rag balakay ming imatayay!” ²⁰Maganing yang mga taung atiang buntun tung anya, “Yawa, pagaekel-ekelana ta dimunyu! Anda kay pagtimang mangimatay tung nuyu!” ²¹Maganing ti Jesus ang minles, “Tan taa pa, yuu may sasang binuatanung makabewereng tung kaldaw ang nagipamaenay ang ya ray naberengan ming tanan^e. ²²May sasang urdinansang ibinutwan ni dipuntu apu tang Moises tung nasyun ta ang yang sasang mula unung lalii, dapat ang buatan ta tanda yang tinanguni na tung yawalung kaldaw. Purisu maskin matuun pa tung kaldaw ang nagipamaenay, buatan mi ra ka enged agyapun yang sasang mulang lalii. Kung tung bagay, kung sikaren ta pa ka enged yang pinanliitan yang urdinansang atia, belagan ti dipuntu apu tang Moises ay nagpaguad tia, kung indi, yang mga kinaampu tang atiang namagtukaw pa tung anya^f. ²³Kapurisu, kung ya buatay yang sasang mula ta tanda tung kaldaw ang nagipamaenay basta indi ilem malampasan yang urdinansang atia, aywa nagademtanaw pa numyu natetenged tung pagpatimlatu tung tinanguni yang sasang tau tung kaldaw ang nagipamaenay? ²⁴Ustu ra tiang pagpabetang mi tung sasang tau natetenged tung nagalaum mi ilem tung anya, kung indi, dapat asan da ipausuyay mi yang pagpabetang mi tung pitik ang magkatamang gamiten,” maganing duun ti Jesus.

**Nagapagkeresen-kesenan Yang Mga Tau Ti Jesus Kung Tanya Ya
Ra Ka Man Yang Matuud Ang Paganing Ang Cristo (7:25-31)**

²⁵Taa, simanyan, yang dumang mga dating taga Jerusalem, namagaraning-aningan dang maganing, “Uay, belag bang ya ra atia yang taung nagabalakan yang mga pamagpakigmaepet ang imatayen? ²⁶Piru telengan mi wa, atia ra, pagparakawutun da tung publiku, piru anda pa

^e 7:21 Bilang yang pagpamaayen na tung sasang taung indi mabangun (5:1-18).

^f 7:22 Genesis 17:9-14

nganing ay pagampalar tung anya! Aywa wasu? Nagasiguru ra kaya nira ang ya ra ka man taang paganingen ang Cristo? ²⁷Piru yang dipirinsia, kung kumawut da nganing yang paganingen ang Cristo, anda unu ay makdek yang pinanliitan na. Tay yang taung naa, nagakdekan ta kang lagi kung ay pa liit!” maganing. ²⁸Kapurisu, simanyan, tung pagturuldudun ni Jesus duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, dayun dang nagpadakul yang busis nang maganing, “Ta, yang kalaum mi talagang nagailalaw ka numyu aa? Nagaskean mi ka nganing yang pinanliitanu aa? Piru, indiw minangay taa tung sadiling kagustuanu. Kung indi, talagang may nagtuwul tung yeen ang ya pa ka man ay indi mi nagailala. ²⁹Piru yuu, nagailalaw tanya, sipurki duunaw liit tung anya ig tanya ka man ay nagtuwul tung yeen,” maganing. ³⁰Atii, deepen da rin yang дума. Piru anda enged ay napangalima tung anya, may sam bilug, natetenged indi pa agakawut yang uras ang ipinagtipu tung anya. ³¹Piru maski pang maning tia, asan tung mga taung atiang buntun, duru rang namagingmatuud tung anya ang ya ra yang paganingen ang Cristo. Namagaraning-aningan da tanira ang maganing, “Aywa, kung kumawut da nganing yang paganingen ang Cristo, magdeeg pa kaya tung taung naa tung pagpalua ta mga pruibang maktel!” maganing.

Ti Jesus Nagapatuwulan Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Mga Guardia Ang Para Deepen Nira (7:32-36)

³²Simanyan may mga Pariseo duun ang ya ray nangasalimet tung pagaralasan yang mga taung atiang buntun natetenged tung ni Jesus. Purisu anday dumang dinangat na, namagsaranyug da ta maayen tanira yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan ang ti Jesus patuwulan da nira tung mga guardia tung pagtuuan ang atia ang para deepen da nira. ³³Kapurisu simanyan, nagbitala si ti Jesus tung nirang tanan asan ang maganing, “Indi ra ilem buay yang tiniru taa tung numyu, ay magbalikaw ra tung nagtuwul tung yeen. ³⁴Tung uras ang atia, sagyapenaw pa numyung magtawang tung numyu, piru indiw ra ka enged maita mi. Kipurki kung ariaw pa manganing, ta yamu indiamu ra maangay.” ³⁵Pagkagngel yang mga pamagpakigmaepet yang inaning nang atia, namagaraning-aningan dang maganing, “Ay ra wasu manganing yang taung atia ang indi ta masagyapan? Aywa, maglayas pa kaya duun da tung mga banwang pinagsarapen-sapenan yang mga masigka Judio tang дума ang para duun magturuldukanen tung mga kaarumanan nirang taga дума-rumang nasyun? ³⁶Unu pay gustu nang ianing ang tanya, maskin sagyapen ta, piru indi ra ka enged unu maita ta, ay indi ita unu maangay duun tung panganingan na?” maganing.

Nagipananglit Ni Jesus Yang Espiritu Santo Tung Waing Tubdun Ang Magasubag Kaawunda (7:37-39)

³⁷Simanyan, kawutun yang kamaalan yang pistang atia, ti Jesus kumindeng dang nagpadakul yang busis nang maganing tung mga tau,

“Kung tinu pay maning pa tung pagkanalen^g, magdangep da ilem tung yeen ang para maning pa tung paigmenu ta maayawan na. ³⁸Yang taung kumpurming magtalig yang sadili na tung yeen, yang pananglitanu tung anya, maning pa tung may waing tubdun ang magbeweek ang duun manliit tung sadili na mismu ang magasubag kaawunda^h. Magkamaningan da ta maning tia katulad tung napabtang tung kasulatanⁱ,” maganing ti Jesus. ³⁹Anday dumang ipinananglit ni Jesus tung waing atiang tubdun ang magasubag kaawunda, ya ra yang Espiritu Santo ang yay nagaisipan yang Dios ang ipatinir na tung mga taung kumpurming magtalig da yang mga sadili nira tung ni Jesus. Ugaring ilem ka man tung uras ang atii, indi pa nagipatinir na tung nira gated ti Jesus tanya indi na pa nagapadengangan enged^l.

Belagan Dang Pariu-pariu Yang Pagpabetang Yang Mga Tau Tung Ni Jesus (7:40-44)

⁴⁰Pagkagngel yang duma asan tung keresen-kesen yang mga taung atiang buntun, namansianing da ang, “Talagang ya ra ka man tia yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang atiang pinangakuan yang Dios ang maglua^k.” ⁴¹Yang duma namansianing da kang, “Ya ra yang paganingen ang Cristo,” maganing. Piru maganing yang duma, “Abee, belagan tia yang paganingen ang Cristo, ay kipurki kung kumawut da nganing tia, anda unu tung Galilea manliit. ⁴²Belag bang may napabtang tung kasulatan ang yang paganingen ang Cristo unu maging kanubli ni Adi David^l ig duun ka unu tung Betlehem ipanganaay ang ya kay banwang natauan ni Adi David^m?” agaaning. ⁴³Purisu, simanyan, yang mga taung atia, nagberelagan da ta kinaisipan may kinaisipan sigun tung pagpabtang nira tung ni Jesus. ⁴⁴Purisu yang dinangat na, yang gustu yang duma, deepen dang lagi nirang idimanda. Piru anday napangalima tung anya, may sam bilug.

---

^g 7:37 Yang gustu ni Ginuung Jesus ang ianing tung bitalang kanal, sasang pananglit tung yaten ang mga tau ang kumpurming pagsinti yang pagkakulang na tung Dios ang dapat ya ray maayawan na. ^h 7:38a Kung waswasen ta yang pananglit ang atia, ay maning taa: katulad ka tung suba ang yang mga binit nang nagtimbang garbusu ta sari-saring mga iluluak, ya ra kay kaalimbawaan yang inubra yang Espiritu Santo tung sasang taung maning pa tung ipinanganang uman (3:5-6). Ay pinaeyangan na ta baklung pagpangabui na ang pagkatapus awunda ka yang mapalua nang ikaayen ta mga masigkatau na. ⁱ 7:38b Ikumpalar tung Isaias 58:11 ig tung Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip (Mga Kawikaan tung Tagalog) 18:4. ^j 7:39 Tung pagintindi ni Juan ang nagsulat, yang pagpadengeg enged yang Dios tung ni Ginuung Jesus, asan da ipapanaway na tung pagpakugmatay na tung krus ang pagkatapus binui na si kang uman asta tung pagpaabwat na duun tung langit. Yang pagpadengeg na ta maning tia tung ni Ginuung Jesus, muya-muyang nagasambit ni Juan. Duun ta nga basaay tung 3:15; 12:23; 13:31; 17:1. ^k 7:40 6:14; Deuteronomio 18:15 ^l 7:42a 2 Samuel 7:12 ^m 7:42b Mikas 5:2; Mateo 2:5-6

**Anda Enged Ay Gustu Yang Mga Pariseong
Mamananged Tung Ni Jesus (7:45-52)**

⁴⁵Taa, simanyan, tung pagbalik yang mga guardiang atiang pinanuwal nirang mamagdeep tung ni Jesus, dayun dang inusisa yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga Pariseo. Maganing tung nira, “Ta, ay ra? Aywa indi mi ra ka ingkelan taa?” ⁴⁶Maganing yang mga guardiang namansituwal, “Bakluami ilem nagagngel ta taung nagapagbitala ta maning tiing ibinitala yang taung atii!” agaaning. ⁴⁷Pagkagngel da yang mga Pariseo tia, pinangerepan da. Maganing tung mga guardia, “Naa pala, asta yamu, muya napadeegamu ra ka ilem tung anya ta kulu!” ⁴⁸Aywa, tinu pay naintindian ming may katengdanan ubin tung yamen ang mga Pariseo ang nananged da tung anya? Andang pisan, may sam bilug! ⁴⁹Piru yang mga taung naang buntun ang pamananged da tung anya, andang pisan ay naerem tung mga kulu nira natetenged tung napabtang tung kasulatan. Talagang ipinanumpa ra tanira yang Dios!” maganing. ⁵⁰⁻⁵¹Atii, may aruman nirang sam bilug ang suminublang. Ya ra ti Nicodemong atiang minangay ta lawii tung ni Jesusⁿ. Maganing tung mga kaarumanan nang pamagpakigmaepet, “Elat kanay kung mangasarang ilem tung numyu. Aywa, magkatama wasu tung mga katuwulan ang nagausuy ta ang sintinsiaan dang lagi yang sasang taung indi pa nganing nagabista kung unu pay nagabuut na?” agaaning. ⁵²Maganing tanirang minles, “Midyu yawa taga Galileaa kang pandapig tung anya! Pasadsaran mu ta mupia yang kasulatan para maskean mu ang andang pisan ay manigpalatay yang bitala yang Dios ang maglua ang taga Galilea,” maganing. ⁵³Atii, dayun dang namagberelag ang namagurulikan tung anya-anyang balay.

**Ti Jesus Pagatagaman Da Rin Yang Mga Pariseong
Papagkamalien Sigun Tung Sintinsiang Ipakdul Tung
Sasang Baway Ang Nagpakasalak (8:1-11)**

8 ¹Piru ti Jesus tanya, duun da minangay tung bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo. ²Mangayag ang timpranu, nagbalik si duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Duun si ka yang mga taung buntun ang ya ray namagtaripukpuk tung anya. Purisu kumarung da tanyang nagimpisang nagturuldukanen tung nira. ³Simanyan, may mga sagad tung mga katuwulan ang namansikawut da, kasiraan da ka tanira yang mga Pariseo. May sasang baway ang nagaguyuran nira ang yay naseekan dang pisan ang paglimbung tung kasawa na. Numanyan dayun da nirang ipinakdeng tung katalungaan

ⁿ 7:50-51 3:1-2; 19:39

yang mga tau ang para bistaen da nira. ⁴Maganing tanira tung ni Jesus, “Ameey, yang baway ang naa, nasirtaan dang pisan ang paglimbung tung kasawa na. ⁵Tung katuwulan ang pagausuy ta may sasang urdinansang ibinutwan ni Moises tung yaten ang kung may baway unung maning tia yang binuat na, dapat unung batwen dang imatayen^o. Ay ta nuyu, unu pay nuyung disisiun asan?” maganing. ⁶Naa pala, inaning nira ti Jesus ta maning tia, ay pagatagaman da nirang papagkamalien para madeepan nira ta puntus ang ipagdimanda nira tung anya. Piru ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, dayun da ilem ang tuminukuk ang nagsulat-sulat yang tulduk na tung apuk. ⁷Atiing sigi-siging agapabalitektekan nirang agatalimaan, dayun dang nanuklid ti Jesus ang nagbitala ang maganing, “Kung tinu pa asan tung numyu ay anday binuatan nang kasalanan, yay magtukaw ang mamatu tung anya,” maganing. ⁸Pagkatapus tia, dayun sing tuminukuk ang nagsulat-sulat tung apuk. ⁹Pagkagngel nira yang tuwal na, amat-amat dang namaglilitan dang namagdarasun-dasun ang yang mga mamaepet, ya ra kay namagtukaw ang asta ti Jesus da ilem ay nabutwan duun, kasiraan da ka tanira yang baway ang duun pa kag kekdeung tung pinagtaralungan nira yang mga tau. ¹⁰Simanyan, dayun sing nanuklid ti Jesus ang nagbugnu tung baway ang maganing, “Ta, nini, ay ra tanira? Anda ray nabutwan taa ang para magsintinsia tung nuyu?” ¹¹Maganing yang baway ang minles, “Anda ra, Ameey.” Maganing si ti Jesus ang nagsugpat, “Maskin yuu, india ra ka magsintinsia tung nuyu. Ala, mulika ra. Magimpisa ra simanyan, india ra maguman ang magpakasalak,” maganing.

Ti Jesus Maning Pa Tung Sasang Kaas (8:12-20)

¹²Taa, simanyan, nagparakawutun si ti Jesus tung mga taung atiang buntun duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Maganing tung nira, “Yuu, yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung isip yang mga tau taa tung kaliwutan. Kung tinu pay pananged da tung yeen, belag dang makiklep yang palaksu yang pagirisipen na, kung indi, nagapasanagan da yang kaas ang naang pagpaeyang ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na,” agaaning. ¹³Atii dayun dang namansisublang yang mga Pariseong maganing, “Yawa, pagkerenga ra ka ilem tung sadili mu. Intunsis belagan matuud yang bitala mu.” ¹⁴Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Maskin pagkerengaw ka man tung sadiliu, piru yang bitalaw mataligan ming matuud ay natetenged ta yeen, agaskeanu yang pinanliitanu may yang panganinganu. Piru, ta numyu, indi mi nagaskean kung ariaw pa manliit kung ariaw pa manganing. ¹⁵Yamu, yang pagpabetang mi tung yeen sigun ka ilem tung

^o 8:5 Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22

nagalaum mi ang ya kang lagi ay kadagmitan ang pagparabetangen mi tung kadaklan. Piru ta yeen, indiaw pagpabetang tung sasang tau tung maning tia, maskin tung ninu pa. ¹⁶ Ugaring kung alimbawa may kaministiran ang yuu magpabetang tung sasang tau, yang pagpabetangu tung anya tamang pisan. Sipurki yang pagpabetangu belagan yeen ang beet-beet, ang indi, sanyugami ka ni Amang nagtuwul tung yeen. ¹⁷Dispuis pa, maski tung mga katuwulan ang atiang nagapapaktelan mi, may nasambit ang kung may durua nga tauan ang yang panistigus nira pariu, intunsis matuud yang dikta nira^p. ¹⁸Katulad tung yeen simanyan, yuu pagkerengaw tung sadiliu, pati ti Amang nagtuwul tung yeen, pagkereng ka tung yeen.” ¹⁹Maganing tanirang namagtalimaan, “Ay pa ti Ama mu?” Magtuwal ti Jesus, “Indiaw nganing nagailala mi! Ya pa agaring mailala mi ti Ama? Sipurki kung nagailalaw enged numyu, pati ti Ama nagailala mi ka rin,” maganing. ²⁰Yang mga bitala ni Jesus ang atia ipinagpadapat na tung pagtuuan ang pinakalusu, duun tung kuartu ang may mga alkansiang burugsuan ta kuarta. Anday napagdeep tung anya natetenged indi pa nagakawut yang uras ang ipinagtipu tung anya.

Yang Pagpadayun Ni Jesus Yang Panuwal Na Tung Mga Pariseo (8:21-30)

²¹Numanyan nagpadayun si ti Jesus yang bitala na tung nirang maganing, “Indi ra ilem buay, yuu magliitaw ra. Dilemenaw ra numyu, piru mapatayamu ra ilem ang indiamu pa nagakuatan yang pagkamakinasalananen mi. Indiamu ra mangay tung angayanu,” maganing. ²²Atii, namagaraning-aningan da yang mga pamagpakigmaepet ang maganing, “Unu pa kayay gustu nang ianing ang kung ay pa manganing tanya indiita unu maimung maangay? Unu pa wasu, maneget da yang tinanguni na?” ²³Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Yamu taga taa ka ilem tung araneke, piru yuu taga duun tung abwat. Ta yamu, luguramu kang lagi tung sistimang pangkaliwutan, piru yuu belaganaw lugud asan. ²⁴Kapurisu pinaamananamu rang lagi yeen nungayna ang muya mapatayamu ra ilem ang yang mga kasalanan mi indi ra napatawad. Siguradung yay mainabu tung numyu kung indiamu ra enged mananged ang yuu asanaw ra kang lagi^q.” ²⁵Maganing tanirang nagtuwal, “Aywa, yawa, unu pay pagpabetang mu tung sadili

---

P 8:17 Deuteronomio 17:6; 19:15   **q 8:24** Tung pagsambit ni Jesus tung bitalang “ang yuu asanaw ra kang lagi” duun da nga pasapliiray na tanira ang tanyay Dios. Kipurki anggud da tung itinuwal yang Dios tung ni Moises ang nagtalimaan kung tinu pay aran na ang tanya unu disti pa tung primiru asan da kang laging anday pinanliitan na ig anda kay pagtapusan nang asta tung sampa. Nagaskean da kang lagi nira ang yang pangguuy yang Dios tung sadili na maning ka tia ang katulad ka tung nasambit ni Isaias tung Isaias 41:4; 43:10-13, 25; 46:4; 48:12.

mu?” Maganing ti Jesus ang minles, “Anday duma, yuu ra ka man taang nagipaganingu kang lagi tung numyu disti pa tung primiru. ²⁶Duru pa rin ang puiding masambitu natetenged tung numyu ang nunut pa ka rin ta pagsintinsyaw tung numyu, piru indi iletu numayan. Kung indi, yang sarang ang ipagpakawutu tung mga tau taa tung kaliwatan, kumpurmi ra iletu yang naganggelu tung nagpangay tung yeen ang pagkatapus tanya talagang mataligan ang pulus matuud yang nagianing na,” maganing. ²⁷Taa, simanyan, indi ra nira namaresmesan ang ti Ama na yay nadapatan yang ibinitala na. ²⁸Kapurisu, ti Jesus dayun dang nagsugpat yang bitala na ang maganing, “Yuung paganingen ang Maninga Tau, kung ipaabwataw ra nganing numyu, baklu mi ra ngaintindiy ang yuu asanaw ra kang lagi ig anday nagabuat tung sadiling beet-beetu iletu, kung indi, kumpurmi yang itinulduk ni Ama tung yeen, ya ra iletu ay nagipagpakawutu. ²⁹Dispuis yang nagtuwul tung yeen, pagpakigsasa ka tung yeen. Indiyaw ra ka nagapawaya-wayaan na natetenged pirmiaw kang pagusuy tung nagaayunan na,” maganing. ³⁰Simanyan, indi pa ngani agatapus ti Jesus ta pagbitala, dakele ra asan ang namagingmatuud da tung anya.

Pagasukdaan Ni Jesus Yang Mga Taung Atiang Namagingmatuud Da Tung Anya (8:31-59)

³¹Kapurisu, dayun dang pinampaktel ni Jesus yang mga taung atiang baklung namagingmatuud da tung anya ang maganing, “Kung yang bitalang naang nagipagpakawutu tung numyu ya ray pagnatisan mi, asanamu ra magluang mga analadung nagapangugyatanu. ³²Asanamu ra ka maintindi yang kamatuuran natetenged tung planu yang Dios, ig tung pagirintindien mi tung kamatuuran ang atia, asanamu ra ka nga luasay tung pagpakirepen mi.” ³³Maganing tanirang namagtimalas, “Kirepen ay? Indiami kang lagi pagpakirepen ang maski tung ninu pa, ay yami mga kanubli kang lagi ni dipuntu apu tang Abraham.” ³⁴Maganing ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay pagpadayun tung pagpakasalak na, yang kaalimbawaan na tia maning pa tung sasang kirepen. Ay indi ra mapangindi tung sulsul yang kalelyagan nang magpakasalak ang yay maning pa tung pirming panuwul tung anya. ³⁵Ang kung tung tau pa, basta kirepen, ang asta tung sampa, anday pagkabetang nang magnatis tung pamalay-walay yang agalen na. Belagan pariu tung sasang ana yang may pamalay-walay ang yay may pagkabetang nang magnatis. ³⁶Kapurisu kumus yuu yang paganingen ang Ana Yang Dios, kung yuuy magpaluas tung numyu tung pagpakirepen mi, intunsis luasamu rang matuud. ³⁷Kung tung bagay, nagaskeanu ka ang yamu kanubli ka ni dipuntu apu tang Abraham, piru pagbalakamu pang magpaimatay

tung yeen natetenged balawag tung kinaisipan mi yang bitalang naang nagipagpakawutu. ³⁸Yang kumpurming ipinaita ni Ama tung yeen ya ray nagipagpakawutu. Katulad ka tung numyu ang yang kumpurming nagngel mi tung pinakaama mi ya ra kay pagabuat mi,” maganing. ³⁹Maganing tanirang namansituwal, “Eey, yang pinakaama yamen ti dipuntu apu tang Abraham.” Maganing ti Jesus ang nagtimaales, “Kung matuud ang ti dipuntu apu tang Abraham yay pinakaama mi, intunsis yang buat-buat mi usuy ka rin tung buat-buat na. ⁴⁰Piru simanyan pagbalakamung magpaimatay tung yeen, ang yuu ka man sasang taung nagpakawut tung numyu yang kamatuuran ang nagngelu tung Dios! Belag maning tia yang binuat ni dipuntu apu tang Abraham. ⁴¹Kung indi, yamu, yang pagabuat mi usuy ang pisan tung buat-buat yang pinakaama mi.” Maganing tanirang namansituwal, “Unu pay ilyag mung ianing? Ta yami indiaming pisan nagatalang tung ustung pagturuuen tung Dios! Anday dumang pinakaama enged yamen kung indi ultimu ilem tanya!” ⁴²Maganing ti Jesus ang minles, “Kung yang Dios matuud ang yay ultimung pinakaama mi, puis, nagagegmaanaw ra rin numyu kipurki duunaw liit tung anya. Minangayaw ra nganing taa belagan ang maganing tung sadiling kalelyaganu ilem, kung indi, yuu paangayay na. ⁴³Natetenged tung unu pa indi mi nagaintindian yang bitalaw? Anday duma, natetenged indiamu malelyag ang magintindi tung yeen. ⁴⁴Yamu, anday dumang pinakaama mi, ya ra ti Satanas. Kapurisu gustu ming magusuy tung kalelyagan na. Ay ya pa agari, disti pa atiang primiru, durung kalelyag nang mangimatay tung mga tau. Dispuis andang pisan ay kalalabten na tung kamatuuran ay balawag kang lagi tung isip na. Kung magbukli ra nganing, natural na tia ay buklien kang lagi ig ya kang lagi ay pinakaama yang tanan ang mga buklien. ⁴⁵Ta yeen, natetenged pagpakawutaw ka man yang kamatuuran, purisu ya ra yang indi mi agipagpananged tung yeen. ⁴⁶Abir, kung tinu pa asan tung numyu ay mapagpaita ta pruibang ang ta yuu may kasalanan? Kung pagpakawutaw yang kamatuuran, natetenged tung unu pa indiauw rag panangden mi? ⁴⁷Kung tinu pay binuat da yang Dios ang ana na, ya ray pagintindi tung bitala na. Yang indi mi nagipagintindi tung nagianingu tung numyu, belaganamung mga ana na,” maganing.

⁴⁸Maganing tanirang namansituwal, “Ta, indi tama ka man yang agaaning yamen ang yawa pariua ka tung sasang Samaritanen ig pagaekel-ekelana ka ta dimunyu?” ⁴⁹Maganing ti Jesus ang minles, “Yuu, indiauw pagaekel-ekelana ta dimunyu, kung indi, pagpadengegaw tung ni Ama. Ang pagkatapus ta numyu, yuu rag duminaray mi. ⁵⁰Yuu indiauw pagsikad yang sadiling kadengeganu. May pagsikad tia ang ya ra ka man ay magsintinsia kung tinu pay may katadlengan tung yaten. ⁵¹Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay mananged tung

nagitulduku, indi ra ka engaged madeegan ta kamatayen.”⁵² Maganing yang mga pamagpakigmaepet ang namagtimalles, “Uay, yang tau kang naa ka! Asana ra nga deepay yamen ta puntus ang yawa talagang pagaekel-ekelana ra ka man ta dimunyu! Ay kipurki ti dipuntu apu tang Abraham napatay, asta yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw, nagkarapatay ra ka. Pagkatapus simanyan maganinga pa ka engaged ang kung tinu pay mananged tung nagitulduk mu, indi ra ka engaged madeegan ta kamatayen?”⁵³ Aywa, maglandawa pa tung ni Abraham ang kinaampu ta ang napatay ra ka man? Aywa, maglandawa pa ka tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang luwus ka ilem ang nagkarapatay? Unu pa engaged ay pagpabetang mu tung sadili mu?”⁵⁴ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Kung alimbawa kung yuu magpabantugaw pa tung sadiliu, intunsis anday kuinta yang kadengeganu. Ang indi, ti Ama ya ray pagpadengeg tung yeen, ang ya ka man mismu yang paganingen ming Dios mi.”⁵⁵ Tanya indi mi ra kang lagi nagailala, piru yuu nagailalaw tanya. Kung alimbawa, maganingaw ang indi nagailalaw, magkapariuaw ra ka ilem din tung numyung buklien. Piru agailalaw tanya ig yang bitala na nagtumanenu.”⁵⁶ Kung natetenged tung kinaampu tang atiang nagasambit mi ang ti dipuntu apu tang Abraham, durung pisan agkasadya yang isip nang nagpakbat din tung uras ang ipagingtauu taa tung kaliwutan. Ang pagkatapus numanyan, naita na ra ka man ang duun da nagkalipay yang isip na ta mupia.”⁵⁷ Maganing yang mga pamagpakigmaepet ang namagtimalles, “Abaa, nagitaamu pa ni dipuntu apu tang Abraham ang anda pa ngani ay limang puluk ang takun yang idad mu?”⁵⁸ Maganing ti Jesus ang minles, “Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu ipanganaay ti dipuntu apu tang Abraham, yuu, asanaw ra kang lagi,” maganing.⁵⁹ Atii, lagi-laging namamisik da ta mga batung para ipamatu nira tung anyang imatayen^r. Pagkatapus dayun dang nantaluk ti Jesus, ang pagkatapus luminua ra dayun duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu.

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Sasang Buday (9:1-12)

9¹ Numanyan atiang pagpanaw ra ni Jesus ang kasiraanami ra kang nagapangugyatan na, may sasang buday ang naita yamen, ang kinatau na yang pagkabuday na.² Maganingami tung ni Jesus ang nagtalimaan, “Rabbi, aywa buday yang taung atia disti pa tung kinatau na? Tinu pay nagpakasalak? Tanya u yang ginikanaan na?”³ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Kasalanan man yang ginikanaan na, maskin anya

^r 8:59 Yang ipagpamatu nira tung anya ay natetenged tung pagintindi nira, tung inaning nang atia, asan da unug tiwakaway na yang pagkadios yang Dios. Maayen pang ikumpalar tung 5:18 pati pasanag na tung araneke yang kinelad.

man, anday kalalabten tung pagkabuday na. Kung indi, buday tanya ugud asan da tung anya nga bistuay yang ketel yang Dios. ⁴Kaministiran, ta yaten, mintras may lugar ta pa, tumanen ta ra yang kumpurming nagipatuman tung yaten yang nagtuwul tung yeen. Kung eklanu pa tung pananglit, numanyan kaldaw pa. Alenget dang kumawut yang lawii ang anda ray mapagubra. ⁵Mintras taawaw pa tung kaliwutan, yang kaalimbawaanu maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung mga tau ang para magkarabuskad da,” maganing. ⁶Pagkaaning na tii, dayun dang nangulak tung tanek. Yang tanek ang atiang inulakan nang naglawutuy ra, ya ray ilineged na tung mata yang buday. ⁷Dayun na rang inaning, “Ala, panaw. Mandamusa ra kanay tung pagdiposituan ta wai duun tung Siloe,” maganing. (Tung bitalang Hinebreo, yang puntus yang aran yang banwang atiang Siloe ay tinuwul.) Kapurisu numanyan yang buday diritsyu ra ka man ang minangay duun ang nandamus. Pagkadamus na, dayun dang minulik ay nagaita ra.

⁸Pagkaita tung anya yang mga kamalay na asta yang dumang nagaita kang lagi tung anyang atii kanay ang pagpalimus pa rin, namagaraning-aningan dang maganing, “Ta, yang aruman tang atia, belag bang pirmi ra rin ang yag lalapyak ang pagpalimus?” ⁹Maganing ka yang dumang nansituwal, “Ee, ya ra ka man tia.” Maganing ka yang duma, “Belag! Kaityura na ilem.” Atii, nabnga ra yang may tinanguni ang maganing, “Yuu ra ka man taa.” ¹⁰Maganing tanirang namagtalimaan tung anya, “Ungkuy, ya pa agari yang pagkabuskad yang mata mu?” ¹¹Maganing yang taung atiang nagtuwal, “Yang taung atiang pagaguuyan tung ni Jesus, yang binuat na, nagpalawutuy ta tanek ang ya ray ilineged na taa tung mga mataw, pagkatapus pinaangayaw ra anya duun tung Siloe ang pinapandamus. Purisu pagkadamusu, naitaw ra ka man.” ¹²Maganing tanirang namagtalimaan si, “Ay ra yang taung atia?” Tumuwal tanya, “Inay.”

Pagatagaman Da Ta Usisa Yang Mga Pariseo Yang Taung Buday Pa Rin Ang Pinabuskad Ni Jesus (9:13-34)

¹³Simanyan yang taung atiang buday pa rin, ingkelan da nira duun tung mga Pariseo. ¹⁴Naa pala kaldaw ang nagipamaenay yang uras ang atiang ipinagpalawutuy ni Jesus ta tanek ang pagkatapus nagpabuskad tung mata na. ¹⁵Numanyan, kumawut duun tung mga Pariseo, dayun da ka nirang tinalimaan kung ya pa agari yang pagkaita na. Tumuwal, “May tanek ang malawutuy ang ilineged na tung mataw, kawā pinapandamusaw anya tung wai. Pagkadamusu, naitaw ra.” ¹⁶Maganing yang dumang mga Pariseo, “Kung tinu pang tauay tia ang nanleged tung mga mata mu, belagan liit tung Dios, sipurki linampasan na ra yang riglamitung nagaŕusuy ta sigun tung kaldaw ang nagipamaenay!”

maganing. Ugaring may dumang mga Pariseo asan ang namansisublang kang maganing, “Yang sasang taung malinampasen, ya pa agaring mapagpalapus ta mga maning tiang pruibu?” maganing. Kapurisu duun da tanira nagberelagan ta kinaisipan may kinaisipan. ¹⁷Purisu, dayun si nirang inusisang uman yang taung atiang buday pa rin ang maganing, “Yawa, ay atiang binuskad na ra yang mata mu, unu pay pagpabetang mu tung anya?” Maganing tanyang minles, “Tanya sasang pagatuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na,” maganing.

¹⁸Ugaring ilem yang mga Pariseong atiang pamagpakigkuntra tung ni Jesus, indi ra mamagimpurmi ang tanya buday pa rin ang pagkatapus naita ra, mintras indi pa agapaguuyan nira yang ginikanan nang nagausisa. ¹⁹Numanyan pagkawut nira, dayun dang inusisa nirang maganing, “Ta, naang taung naa ana ming matuud? Unu pay madiklara mi? Talagang kinatau na yang pagkabuday na? Kung alimbawa kinatau na, ya pa agari yang pagkaita na numaan?” ²⁰Maganing yang mga ginikanan nang nansituwal, “Atia ana ka man yamen ang matuud ig kinatau na ka man yang pagkabuday na. ²¹Piru kung ya pa agaring nagaita ra numanyan, anda nganing ay kaliwutan yamen. Indi ka naita yamen kung tinu pay napagpabuskad yang mata na. Maayen pa, tanya ra ilem ang may tinanguni yay talimaanen mi. Tatal, mayuridad tanya. Sarangan na ra ka tiang manuwal ang para tung sadili na,” maganing. ²²Naa pala namanugyan da ta maning tia natetenged durung eled nira tung mga pamagpakigmaepet. Sipurki namagsaranyug da kang lagi ang kung tinu pay magubligar da ang ti Jesus ya ra yang paganingen ang Cristo, ya ray ityapuiraeen nirang dayun tung pagsaragpunan nira^s. ²³Purisu ya ray nagipagtugyan nirang maganing, “May mayuridad na ra ka tia. Tanya ra ilem ang may tinanguni yay talimaanen mi,” maganing. ²⁴Kapurisu, simanyan, pinaguuyan si nirang uman yang taung atiang buray pa rin. Kumawut, dayun si nirang inusisa ang inaning, “Manumpaa ra tung aran yang Dios ang ta yawa pagdiklaraa ra yang kamatuuran tung yamen. Ay ta yaming pagpakigmaepet tung banwa ta, nagakdekan da yamen ang yang taung atiang nagianing mung nagpabuskad yang mata mu, talagang malinampasen tung mga urdinansa!” ²⁵Maganing tanyang minles, “Malinampasen kag belag, anday kaliwutanu, basta yang nagaskeanu ilem ang tukaw yuu buray pa rin, numaan nagaitaw ra.” ²⁶Dayun da nirang pinabalitektekan ka enged ang inaning, “Piru unu pay binuat na tung nuyu? Ya pa agari yang pagpabuskad na yang mata mu?” ²⁷Maganing yang taung minles, “Inugtulu ra kang lagi tung numyu nungayna, piru midyu anday gustu ming mamati. Aywat nagapasulit-sulitanaw pa numyu atiang anda ka nganing basu ay gustu mi ang yamu magpaugyat ka tung anya?” maganing.

---

^s 9:22 Atii kanay, kung ya ray buaten nira tung sasang tau, ya ray ikalain yang pagkabetang na ay basta inityapuiru ra, anda ray magtawang tung anya ubin manapet pa.

28 Pagkadngel nira tia, dayun dang sinululi nirang inaning, “Eey, yawa, yaway sasang pagpaugyat tung taung atia! Ta yami, pagusuyami kang lagi tung isinulat ni dipuntu apu tang Moises! 29 Sipurki tanya talagang nagaskean yamen ang yay pinaganing yang Dios atiang tukaw. Piru yang taung atia, indi ngani nagaskean yamen kung ay pa liit!” maganing. 30 Maganing ka yang taung minles, “Abaa, yang numyung atia durug kabewereng! Nani may sasang taung nagpabuskad yang mataw, pagkatapus indi mi pa ka enged nagaskean kung ay pa liit? 31 Nagaskean ta ang yang Dios indi pamati tung pagarampuen yang sasang taung makinasalananen, ang indi, yang taung pamatien na, ya ra yang taung paggalang ta ustu tung anyang pagtuman ka yang kalelyagan na. 32 Disti pa atiang primirung pagintau yang kaliwutan, anda pay tau ang nagabalita ang napagpabuskad ta mata ta taung buday ang kinatau na yang pagkabuday na. 33 Kung belagan liit tung Dios yang taung atia, anda ra rin ay pruibang sarang ang mapalapus na,” maganing. 34 Maganing tanirang namansituwal, “Yawang makinasalananen kang lagi disti pa tung pagingtau mu, yawa pay magturdudukun tung yamen?” agaaning. Pagkatapus dayun da nirang inityapuirra tung pagsaragpunan nira.

Pagbilug Da Enged Yang Pagtaraligen Tung Ni Jesus Yang Taung Buday Pa Rin (9:35-38)

35 Simanyan, atiang nabalitaan da ni Jesus ang yang taung atia inityapuirra ra nira, dayun na rang sinagyap. Pagkasagyap na, tinalimaan nang, “Ta, yawa, panaliga ra tung paganingen ang Maninga Tau?” 36 Maganing yang taung minles, “Ameey, pakdekay ka kung tinu pa atiang nagianing mu ugud yay mataliganu.” 37 Maganing ti Jesus tung anya, “Ya rag dawalay mu. Yuu ra taang kakesen mu.” 38 Maganing yang taung atiang minles, “Aay, Ginuu, italigu ra tung nuyu yang sadiliu,” maganing. Pagkatapus ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua.

Nagapinig Da Yang Mga Tau Ekel Tung Pagpabetang Nira Tung Ni Jesus (9:39-41)

39 Buay-wuay ta gesye, dayun dang nagpasanag ti Jesus tung mga tau ang maganing, “Yang luluaan yang pagangayu taa tung kaliwutan ang naa, asan da nga pinigay yang mga tau. Ay yang mga taung burayen nagabuskad da, yang pamagtalig ang tanira mga buskad, maning pa tung nagaburayan da.” 40 May mga Pariseo asan ang nangadngel yang inaning ni Jesus ang atia. Purisu dayun da nirang tinalimaan ang inaning, “Ta yami siguru indiami ka nagaburayan?” 41 Maganing ti Jesus ang minles, “Kung alimbawa, burayenamung matuud ang anday nagaskean mi, intunsis anda ka rin ay panuwalan ming pagpasuag tung yeen. Piru kumus paganingamu pa ang yamu mga buskad, purisu ya ra ka enged ay panuwalan mi tung Dios,” maganing.

Nagapapagkumpalar Ni Jesus Yang Anyang Pagerekelen Tung Mga Tau May Yang Pagerekelen Yang Duma Tung Mga Kinasakpan Nira (10:1-21)

10 ¹Taa numanyan, nagpadayun da ti Jesus yang pagparasanagen na tung nirang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kumpurming tinu pay indi pagusuy tung purta ang para magpakled tung pagelkan yang mga karniru, kung indi, duun da ilem magtakwal tung binit na, ya ra yang sasang takawan ubin tulisan pa. ²Piru yang pagpakled tung purta, ya ra mismu yang manigasikasu tung mga karniru. ³Yay papakleren yang purturu. Asta yang mga karniru pamamati tung busis na ig yang mga karniru nang sadili ya ray nagaguuyan na, anya-anyang aran, sinagguuyay na. Pagkatapus, pangkelan na ra ka duun tung lua. ⁴Kung mapangkalan na ra nganing duun tung lua, tanya ray pagtukaw tung nira ang yang mga karniru na mamagnunut da ilem tung anya, ay natetenged nagailala nira yang busis na. ⁵Indi ra ka tia mamagnunut tung duma, kung indi, ya rag panlaksuay nira, natetenged indi nagailala nira yang busis na,” maganing ti Jesus.

⁶Ya ray sasang pananglit ang ipinanggal na tung nira, piru indi ilem naintindian nira yang linegdangan na. ⁷Kapurisu dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yuu yang kaalimbawaanu, maning pa tung purtang parakleran kag luluuan yang mga karniru. ⁸Yang kadaklan ang namagtukaw tung yeen ang namagambu ang tanira unu ay mga manigasikasu tung mga karniru, yang kaalimbawaan nira pariu tung mga takawan ubin tulisan pa natetenged tung subrang panlepes nira tung kaayepan nira. Piru, indi ra pinamati yang mga karniru. ⁹Ultimu ilem yuu yang maning pa tung purta tung turil yang Dios. Kung tinu pay magpakled tung yeen, bilang tung yeen italogay na yang sadili na, ya ray tapnayan yang Dios. Maskin ay pa manganing, may paglimengan da yang isip nang pirmi ang katulad ka tung mga karnirung nagapadagen-dagenan ta maayen yang manigasikasu tung nira. ¹⁰Piru yang sasang takawan tanya, anday dumang nagipagpalenget na tung turil, kung indi, manakaw ra ubin mandistrusu rang mangimatay tung mga karniru. Piru ta yeen, yang inangayu taa ay ugud paeyanganu yang mga karniruu ta ipagpangabui nirang baklu ang yang klasi yang pagpangabui nira, anday magdeeg.

¹¹“Yuu yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang maayen ang manigasikasu tung mga karniru. Ay kipurki yang maayen ang manigasikasu maskin pa yang sadili na, ipabalawag na pa tung malain arangan da ilem tung mga karniru na. ¹²Piru yang sasang taung pagpatenged ilem ang belagan analadung manigasikasu, yadwa pa belagan kang anyang sadili yang mga karnirung nagasikasuen na, kung

maita na ra nganing yang kirung talunun ang pagpalenget, butwanan na ra ka ilem yang kaayepan ang magpalaksu. Kapurisu yang dangaten na, pagustu ra ilem ta pagpanekeb yang kirung talunun tung mga karniru ang asta magkarawasak da ilem yang kaayepan. ¹³Ay ya pa agari, tanya pagpasuul ilem. Anday panganugun na tung mga karniru. ¹⁴Piru yuu yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang maayen ang manigasikasu. Nagailalaw yang mga karniruu ig nagailalaaw ka nira. ¹⁵Katulad ka tung ni Ama ang nagailalaaw anya ig nagailalaw ka tanya, ya kay kaalimbawaan yang pagirilalaan yamen yang mga karniruu. Maskin pa yang sadiliu, ipabalawagu pa tung malain arangan da ilem tung mga karniruu. ¹⁶Kidispuis pa, may dumang mga karniruu ang belagan pa sakep taa tung turil ang naa. Dapat ang ya ra kay pangkelanung ipakled. Kung magngel da nganing nira yang busisu, pamatienaw ra ka nira. Kapurisu yang dangaten na, magyari rang sa nga kaayepanan da ilem tanira ang sasa kay manigasikasu tung nirang tanan. ¹⁷Yang nagipaggegma enged ni Ama tung yeen ang buluntarung magpapurinda yang linawaw tung kalainan ugud maeklanu si kang uman. ¹⁸Belagan ang maganing ang may magekel tung linawaw, ang indi, buluntarung ipapurinda. May pudirung magpapurinda, may pudiru kang maeklanu si kang uman. Ay ya ra kay itinuwul ni Ama tung yeen,” maganing ti Jesus.

¹⁹Pagkatapus tia, yang mga taung pamamati ang may mga katengdanan, nagdurua rang parti yang pagpabetang nira tung ni Jesus natetenged tung mga ibinitala nang atia. ²⁰Yang kadaklan pamansianing ang, “Abaa, pagaekel-ekelan ilem ta dimunyu tia! Aywat ya ray saptan mi tia?” ²¹Piru may dumang pansianing, “Kung pagaekel-ekelan ta dimunyu, indi ra mapagbitala ta maning tia. Aywa, yang sasang dimunyu, mapagpamuskad pa tung mata yang mga buday?” maganing.

**Nagalalangan Da Yang Mga Pamagpakigmaepet Ti Jesus Ang
Magprangka Tung Nira Natetenged Tung Pagkabetang Na (10:22-42)**

²²Taa, simanyan, tung pira pang kaldaw, kinawut da yang uras ang nagipagsilibra yamen ang mga Judio yang Pistang Nagipagdendem Tung Pagpabinlisiun Tung Dios Yang Pagtuuan Tung Anyang Pinakalusu. Yang uras ang atii tiglami. ²³Simanyan ti Jesus pagpanaw-panaw ra duun tung binit yang pagtuuan ang atia ang may maninga intabladung pagguguuyan ang intabladu ni Adi Solomon. ²⁴Simanyan, tinariupkukan da yang mga pamagpakigmaepet ang pinabalitektekan nira ta maayen ang maganing, “Indiami ra papagdua-duaen mu. Magprangka ra ilem kung yawa matuud ang paganingen ang Cristo.” ²⁵Maganing ti Jesus ang minles, “Inugtulanamu ra kang lagi yeen, piru indiamu pa ka enged pananged. Yang mga buat-buatung naang nagipagpalapusu ang lugud tung katengdanan ang naang ipinakdul ni Ama tung yeen, ya ray

pagpailala tung yeen kung yuu tinu pa. ²⁶Piru yamu, indiamu ka enged pananged tung yeen, ay natetenged belaganamu mga karniruu. ²⁷Ay yang mga karniruu, pamagpamati tung busisu. Nagailalaw ka tanira ig pamagtuman ka yang kalelyaganu. ²⁸Dispuis yang nagipakdulu tung nira ya ra yang ipagpangabui nirang baklu ang yay pagnatisan nirang asta tung sampa. Kapurisu indi ra enged madayunan ang mablag tung Dios ang asta tung sampa. Kidispuis pa indi ra ka enged makalaw ta duma tung kalimaw. ²⁹Sipurki tanirang tanan ang ipinagtalig ni Ama tung yeen ang para panapnayenu, yay pinakamaal tung tanan tung pagterelengen na. Purisu, indi ra ka tia makalaw ta duma tung kalima na. ³⁰Ay yami ni Ama pagsinasaayami,” maganing.

³¹Pagkadngel da tia yang mga pamagpakigmaepet, dayun sing namamisik si ta batung ibatu si rin nira tung anyang imatayen^t. ³²Maganing ti Jesus tung nira, “Elat kanay, durung nagkarabuat-buatanung matitinlu ang ipinagpaitaw tung numyu ang ya ra kay ipinabuat ni Ama tung yeen. Unu pang buat-buatayu ang nagipagpakulain mi tung yeen ang yuu rag bantaay ming batuen?” ³³Maganing tanirang namagtimaales, “Belagan natetenged tung mga nagkarabuat-buatan mung matitinlu yang ipagpamatu yamen tung nuyu, ang indi, natetenged ya rag tiwakaway mu yang pagkadios yang Dios! Kipurki yawa sasang tau ka ilem ang pagkatapus pagambua pa ka enged ang yaway Dios!” ³⁴Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Indi wa may sasang napabtang tung kasulatan ang yay nagikadengeg ming sulipetamu ang may mga taung inaning nang may pagkadios nira “? ³⁵⁻³⁶Nagaskean ta ka ang kumpurming unu pay inaning tung kasulatan, indi puiding baliwalaen. Purisu kung yang mga taung atiang pinamiaran nang mamagusgad tung mga kaarumanan nira ya pa aganingay nang may pagkadios nira sigun tung katengdanan nirang atia, aywa, magkatama wasu ang ta yuung pinilik nganing ni Amang ipinaangay taa tung kaliwutan, yuu pag bangdanay ming pagtiwakawaw tung pagkadios na atiang paganingung yuu ka man yang paganingen nang Ana Na? ³⁷Kung alimbawa indiaw pagbuat yang mga bagay ang nagipabuat ni Ama tung yeen, maskin indiaw ra panangden mi. ³⁸Ugaring, kung pagbuataw ka man yang mga maning tiang bagay, maskin indiamu ra kanay mananged agkali tung bitalaw, basta manangeramu ra kanay ilem tung mga binuat-buatanu, ugud asan da ngaskeay ming asta mabilugan mi ra ka enged ang ti Ama yay pagpakigsasa ka man tung yeen ig yuu kay pagpakigsasa tung anya,” maganing. ³⁹Atii, tinagaman si rin nirang dineep, piru nagpalias dang nagpapuklut tung mga kalima nira.

⁴⁰Taa numanyan, pagkainabu tii, ti Jesus dayun dang nagangay duun tung subang atiang paganingen ang Jordan ang pagkatapus nagpatindak

^t 10:31 Balikan ta yang 8:59. ^u 10:34 Mga Karantaen 82:6

si duun tung pinamenyagan ni Juan tung mga tau atiang primiru'. Duun ka nagtinir. ⁴¹Numanyan durung mga taung namansiangay ra duun tung anya. Namagaraning-aningan da tanirang maganing, "Ti Juan indi napagpalapus ta mga pruiba, piru yang kumpurming sinambit na natetenged tung taung naa, talagang nagkamatuud da," maganing. ⁴²Purisu, duru rang namagtalig yang mga sadili nira tung ni Jesus duun tung banwang atii.

Yang Pagapatay Ni Lazaro (11:1-16)

11 ¹Simanyan may sasang taung paglaru ang yang aran na ti Lazaro. Duun agpagistar tung Betania, kasiraan da ka tanira yang mga putul nang na Marta ni Maria. ²Naang ti Mariang naa, tung uri ya ray nagbukbuk ta paamut tung kakay ni Ginuung Jesus, ang pagkatapus tinarapuan na ra ka yang bua na". Yay may putul tung ni Lazarong atiang paglaru.

³Simanyan, yang binuat yang may mga putul, pinatuwulan da nira ti Jesus ang maganing, "Ginuu, ti unگوی mung nagamaal mu paglaru."

⁴Pagkadngel ni Jesus yang balitang atia, napagbitala rang maganing, "Yang laru ni unگوی ang atia, yang pakawutun na enged, belagan kamatayen, ang indi, asan da nga padengegay yang Dios ugud pati yuung paganingen nang Ana Na, duunaw ra kang mapadengegan," maganing.

⁵Durung pagmaal ni Jesus tung ni Marta duruang magari pati tung ni Lazaro. ⁶⁻⁷Ugaring pagkabalita na ang ti Lazaro paglaru, nagpataklib pa ta duruang kaldaw duun tung lugar ang atiang pagatiniran na bakluami ra aningay nang nagapangugyatan na ang, "Amus ta ra, magbalikita ra duun tung Judea." ⁸Maganingami kang nagtimales, "Elat kanay, Rabbi, indi pa ka ilem nagabuay, nagabalakana ra yang mga pamagpakigmaepet ang batwen ang pagkatapus numanyan, gustu mu pa ka enged ang magbalik duun?" ⁹Maganing ti Jesus ang nagpananglit, "Ta, indi, tung seled sang kaldaw ang magapun, may sampuluk may duruang uras? Kapurisu basta kaldaw pa yang ipagpanaw ta, indiita ra malambeg tung ikalain ta ay ya pag pasikaray ta yang masadlaw ang pagipakdul yang kaldaw. ¹⁰Piru kung lawii ra yang ipagpanaw ta, muya malambegita ka man tung ikadiadu ta ay anda ray masadlaw ang mapasikaran ta," maganing. ¹¹Maning tia yang ipinananglit ni Jesus. Pagkatapus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing tung yamen, "Ti unگوی tang Lazaro pagelken da. Angayenu rang puawen." ¹²Maganingami kang nagtimales, "Ginuu, kung pagelken da, intunsis, magmaayen da." ¹³Ya ray itinuwal yamen ay yang kanisip yamen ang yang gustu nang ianing elek ang bui. Piru yang linedangan yang bitala na ay ti Lazaro patay

v 10:40 Juan 1:28 w 11:2 Duun ta nga basaay ta tung 12:3.

ra. ¹⁴Kapurisu numanyan, ya ray ipinagpalwaw na tung yamen ang maganing, “Ti Lazaro patay ra. ¹⁵Pagpasalamataw ngani ang yuu anda duun tung uras yang ikinagmatay na. Kipurki mas maayen tung numyu, ay mas pang magbaked yang pagtaraligen mi tung yeen. Ala, amus ta ra, mangayita ra duun tung anya,” maganing. ¹⁶Pagkadngel tia ni Tomas ang atiang pagguguuyan yamen tung ni Kampi, maganing tung yamen ang mga aruman na, “Amus, magnunutita ra ilem tung anya. Sibaya kasiraanita ra kang imatayen,” maganing.

**Nagipagpailala Ra Ni Jesus Ang Tanya Yang Pangapunglan
Yang Pagparabungkarasen Tung Mga Taung Patay (11:17-27)**

¹⁷Simanyan, pagkawut yamen na Jesus duun tung Betania, nabalitaan da yamen ang ti Lazaro epat dang kaldaw duun tung leyang ang pinanluguran tung anya. ¹⁸Yang lansangan ang atiang Betania, alenget ilem tung Jerusalem, mga tulu ilem ang kilometro yang distansia na. ¹⁹Purisu durung mga Judiong taga Jerusalem ang namansiangay ra duun ang para mamaglinga-linga tung na Marta durua ni Maria natetenged tung ari nirang napatay.

²⁰Simanyan pagkabalita ni Marta ang ti Jesus asan da magkakawut, dayun dang nagpakigbagas tung anya. Piru ti Maria tanya nagpabutwan da ilem tung balay. ²¹Simanyan, pagbagas ni Marta tung ni Jesus, dayun na rang inaning ang, “Aay Ginuu, kung taawa ilem din, indi ra napatay yang ariu. ²²Piru nagaskeanu ka, maskin simanyan ang yang kumpurming ingalukun mu tung Dios, ipakdul na tung nuyu.” ²³Maganing ka ti Jesus tung anyang minles, “Magbungkaras yang ari mung atia.” ²⁴Maganing ti Martang minles, “Agaskeanung magbungkaras tung uri ta kaldaw, tung uras ang ipagpabungkaras yang Dios tung mga taung nagkarapatay ra.” ²⁵⁻²⁶Maganing ti Jesus ang minles, “Yuu yang pagpabui si kang uman tung mga patay. Kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen, maskin mapatay, mabui si ka enged ang uman. Yuu ka yang pagpaeyang tung mga tau ta ipagpangabui nirang baklu. Kumpurming tinu pay pinaeyanganu ekel tung pagtalig na tung yeen, indi ra enged magbelagan tanira yang Dios ang asta tung sampa. Ta, nagapananged mu tia?” ²⁷Maganing ti Martang tuminuwal, “Ee, Ginuu. Yuu panangeraw kang lagi ang yawa yang paganingen ang Cristo, bilang yang paganingen ang Ana Yang Dios ang ya ra kang lagi ay pinangakuan nang mangay taa tung kaliwutan,” maganing.

Yang Pagpabungkaras Ni Jesus Tung Ni Lazaro (11:28-44)

²⁸Pagkaaning na tia, dayun dang minulik tung balay ang nagbawalitaen da tung ari nang ti Maria. Maganing tung anyang pagalasalas, “Ti Ameey ta, taa ra, nagipaguuya ra nganing anya.” ²⁹Pagkadngel

ni Maria tia, kali-kali rang kumindeng ang minangay duun tung anya. ³⁰Ay ti Jesus tanya, indi pa agakawut tung baryu. Duun pa tung pinagbagatan nira ni Marta. ³¹Taa, simanyan yang mga Judio asan tung balay ang pamaglinga-linga tung ni Maria, pagkaita nira tung anyang kumindeng tung makaling luminua, dayun da nirang sinikad. Ay yang kanisip nira, mangay duun tung pinanluguran tung ari na ang para duun si magtarangiten.

³²Taa, simanyan, pagkawut ni Maria duun tung ni Jesus, pagkaita na tung anya, ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua. Maganing tung anya, “Aay Ginuu, kung taawa ilem din, indi ra napatay yang ariu,” maganing. ³³Numanyan pagteleng ni Jesus tung anyang pagtarangiten da asta yang mga Judiong atiang namanikad da tung anyang pamagtarangiten da ka, dayun dang pinagsampian ta kapupungawen nang duru ang nunut da ka ta paglain yang isip na natetenged tung kamatayen ang pirmi ra ilem ang magdereegen na yang mga taung magpakdulan ta kunsimisiun ang duru. ³⁴Diritsyung nagtalimaan tung nira, “Ay pa ipalguray mi?” Maganing tanirang nansituwal, “Taniita, Ameey, para maita mu.” ³⁵Atii, dayun dang nagintra tangit ti Jesus. ³⁶Maganing yang mga Judiong pamagpaniid, “Ta, teed mi tia. Durung gegma na tung anya.” ³⁷Ugaring yang duma namagaraning-aningan dang maganing, “Ta, indi, yang taung naa ya ra yang napagpabuskad yang mata yang sasang buday? Ta, indi, kung taa pa rin, kinayanan na ra ka ti Lazarong pinamaayen ugud indi ra rin madayunan ang mapatay?” maganing.

³⁸Numanyan, pagpalenget ni Jesus tung leyang ang atiang pinanluguran tung patay, inampayan si ta kalalainen ta isip nang duru natetenged tung kamatayen. Yang leyang ang atii may takep nang batung dakulong binilug tung purta na. ³⁹Kapurisu ti Jesus, dayun dang nagkalalangan tung nirang maganing, “Ipaligid mi ra kanay tiang batu tung binit,” maganing. Ugaring naang ti Martang naang may putul ang napatay, ya ray nabngang maganing, “Abee, Ginuu, duru rag buyu! Yaepat dang kaldaw numaan yang ikinagmatay na!” ⁴⁰Maganing ti Jesus tung anya, “Ta, indi, inaninga ra yeen ang basta magtaliga ra ilem tung yeen, may maita mung sasang ikadengeg yang Dios?” maganing. ⁴¹Kapurisu numanyan, yang batu, dayun da nirang ipinaligid. Pagkatapus, tuminingara ti Jesus ang nagampu ang maganing, “Ama, pagpasalamataw tung nuyu, natetenged pinamatiaw ra nuyu. ⁴²Kung tung bagay, nagaskeanu ang pirmiaung agpamati mu. Ugaring ya agipagngelayu ilem tia natetenged tung mga taung naang buntun ang pamamati ugud mamananged da ang yawa yang nagtuwul tung yeen ang mangay taa tung kaliwutan,” maganing. ⁴³Pagkaaning na tia, dayun dang nagkendal ang maganing, “Lazaro, magluaa ra tani!” ⁴⁴Pagkatapus, ti Lazaro tanya, diritsyu ra ka man ang naglua. Yang tinanguni na, putus ang pisan ta awal ang atiang isinawed-sawed tung anya atiang baklu ipinalgud nira tung leyang,

pati kalima, pati kakay. Asta kulu na putus pa ka ta panyu. Atii, nagkalalangan si ti Jesus tung mga tau, “Ala, uwaran mi ra tia ti Lazarong papanaw-panawen!”

**Natetenged Tung Pinakawut Yang Pruibang Atia
Tung Pagirintindien Yang Mga Tau (11:45-54)**

⁴⁵Simanyan yang mga Judiong atiang namanikad da tung ni Maria, naita ra nira mismu yang binuat ni Jesus ang atia. Purisu kadakel dang namagtalig tung anya. ⁴⁶Piru yang дума, ya ra mamansibalik tung mga Pariseong namagugtulun kung unu pay binuat ni Jesus. ⁴⁷Kapurisu, tung uras ang atii, yang mga Pariseo, asta yang mga paring arabubwat, namagpasagpun da tung tanan ang mga usgadung pinakalandaw tung banwa ang pagguguuyan nirang Sanedrin. Namagkeresen da tanira ang maganing, “Ta, ya ra ilem agari kaya taa yang buaten ta? Ay yang taung atia, kadakel da ka man yang mga pruibang nagkarabuat-buat na! ⁴⁸Ay kung pawayaan ta ra ilem tia, yang mga kinasakpan ta, luwus dang mamanagered tung anya. Yang dapat ang pangamanan ta asan ang muya mabalitaan da yang gubirnu duun tung Roma ang itang mga Judio taa may dumang paggaem tung yaten. Anday dumang buaten nira, kuantanita ra ilem nira tung puistu ta, pati yang pagtuuan tang sagradu gewaen da ka nira asta yang nasyun tang Israel, diaduen da ka nira!” ⁴⁹Simanyan, yang aruman nirang sam bilug ang nagaranan tung ni Caifas ang yay paring pinakalandaw tung uras ang atii, ya ray nagbitalang maganing, “Naa pala, anda pa kay kaliwatan mi! ⁵⁰Aywa, indi mi nagaintindian ang mas maayen para tung numyu kung may sasang taung ipatumbas ang para tung ikaayen yang mga tau kay tung madiadu pa yang intirung nasyun ta?” maganing. ⁵¹Naa pala, yang inaning ni Caifas ang atia, belagan ilem liit tung sadiling isip na, kung indi, ekel tung katengdanan nang tanya yang paring pinakalandaw tung takun ang atii, napagula ra ang indi ra ilem buay, magpakugmatay ra ti Jesus ang para tung ikaayen yang nasyun yamen ang mga Judio. ⁵²Piru tung pagkamatuud, belagan ilem yaming mga Judio ay pakugmatayan na, kung indi, pati yang mga taga дума-rumang nasyun ang pamagistar tung дума-rumang banwa, ugud kumpurming tinu pa tung nira ay buaten yang Dios ang mga ana na, ya ray papagsarasaen nang tanan ang maning pa tung san tuug da ilem. ⁵³Kapurisu, magimpisa tung kaldaw ang atii, namagsaranyug da yang mga pamagpakigmaepet ang ti Jesus ipaimatay ra nira.

⁵⁴Purisu, simanyan, ti Jesus indi ra nagpaita-ita duun tung Judea, ang indi, nagliit da ilem ang nanganing duun tung lansangan ang Efraim ang alenget da ilem duun tung banwang kapas. Duun da nagtinir, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na.

**Ti Jesus Nagamalungan Da Yang May Mga
Katengdanan Ugud Mapadeep Nira (11:55-57)**

⁵⁵Simanyan, indi ra ilem buay, kawutun da yang pistang nagipagsilibra yamen ang mga Judiong paganingen ang Taklib. Purisu durung mga taung

duun mamanan tung mga kabiwinit-binitan ang namagpakigluyug-luyug dang namagturungulan duun tung Jerusalem. Ay mamagturumanen da ta mga urdinansang sinambit tung kasulatan ang para simpan dang tanirang mamagsilibra yang pista. ⁵⁶Numanyan, durung sagyap nira tung ni Jesus kung ay ra. Tung pagsaragpun-sagpun nira duun tung pagtuuan ang pinakalusu, maning taa yang keresen nira: “Ta, unu pa tung numyung pagpamalad? Dua-dua ra sigurung magpasakep pa taa tung pista, anu?” ⁵⁷Ay ya pa agari, namagkalalangan da yang mga paring atiang arabuwat may yang mga Pariseo ang kung tinu pay masiplat ang ay ra ti Jesus, dapat ang magugtul tung nira ugud mapadeep nira.

Ti Jesus Nagabukbukan Ni Maria Ta Paamut, Bilang Agsimpanan Na Rang Laging Ipalgud Tung Lembang (12:1-8)
Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9

12 ¹Kapurisu numanyan, atiang enem da ilem ang kaldaw baklug kawutay yang pistang atiang paganingen ang Taklib, ti Jesus tanya, nagbalik si duun tung Betania ang yay bawanwaan ni Lazarong atiang binui na si kang uman. ²Numanyan sinimpanan da yang mga taga duun ta iapun. Ti Marta yay nagarasikasuen, piru ti Lazaro tanya, sasa tung nirang namagpakigsadu tung ni Jesus. ³Numanyan ti Maria, nangkél da ta sasang paamut ang paganingen ang nardus ang yay durug kamaal ig pagas ka pa man. Ya ray ibinukbuk nang luwus tung kakay^x ni Jesus. Yang kadakel na tenga tung sang litro. Pagkatapus tinarapuan na yang bua na. Yang banglu na nagulimpeg da tung intirung balay. ⁴⁻⁵Simanyan ti Judas ang sasang aruman yamen ang nagapangugyatan ni Jesus ang ya ray magtraidur tung anya tung uri, ya ray nagbitalang maganing, “Abaa, aywa indi pa ilem ipinaalang yang paamut ang atiang iningkuarta ugud ipamakdul-pakdul tung mga maliliwagen? Kipurki kung ya pay ipabayaray ta kuarta tia, mga tulung gatus ang nigal ang salapi^y yang itaen na asan,” maganing. ⁶Naa pala, napagbitala ra ta maning tia, belagan ang maganing ang tanya mainildawen tung mga maliliwagen, ang indi, takawan tanya. Ay kumus yay manigepet yang bebtangan yang kuarta yamen ang sang paluyugan, ang kaisan ya ray nagatatakaw na. ⁷Simanyan ti Jesus ya ray nagtuwal ang maganing, “Pawayaan mu ra ilem tia. Yang indi na ra ipinagpaalang yang paamut ang naa ay ugud itigana na para tung yeen. Yang kaalimbawaan yang

---

^x 12:3 Yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan. ^y 12:4-5 Atii kanay, duun tung banwa nira, yang san salapi ya ray kinaldaw yang sasang manigubra. Purisu yang balur yang paamut ang atia magkapariu tung suul yang sasang ubirus tung seled tulung gatus ang kaldaw, bilang alenget san takun ang pasuul na.

binuat nang atia tung yeen, maning pa tung sinimpanan na rang lagi yang tinanguniu para tung uras ang ipagpalgud da tung leyang. ⁸Kung natetenged tung mga maliliwagen ang atiang sinambit mu, maski unu pang urasay, taang pirmi. Piru ta yeen, belagan ang maganing ang maskin sanu pang urasay ang taanaw ang pirmi tung numyu,” maganing.

**Pati Ti Lazaro Nagabalakan Da Yang May Mga
Katengdanan Ang Imatayen (12:9-11)**

⁹Simanyan, durung mga taung taga Judea ang nangagngel yang balita ang ti Jesus duun pa tung Betania. Purisu namansiangay ra duun ang yang inangay nira duun belagan ilem ang para mamagpaniid tung ni Jesus, ang indi, may gustu ka nirang maita ti Lazarong binui na si kang uman. ¹⁰Kapurisu, simanyan, yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan, namagsaranyug da ang pati ti Lazaro damayen da ka nirang ipaimatay. ¹¹Sipurki natetenged tung ni Lazaro, durung mga kinasakpan nirang pamampablag da tung nira ang pamananged da tung ni Jesus.

**Ti Jesus Nagibandilyu Ra Yang Mga Tau Ang Ya Ray Adi Nirang Mga
Israel (12:12-19)**

Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40

¹²Pangayag yang kaliwutan, nabalitaan da yang mga taung atiang pamagpasakep tung pistang atia ang ti Jesus unu mangay ra ka duun tung Jerusalem. ¹³Kapurisu yang binuat nira, namaglampang da ta mga paklang^z ang ya ray ingkelan nirang namansilua tung siudad ang para mamagpakigbagas da tung ni Jesus. Yang pagparanawen nira sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang maganing, “Salamat tung taung naal! Pakaayenen dang pirmi ni Yawi yang taung naang pagatuwul nang magpalua yang pagaraemen na ang yay maging Adi yang nasyun tang Israel,” maganing. ¹⁴Taa numanyan ti Jesus tanya nagpaekel da ta sasang asnu ang para ya ray masaayan na. Yang pagsaraayen nang maning tia ya kang lagi ay naula tung kasulatan ang maganing,

¹⁵“Yamung pamagistar asan tung Sion, indiamu ra mageled. Uay, atia ra yang adi ming panganing da asan tung numyung yag sasaay tung asnung sinday pa,” maganing^a.

---

^z 12:13 Atii kanay ya ray ugali nirang pamagsaludu tung sasang Adi ang yang paklang ya ray nagipagyapyap nira. ^a 12:15 Kung gustu tang maintindian yang naulang naa, duun ta nga basaay tung isinulat ni Zacarias 9:9. Dispuis pa, atii kanay, yang kadagmitan ang magsasaayan yang mga ading panuyu ra tung gira ay kabayu. Piru kumus asnu yang sinaayan ni Jesus, duun da nagpailala ang yang katuyuan nang nagsaay pulus tung ikaayan yang mga tau, belag tung ikalain nira.

¹⁶Yang mga bagay ang atia, indi pa namaresmesan yamen ang nagapangugyatan na tung uras ang atiang pagkainabu kung unu pay linagpakan na yang pagpakled na tung siudad ta maning tia. Piru atiang ti Jesus pinagpadengegan da enged yang Dios^b, baklu ra nga demdemay yamen ang ya ra ka man ay nagkaraula tung kasulatan natetenged tung anya ang pagkatapus duun ka man nga matuuray tung anya.

¹⁷Ibalik ta ra kanay yang isturia tung mga taung atiang nangaugpu ra tung ni Jesus atiang pagguuy na tung ni Lazarong maglua tung leyang ang duun da nga buiyay na si kang uman. Ya ray namagbawalitaen tung duma may ruma kung unu pay nainabu duun. ¹⁸Kapurisu numanyan, ya ray ipinagpakigbagas yang mga taung atiang buntun tung ni Jesus ay natetenged nabalitaan da nira ang tanya napagpalapus da yang pruibang atiang maktel. ¹⁹Kapurisu simanyan, yang mga Pariseong atiang pamagpakigkuntra tung ni Jesus, pagkaita nira yang nagainabu, namagaraning-aningan dang maganing, “Ta, telengan mi, anda rang pisan ay pinakawut yang planu ta. Teed mi, yang kadaklan ang mga tau pamagpakampi ra tung anya!” maganing.

Nagibilug Da Ni Jesus Yang Isip Nang Magpakugmatay (12:20-36)

²⁰Taa, simanyan, may mga taung belagan mga Judio ang namagpakiglaket da tung mga taung atiang namagturungulan duun tung Jerusalem ang para mamagtuu ka tung Dios tung pistang atiang Taklib. ²¹Numanyan yang mga taung atia, ya ray namagpalenget tung ni Felipe ang yay sasang ugpu yamen ang taga Betsaida duun tung sinakepan yang Galilea. Maganing tanira tung anya, “Ameey, kung maimu ilem, gustu rin yamen ang magpakigkesen tung ni Jesus,” maganing. ²²Numanyan ti Felipe, dayun dang nagugtulun tung ni Andres. Pagkatapus, tanirang durua nansiangay ra tung ni Jesus ang namagpakigkawut. ²³Pagkabalita nira, maganing ti Jesus ang nagtuwal ang yang itinuwal na ipinagngel na ra ka tung mga taung kemdengan asan, “Kinawut da yang uras ang ipagpadengeg enged ni Ama tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. ²⁴Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yang sam pasi ta trigu, kung indi nganing lumagpak tung tanek ang madunut ang maninga patay ra, anday pakawutun na. Dayun-dayun yang pagka sam bilug na. Piru kung maning pa tung mapatay, atia duru rang burak ang mapalua na. Ya ra kay dapat ang pambungunu. ²⁵Kung tinu pay pagamlig tung sadili nang para indi mapanawan ta malain, asan da nga diaduy na. Piru kung tinu pay panlipat tung sadili na numaan tung kaliwutan ang naa, asan da ngamligay na ang asta magsapenan da tanira yang Dios ang asta tung sampa. ²⁶Kapurisu kung tinu pa tung numyu ay malelyag ang yuuy magkalalangan tung anya, dapat dang magpakiumung tung yeen ugud yang kumpurming

---

^b 12:16 Pinagpadengegan yang Dios atiang pagpabui na si kang uman tung anya may atiang pagpaabwat nang nagbalik tung anya duun tung langit.

mapanawanu ya ra kay mapanawan na. Kung tinu pay magpakiunung tung yeen ang magpalalang, ya ray padengegan ni Ama,” maganing.

²⁷Simanyan, ti Jesus nagakesen-kesen na yang isip nang maganing, “Agdelaanaw ra ta mupia. Unu pay sarang ang maampuu tung ni Ama? Aningenu wasu ang ipalibriaw anya tung uras ang naang durug kalain ang nagatalungaw? Piru ya ra nganing ay inangayu taa ang yuu magpasar tung pinitinsiang maning tia,” agaaning. ²⁸Atii, diritsyu rang nagampu ang maganing, “Amaw, ikadengegaw ra enged nuyu ang kumpurming nagalelyagan mu,” maganing. Atii, may busis ang liit tung langit ang maganing, “Ikinadengega rang lagi yeen ig ikadengega si ka enged yeen,” maganing. ²⁹Simanyan yang mga taung atiang buntun ang kemdengan asan, nangagngel ka yang busis ang atia. Ya ra aganingay ta duma ang, “Nagduldul da!” Piru maganing yang duma, “Siguru may angil ang nagbitala tung anya!” maganing. ³⁰Numanyan maganing ti Jesus tung nira, “Belag! Yang busis ang atiang nadngel mi ta nungayna, belagan ilem ang para tung yeen, kung indi, kapin da enged ang para tung numyu. ³¹Simanyan ang mga uras ang naa, ya ray uras ang ipagdeeg yang Dios tung sistima yang kaliwutan ang naang balawag ang pisan tung anya. Ay numanyan ya ra kay uras ang ipagpalagpak na tung pagmangulu tung sistimang atia. ³²Ay ta yeen, kung ipaabwataw ra nganing, asan da nga beknngayu yang kinaisipan yang mga taung maskin unu pang nasyunay ang para mampatapnay ra tung yeen,” maganing. ³³Yuung ti Juan ang nagsulat may yeen kang isaleet ang ipasanag. Tung inaning nang atia ang tanya ya ipaabwatay, asan dang lagi nagipasapliiray na kung unu pang kamatayenay ang dapat mapasaran na. ³⁴Simanyan yang mga taung atiang buntun ang pamamati, ya ray namagtimalas tung anyang maganing, “Yang yamen ang nagaskean tung kasulatan natetenged tung paganingen ang Cristo, ya unu ay magnatis ang asta tung sampang anday kamatayen na. Ya pa agaring magkatunu asan yang nuyung atiang paganinga ka ang yang paganingen ang Maninga Tau ya ipaabwatay? Yang paganingen mung Maninga Tau, tinu pa tia?” ³⁵Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Yuung maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung mga painu-inu mi, gesye ra ilem ang uras magliitaw ra taa tung numyu. Mintras nagapasanaganamu pa yeen, intindien mi ra ta maayen ay muya maning pa tung makiklepanamu pa. Sipurki kung tinu pay pagusuy tung makiklep, indi na nagaskean kung unu ra ilem ay panampetan na. ³⁶Mas matinlu, mintras taanaw pang pagpasanag tung numyu, magsukuamu rang lagi tung yeen ang magtalig ugud mapalguramu ra ka yeen tung masadlaw,” maganing.

Nagipagpasanag Ni Juan Kung Unu Pay Natengeran Yang Pagpakuindi Nirang Kadaklan Tung Ni Jesus (12:36b-43)

Numanyan, pagkaaning ni Jesus tii, diritsyu rang nagpanaw ang nantaluk. ³⁷Maskin kadakel da yang mga pruibang atiang maktel ang

ipinagpaita na tung katalungaan mismu nirang mga tau, piru yang kadaklan indi ra ka enged namagsuku tung anyang namagtalig. ³⁸Purisu duun da nagkamatuud tung ni Jesus yang sasang iriniklamu ni Isaias tung Dios atiang pagpalatay na yang bitala na ang tukaw ang maganing,

“Yawi, midyu anda ray nananged tung ipinagpakawutu tung nira.

Midyu anda ra kay nagimpurmi tung mga pruibang atiang maktel ang yay pagpailala tung kagaeman mu,” maganing^c.

³⁹Dispuis kung unu pay natengeran na ang tanira indi namagpananged tung anya, naula ka ni Isaias atiang pagulit na yang sasang pinaganing yang Dios tung anyang maganing,

⁴⁰“Kung pampakawutan mu ra nganing yang mga taung atia, anday dumang dangaten na, kung indi, asan da manlawuk yang mga isip nira ang asta magtegas da ilem. Ay ya pa agari, may nagadipindiran kang lagi nira asan ang muya kung makleran pa yang mga isip nirang mamesmesan da ka nira yang nagipagpakawut mu tung nira, nusias mangapagsugat pa tung mga kasalanan nirang mamapatapnay pa tung yeen,” maganing yang Dios^d.

⁴¹Naula ni Isaias yang mga bagay ang atia ay natetenged atiang tukaw ipinaita yang Dios tung anya kung unu pa enged ay ipagpadengeg na tung ni Jesus tung uri. Purisu napagula ra natetenged tung anya ang tanya pangindian da yang mga tau. ⁴²Ugaring, maskin pang maning tia, dakele kang may mga katengdanan ang namananged da tung anya^e. Dispirinsia ilem, indi ra inubligar nira tung mga kaarumanan nira ay may pinangamanan nira tung mga Pariseo ang muya ityapuiran da nira tung mga pagsaragpunan nira. ⁴³Ay ya pa agari, yang minaal nira belagan ang tanira bantugun yang Dios, ang indi, ang tanira dayawen yang mga masigkatau ka ilem nira^f.

**Yang Pangultimum Pagirimitaren Ni Jesus Tung
Nirang Mamagpalamtuk Da Yang Pundu Yang Kinaisipan
Nirang Mamagtalig Tung Anya (12:44-50)**

⁴⁴Taa numanyan nagpadayun da ti Jesus yang pagparakawutun na tung mga taung atiang maganing, “Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen, belagan ilem yuuy taligan na, kung indi, pati yang nagtuwul

---

^c 12:38 Isaias 53:1   ^d 12:40 Isaias 6:10   ^e 12:42 Namananged ka man, piru unu pang klasiay ta pananged? Pariu ka ilem tung mga taung sinambit tung 2:23-25; 6:60, 66; 8:30-31. Yang ilyag nang ianing, tung uras yang pagpananged nira, indi ipinanganang uman ekel tung pagurubraen yang Espiritu Santo (3:5) bilang indi pinaeyangan na ta ipagpangabui nira baklu. Basi pa ra ilem ang yay mainabu tung nira tung dumang uras (Mga Binuat-buatan 6:7).   ^f 12:43 Maayen kung pademdeman ta yang ipinakusalak ni Jesus tung duma ang pariu ka ta palaksu (5:44).

tung yeen ang mangay taa. ⁴⁵Kidispuis pa, kung tinu pay nagaita tung yeen, katimbang nang nagaita na ka yang nagtuwul tung yeen. ⁴⁶Yuu, minangayaw taa tung kaliwutan ang naa, ay yang kaalimbawaanu yuu maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung kinaisipan yang mga tau, ugud kung tinu pay magtalig tung yeen, indi ra magdayun tung makiklep. ⁴⁷Purisu kung tinu pay mamati tung nagipagpakawutu ang pagkatapus indi na tumanen, ta yuu indiaw magsintinsia tung anya tung kalainan. Sipurki tung mga uras ang naa, yang inangayu taa tung kaliwutan ang naa, ay belagan ang para magsintinsia rang lagi tung mga tau, ang indi, ang para magpanapnayaw tung nirang ipampalibri tung sintinsiang atia. ⁴⁸Piru kung tinu pay magpakuindi tung yeen ang yang bitalang naang nagipagpakawutu indi na ka pauyunan, may magsintinsia ka enged tung anya tung uri ta kaldaw. Yang bitalaung naa mismu ang ipinagpakawutu ang ya ra kay pinangindian na, ya ra kay pitik ang patielanung magsintinsia tung anya tung kalainan[§]. ⁴⁹Talagang matuud tia ay sipurki yang bitalang naang ipinagpakawutu tung mga tau, belagan sadiling beet-beetu ilem, ang indi, ti Amang nagtuwul tung yeen, yay nagkalalangan tung yeen kung unu pay dapat ang ipagpakawutu tung nira. ⁵⁰Kidispuis pa, nagaskeanu ang yang ipinaglalang na tung yeen ang magparakawutun tung mga tau ay ugud kumpurming tinu pay mananged ang yang sadili na italig na ra tung anya, asan da nga paeyangay ta baklung ipagpangabui nang anday pagtapusan na. Kapurisu kumpurming unu pay nagipagpakawutu tung mga tau, yang pisan yang pinaganing ni Ama tung yeen ang yay ipagngelu,” maganing.

**Pagpangugas Ti Jesus Tung Kakay Yamen
Ang Nagapangugyatan Na (13:1-20)**

13 ¹Taa simanyan, magdamal pa may magapun pa baklu ra kawutay yang uras ang ipagsilibra yamen ang mga Judio tung pistang paganingen ang Taklib. Nagakdekan da ni Jesus ang alenget da ka yang uras ang ipagliit na tung kaliwutan ang naa ang magbalik da tung ni Ama na. Kung tung bagay, yaming nagapangugyatan na, pirmiami kang laging nagagegmaan na. Piru simanyan, mas pang nagpaita tung yamen yang paggeregmaen na tung yamen ang bugus ang pisan ang maning taa yang pagpaita na.

²Simanyan atiang pagiriapunanami ra na Jesus, yang aruman yamen ang sam bilug ang ti Judas ang ana ni Simon Iscariote linuyuk dang lagi ni Satanas yang isip nang magtraidur da tung ni Jesus. ³Piru ti Jesus, tanya, nagaskean na rang lagi ang yang tanan ang bagay ipinabtang da ni Ama

---

§ 12:47-48 Maayen ang ikumpalar ta tung x

na tung pudir na ig naskean na ra ka ang tanya nanliit tung Dios ig tung Dios ka magbalik. ⁴Purisu atiang pagsararuanami ra, kumindeng da ti Jesus ang nanluas yang awel nang atiang langkuy ang pagkatapus nangkel da ta tualya ang ya ray inulambet na tung awa na. ⁵Pagkatapus tia, dayun dang namukbuk ta wai tung palangganang nagimpisang nagpangugas tung mga kakay yamen. Kada matapus na ta pangugas yang mga kakay yamen, dayun na ra kang tinarapuan yang tualyang atiang inulambet na. ⁶Simanyan, kinawut na ra ti Simon Pedro. Maganing ti Pedro tung anyang nagbugnu, “Ay tia, Ginuu, indi enged magkabagay ang yawa pay mangugas tung kakayu!” ⁷Maganing ti Jesus ang minles, “Ta yeen, kung unu pay lagpakan yang pagabuatung naa, ta yawa, indi mu ilem nagamaresmesan numanyan. Piru tung uri, maintindian mu ra ka.” ⁸Maganing ti Pedrong tuminuwal, “Piru yuu indi ra ka enged ipaugasu yang kakayu tung nuyu ang asta tung sampa.” Maganing ti Jesus ang minles, “Kung indiaw mangugas tung kakay mu, yang gustu nang ianing, anda ra kay kalalabten mu tung yeen.” ⁹Maganing ti Pedrong nagtimalas, “Abaa, Ginuu, kung maning tii pala, belagan ilem yang kakayu ay ugasan mu, ang indi, pati kalimaw pati kuluu!” ¹⁰Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Kung tinu pay baklung napagdigu, limpiu rang pisan yang tinanguni na. Anda ray ministir nang magdigu pang uman, ang indi, ya ra ilem yang kakay nang ipinagpanawanaw na ang kaministiran pang ugasan. Katulad tung numyu numanyan, kuintaamu ra ka ta nagdigu ay pinunasanamu rang tanan tung mga kasalanan mi, sapayan pa taang sam bilug,” maganing. ¹¹Naa pala, naskean da kang lagi ni Jesus kung tinu pay magtraidur tung anya. Purisu ya ray ipinagpasaplid nang sapayan pa unung taang sam bilug.

¹²Simanyan pagkapangugas na yang kakay yamen ang tanan, pagkasuut na yang awel nang atiang linuas na, dayun dang nagbalik tung dating puistu na tung lamisaan. Maganing tung yamen ang nagtalimaan, “Ta, nagaintindian mi ra yang linagpakan yang binuatung naa tung numyu?” ¹³Aganingenaw numyung Rabbi mi kag Ginuu mi. Tama ka tia ay ya ra ka man taang pagkabetangu. ¹⁴Kapurisu kumus yuu ngani ang Ginuu mi kag Rabbi mi ay nagparanek yang pagkabetangu ang nagpangugas tung nga kakay mi, pati yamung nagapangugyatanu, dapatamu kang magpararanekan ang magurugasan tung mga kakay mi. ¹⁵Sipurki pinaitaanamu ra yeen ta mulidu ugud kumpurming unu pay binuatu tung numyu nungayna, ya kay usuyun mi. ¹⁶Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yang sasang kirepen belagan bagay ang lumandaw pa tung agalen na. Ya ka yang sasang taung tinuwul, belagan kang bagay ang magpaabwat pa tung nagtuwul tung anya. ¹⁷Kung nagaintindian mi ra ka yang nagadapatan yang nagipaganingung atia tung numyu, intunsis duru amug kasadya kung ya kay usuyun mi. ¹⁸Yang nagipaganingung atia belagan ang maganing ang yamung tanan ay nagadapatan na. Ay

sasa may sasa tung numyung pinamiliku, nagaintindianu ra kang lagi kung unu pang sistimaay ta tau. Ugaring nagkamaning ilem tia yang pagpiliiku tung numyu sasa may sasa ay ugud asan da magkamatuud yang sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘May sasang ungkuyung nagsaruanami pa ka man ang pagkatapus ya pa kay magtraidur tung yeen^h.’

¹⁹Yang bagay ang atia nagipaskeu rang lagi tung numyu numaan ugud kung mainabu ra nganing tung yeen, padayunan mi ra ka enged yang pagparanangeren mi tung yeen ang yuu ya ka man yang nagipagpailaw ra kang laging pirmi tung numyuⁱ. ²⁰Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay magpaayun tung kumpurming pagatuwulung magpakawut yang bitalaw ang katulad ka tung numyu, katimbang nang yuu kay nagapauyunan na. Ig kung tinu pay magpaayun tung yeen, katimbang nang pati yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagapauyunan na,” maganing ti Jesus tung yamen.

Nagasambit Ni Jesus Ang Tanya Traidurun Da Yang Sasang Aruman Na (13:21-30)

²¹Simanyan, pagkaaning ni Jesus yang mga bagay ang atia, naliwagan da ta mupia ta pagisip. Purisu indi ra napagegtem, kung indi, dayun dang nagprangka tung yamen ang maganing, “Naa wang ianingu ra tung numyu talagang matuud. May sam bilug tung numyung nagapangugyatanu ang yay magtraidur tung yeen,” maganing.

²²Pagkadngel da yamen tii, nagtereleng-telenganami ra ilem ay andang pisan ay kaliwutan yamen kung tinu pa ilem atiing nagianing na.

²³Simanyan yuung aruman nirang sam bilug ang alenget enged tung kinaisipan ni Jesus, yuu kay naampir tung debdeb na. ²⁴Purisu yuu kay sininyatan ni Simon Pedrong inuyaw-uyawan ang para magtalimaanaw tung ni Jesus kung tinu pang tauay tiang nagianing na. ²⁵Kapurisu, ta yeen, dayunaw rang napataliling ang minalas tung ni Jesus, “Ginuu, tinu pa atiang nagaaning mu?” ²⁶Maganing ti Jesus ang minles ang ya ra ka agialasay na tung yeen, “Ya ra yang kumpurming tinu pay pakdulanu yang tinapay ang naa pagkatapus itinekmew ra tung sera,” maganing. Simanyan dayun dang namingas ta tinapay ang ya ray itinekme na tung sera. Pagkatekme na, dayun na rang ipinarawat tung ni Judas ang naang ana ni Simon ang Iscariote^j. ²⁷Pagkapangan ni Judas yang tinapay ang atia,

^h 13:18 Mga Karantaen 41:9; tung ugali nira, kung may durua nga tauan ang magsaruan, yang ilyag nang ianing durug tinlu yang pagilalaan nirang maning pa tung magputul da. Kapurisu kung yang kasadu mu ya pa kay magtraidur tung nyu, durung pisan agkalaway ang buat tia. ⁱ 13:19 Maayen ang ikumpalar ta tung inaning na tung 8:24, 28, 58 may tung Exodo 3:13-15. ^j 13:26 Yay ugali nira kung may kasadu nira ang yay gustu nirang istimaren enged ta maayen.

ti Satanang ya ray nagimpisang naggaem tung anya. Diritsyung inaning ni Jesus ang, “Ala, kung unu pay nagaisipan mung buaten, kalien mu ra!” maganing. ²⁸Simanyan, tung yamen ang kadaklan ang mga kasadu ni Jesus, anday nakdek kung unu pay nagadapatan yang inaning ni Jesus ang atia tung anya. ²⁹Kanisip yang дума, kumus ti Judas yang manigepet yang kuarta yamen ang sang kaugpuan, ya ilem agtuwulay ni Jesus ang mangalang ta mga kaministiran yamen ang mamista, u muya kung tinuwul na ilem ang mamakdul-pakdul ta kuarta tung mga maliliwagan. ³⁰Simanyan ti Judas ang naa, pagkapangan na yang tinapay ang atia, dayun dang luminampud ang nagpanaw. Lawii ra yang kaliwutan.

**Nagapakdulan Ni Jesus Yang Mga Taung Nagapangugyatan
Na Ta Bklung Katuwulan (13:31-35)**

³¹Simanyan pagliit ni Judas, maganing ti Jesus tung yamen ang mga kaarumanan na, “Simanyan ang mga uras ang naa, ya ray uras ang ipagpadengeg enged yang Dios tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau natetenged tung pagtalusu tung kalelyagan na ig asanaw ra ka ikadengeg na. ³²Kapurisu kung ikadengegaw ra anya, tanya mismu ay magpadengeg tung yeen ang indi ra ilem buay. ³³Yamung mga kaarumananung nagamaalu ta mupia, gesye ra ilem yang uras yang tiniru taa tung numyu. Pagkatapus kung magliitaw ra nanging, sagyapenaw numyu, piru katulad tung ipinaganingu tung may mga katengdanan^k, ya ra kay nagianingu tung numyu numaan ang kung ariaw pa manging, ta yamu indiamu pa maangay. ³⁴Purisu numaan, may baklung katuwulan ang agipakdulu tung numyu ang yamu maggeregmaanamu ra. Katulad tung gegmang naang nagipaitaw tung numyu, ya ray numyung pausuyan ang maggeregmaan. ³⁵Kung maggeregmaanamu ra ta maning tia, asan da ngaintindiy yang kadaklan ang mga tau ang yamu talagang mga tauanung pagusuy ra tung yeen,” maganing.

**Nagaula Ni Jesus Ang Ti Pedro Magingwara Tung Anya (13:36-38)
*Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34***

³⁶Atii, ti Simon Pedro ya ray nabngang nagtalimaan tung anya ang maganing, “Ginuu, aria pa manging?” Maganing ti Jesus ang minles, “Simanyan, kung ariaw pa manging, indi maimung magpakignunuta tung yeen numaan, kung indi, tung uria pa manikad.” ³⁷Maganing ti Pedrong nagtimalas, “Ginuu, aywa indi maimung magpakignunutaw rang lagi tung nuyu numaan? Kung tung yeen ilem, pakugmatayana yeen!” ³⁸Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Unu pa, pakugmatayanaw

^k 13:33 Balikan ta yang 8:21.

pa nuyu? Naa wang ianingu tung nuyu, Pedro, talagang matuud. Baklu ra manuluk yang manu, maklua rang magingwara tung yeen ang indiau pala nagailala mu,” maganing.

**Nagipananglit Ni Jesus Yang Sadili Na Tung Dalam
Ang Panganing Tung Dios (14:1-14)**

14 ¹Taa numanyan dayun dang sinugpatan ni Jesus yang nagianing na tung yamen ang nagapangugyatan nang maganing, “Indiamu ra magpakabegbeg ta kulu, ang indi, idayun mi ra ka enged yang pagtaraligen mi tung Dios pati tung yeen. ²Duun tung pagatiniran ni Ama durung pisan agkarugal yang pagparakeenan ig duunaw ra ka magangay ang para masimpananamu ra ka yeen ta mga puistu mi duun. Kung belagan matuud tia, indiamu ra rin pinakdeku. ³Kung duunaw ra, masimpananamu ra ka yeen ta mga puistu mi, magbalikaw ra ka taang magekel tung numyu ugud kung ariaw pa, ay duunamu ka. ⁴Kidispuis pa kung ariaw pa manganing, nagaskean mi ra ka yang dalam ang panganing duun.” ⁵Maganing ti Tomas ang suminublang, “Ginuu, indi ngani nagaskean yamen kung aria pa manganing. Ya pa agaring maskean yamen yang dalam ang panganing duun?” ⁶Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Yuu ra taa mismu yang maning pa tung dalam ang kung tinu pay magusuy, asan da nga tultulay na yang matuud ang pagirintindien tung Dios ay asan da ka nga paeyangayu ta ipagpangabui nang baklu ang uyun tung anya. Andang pisan ay mapagpalenget tung ni Ama, kung indi magtalig yang sadili na tung yeen. ⁷Kung nagailalaw ra numyung matuud, pati ti Ama nagailala mi ra ka. Magimpisa ra numaan mailala mi ra ig naita mi ra ka nanging.” ⁸Maganing ti Felipeng minles, “Ginuu, ipaita mu ra enged kanay tung yamen ti Ama mu. Maita ilem yamen, kuntintu ra tung mga isip yamen.” ⁹Maganing ti Jesus ang minles, “Ta, kabuayaw ra taa tung numyu, piru naa pala, Felipe, indiau pa ka enged nagailala mu? Sipurki kung tinu pay naita tung yeen, katimbang nang naita na ka ti Ama. Ya pa agaring paganing mu ang ipaitaw pa tung numyu ti Ama?” ¹⁰Aywa, india pa pananged ang yami ni Ama paglinukutay? Yang bitalaw nanging ang nagipagpakawutu tung numyu belagan sadiling beet-beetu ilem, ang indi, ti Ama ang yay pagpakigsasang pirmi tung yeen yay ultimung may kabuat-buatan tung tanan ang pagabuat. ¹¹Kaministiran manangeramu ra enged tung yeen ang yami ni Ama paglinukutay. Piru kung midyu maliwag tung mga isip ming panangden, yang mga pruibang atiang ipinagpalapusu, ya ray ipagpananged mi tung yeen. ¹²Yang ianigung naa tung numyu talagang matuud. Kung tinu pay pagtalig tung yeen, mapagpalua ka ta mga pruibang magkaanggid ka tung nagipagpaluaw. Mas pa ngani magdakel yang mapalua na ekel tung yeen ang mangerengan tung anya duun tung ni Ama, ay ya ray iangayu duun. ¹³Purisu maskin unu pay ingalukun mi natetenged tung pagkinapulitay ta, talagang yay buatenu ugud asan da nga padengegay ti

Ama ekel tung yeen ang paganingen nang Ana Na. ¹⁴Kung unu pay ingalukun mi tung yeen natetenged tung pagkinapulitay ta, yuu ray magbuat tia para tung numyu.”

Nagapangkuan Ni Jesus Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Ang Tanira Patiniran Ni Ama Na Ta Sasang Manigpadagen-dagen Tung Nira (14:15-24)

¹⁵Maganing ti Jesus ang nagsugpat, “Kung nagagegmaanaw ra numyung matuud, yang nagipanuwulu tung numyu ya ray magtumanen mi. ¹⁶Ig ta yeen, magingalukaw tung ni Ama ang patiniranamu ra anya ta sasang manigpadagen-dagen tung numyu ang katulad ka tung yeen ugud ya ray magpakeen tung numyung asta tung sampa. ¹⁷Anday duma, ya ra yang Espiritu Santo ang yay magpasanag tung numyu ang para matultulan mi yang kamatuuran ang liit tung Dios. Tanya indi ra marisibi yang mga taung kumpurming pagpaguyud tung sistimang pangkaliwatan ang naa ay natetenged indi nira nagaita ig indi ka nira nagailala. Piru ta numyu, nagailala mi ra ay kipurki numaan pagduman da tung numyu ig tung uri, magtinir da ka tung mga sadili mi mismu. ¹⁸Maskin magliitaw ra taa tung numyu, indiamu ipaalang-alangung pakapasan ta magpadagen-dagen tung numyu, kung indi, balikanamu ka enged yeen. ¹⁹Indi ra ilem buay, indiar ra maitang uman yang kadaklan ang mga tau. Piru ta numyu, maitaw si ka enged numyung uman, sipurki mabuiaw si kang uman, pati yamung nagapangugyatanu mabuiamu si kang uman tung uri. ²⁰Kawutun da nganing yang uras ang atiang ipagkabui si kang uman, duun mi ra nga bilugay ang yami ni Ama pagsinasaay ig ta yaten pagsarasaanita ra ka. ²¹Kung tinu pay pagtuman yang kumpurming nagipanuwulu tung anya, asan da ka man ta taung paggegman matuud tung yeen. Ig kung tinu pay paggegma tung yeen, ya ra kay gegmaan ni Ama. Asta yuu, gegmaanu kang pagpailalaan.” ²²Simanyan, ti Judas ang atiing sam bilug ang yay natukayu tung ni Judas Iscariote, ya ray nabnga ang maganing tung ni Jesus, “Ginuu, aywat nagkamaning dang yami ilem ay pagpailalaan mu, piru tung kadaklan ang mga tau pala, india ra ka magpailala?” ²³Maganing ti Jesus ang minles, “Kung tinu pay paggegman matuud tung yeen, yang bitalaw yay magtumanen na. Purisu gegmaan ka ni Ama, ig ya ra kay palengtan yamen ni Ama ang pakeenan. ²⁴Piru kung tinu pa man ay indi paggegma tung yeen, pati mga bitalaw indi na kag tumanen. Ang pagkatapus yang bitalaung atiang nagkaranggel mi belagan sadiling beet-beetu ilem, ang indi, liit tung ni Amang nagtuwul tung yeen.

Nagapaktel Ni Jesus Yang Isip Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Ang Yay Pamutwanan Na (14:25-31)

²⁵“Yang mga bagay ang atia, ipinagpakdeku rang lagi tung numyu mintras taanaw pa tung numyu. ²⁶Piru maskin magliitaw ra ka man

taa tung numyu, yang manigpadagen-dagen ang naang nasakuyanu nungayna ang ya ra ka man yang Espiritu Santo, ya ray paangayen ni Ama tung numyu, bilang kapakliu. Ya ray magturuldukanen tung numyu yang tanan ang bagay ang kaministiran ming maintindian. Ipademdem na nganing tung numyu yang tanan ang ipinagngelu tung numyu. ²⁷Kalimengan yang ibutwanu tung numyu. Yang kalimengan ang atia, ya ra mismu yang kalimengan yang isipung ipanenaku tung numyu. Indi enged mapasiring-siringan taa tung kaliwutan yang kalimengan ang naa. Kapurisu indiamu ra magpakalibegbeg ta kulu, indi amu ra ka magpatalaw. ²⁸Nungayna, nagngelaw ra ka numyung paganing ang yuu magliit da ang pagkatapus magbalikaw si ka taa tung numyu. Kung nagagegmaanaw numyu ta ustu, yamu ra rin agsadyaay natetenged mangayaw ra tung ni Ama. Ay ya pa agari, numanyan ti Ama mas abwat ta pagkabetang kay tung yeen. Piru kung mangayaw ra nganing tung anya, padengeganaw ra anyang pabaliken tung dating pagkabetangung pariung pisan tung pagkabetang na ang ya ra kay ikaayen mi. ²⁹Inugtulanamu rang lagi yeen numanyan natetenged tung pagliitu baklu ra mainabu ugud kung mainabu ra nganing, indiamu ra maplekan ta ipagtalig mi tung yeen. ³⁰Simanyan gesye ra ilet yang uras ang nagipagpaamanu tung numyu ay natetenged ti Satanas ang yay pagmangulu tung sistima yang kaliwutan ang naang balawag ang pisan tung ni Ama, magkakawut da. Tung bagay, anday pudir nang maggaem tung yeen. ³¹Piru maskin pang maning tiang mainabu tung yeen, magtumanaw ra ka enged yang itinuwul ni Ama tung yeen ugud asan da ngaintindiy yang mga tau tung kaliwutan ang talagang nagagegmaanu ti Ama. Ala, amus ta ra. Kemdengita rang magliit taa,” maganing.

**Nagipananglit Ni Jesus Yang Sadili Na Tung Kapungul
Ang Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Maning
Pa Tung Mga Sanga-sanga Na (15:1-17)**

15 ¹Simanyan maganing ti Jesus ang nagsugpat tung yamen, “Yuu yang kaalimbawaanu maning pa tung kapungul yang sasang luak. Kung yang sasang kapungul yay pagpaktel tung mga sanga-sanga na, yuu mas pang pagpaktel tung mga taung nagapangugyatanu^l. Dispuis, ti Ama, yang kaalimbawaan na maning pa tung yay manigasikasu tung luak ang naa. ²Yang mga sanga-sangang kumpurming indi pamurak, ya ray pukisen na ig yang kumpurming pamurak ya

^l 15:1 “maning pa tung kapungul yang sasang luak” tung Giniriego “balagen ang ubas”. Bilang ti Jesus kapakli yang nasyun ang Israel ang yay ipinananglit yang Dios tung ubas ang tukaw. Duun ta nga basaay tung Mga Karantaen 80:8-16; Isaias 5:1-7 may Jeremias 2:21; Ezequiel 15:1-8; 19:10-14; Oseas 10:1.

ray nagalumpiuan nang nagaetepan ugud mas pang manggalet yang pamurak na^m. ³Yamu kuintaamu ra ka ta naetepanamu ra natetenged tung bitalang ipinagpakawutu tung numyu ang ya ra kay nagapananged miⁿ. ⁴Magpakigkapulitang pirmi tung yeen ig yuu magpakigkapulit ka tung numyu. Katulad ka tung sanga-sanga ang indi nganing maimung mamurak kung indi dumayun yang pagkateneng na tung kapungul na, indiamu ra ka maimung magpalua ta nagauyunan yang Dios kung indiamu magpakigkapulit tung yeen.

⁵“Yuu maning pa tung kapungul, yamu maning pa tung mga sanga-sanga. Kung tinu pay magpadayun tung pagpakapulit na tung yeen ig yuu kay magpadayun tung pagpakapulitu tung anya, yay durung mapalua nang nagauyunan yang Dios. Kipurki kung belag tung yeen ang pagpaktel tung numyu, indiamu enged masarang ang magpalua ta nagauyunan yang Dios may gesye. ⁶Kung tinu pay indi ra magpadayun tung pagpakapulit na tung yeen, iplek da ilem ang katulad ka tung sasang sanga-sangang indi pamurak ang pagkatapus pinukis da yang manigasikasung ipinlek ang asta nalangu ra ka ilem. Pagkatapus pamisiken da ilem ang sirukun tung apuy ay anda ra ka ilem ay kuinta nira^o. ⁷Kung magpadayunamu tung pagpakigkapulit mi tung yeen ig yang mga bitalaw pirming nagipabalay mi tung mga isip mi, kung unu pay nagaleyagan mi, ingalukun mi ra ilem tung ni Ama. Atia, ipakdul na tung numyu^p. ⁸Yang ikadengeg ni Ama ang durung mapalua ming nagauyunan na ang asan da ka nga pruiabaay ang yamu talagang mga tauanung pagusuy rang matuud tung yeen. ⁹Kung ya pa agari yang pagmamaalen ni Ama tung yeen, ta yeen, maning ka tia yang pagmamaalenu tung numyu. Idayun mi yang pagpakigkapulit mi tung yeen ugud pirming mamalamanan mi kung unu pay kantidad yang pagmamaalenu tung numyu. ¹⁰Yang pagpakigkapulit mi tung yeen, asan ipapanaway mi tung pagturumanen mi yang nagipanuwulu tung numyu. Asan da ngaispirinsiaay mi yang pagmamaalenu tung numyu kung unu pag katinlu ang katulad ka tung yeen ang pagtumanaw ka yang nagipanuwul ni Ama tung yeen ang asan da ka ngaispirinsiaayu yang kantidad yang pagmamaalen na tung yeen.

¹¹“Nagangingnamu ra yeen ta maning tia ay ugud yang kasadyaanung pagtuman yang nagituwul ni Ama tung yeen, ya kay kasadyaan ming pagtuman yang nagipanuwulu tung numyu ang anda ray magdeeg tung

^m 15:2 Tung Hebreo 12:4-11 ngaintindiy ta kung ya pa agari yang pageretepan yang Dios tung yaten ang mga tumatalig bilang kung ya pa agari yang pagdirisiplinaen na tung yaten. Yang ‘burak’ ang gustu nang maita tung yaten, ya ra yang sinambit ni Pablo tung Galacia 5:22-23 may tungEfeso 5:8-9. ⁿ 15:3 Pariu ka tung sinambit ni Ginuung Jesus tung 13:10. ^o 15:6 Ikumpalar tung Mateo 3:10; 7:19; 13:40-42 may Hebreo 10:27; 12:29. ^p 15:7 Ikumpalar tung isinulat ni Juan 14:13-14 may 16:23.

kasadyaan ming atia. ¹²Ya ra taa yang nagituwulu engaged tung numyu ang maggeregmaanamung pirmi ang katulad ka tung paggegmaung tung numyu. ¹³Anday gegmang lumandaw pa tung gegma yang sasang taung maskin ipirinda na pa yang linawa na alang-alang da ilem tung mga unguoy na. ¹⁴Yamu ray magkawigenung mga unguoy kung magtumanamu yang kumpurming nagituwulu tung numyu. ¹⁵Numayan indiamu ra nagipabtangung mga turuwulun ay natetenged yang sasang turuwulun anday kaliwatan na kung unu pay nagaplanu yang agalen na. Kung indi, ta yamu, aganingamu ra nganing yeen ang mga unguoy natetenged yang kumpurming naggelu tung ni Ama, luwas dang ipinagpakdeku tung numyu. ¹⁶Belag yamuy nagpilik tung yeen, ang indi, yuuy nagpamilik tung numyu ig pinanuldukamu ra ka yeen ang para magpanawamu rang magpalua ta nagayunan yang Dios ang indi engaged magdisparatis ang asta tung sampa. Kung yang maning tia yay ipalua mi, ig disir, kung unu pay ingalukun mi tung ni Ama natetenged tung pagkinapulitay ta, ipakdul na tung numyu. ¹⁷Kapurisu yang nagituwulu engaged tung numyu ay maggeregmaanamu.

**Nagapaamanan Ni Jesus Ang Lagi Yang Mga Taung
Nagapangugyatan Na Ang Tanira Kuntraen Ta Mupia
Yang Mga Belagan Mga Tumatalig (15:18–16:4a)**

¹⁸“Kung yang mga taung belagan mga tumatalig tung yeen, yay pagkuntra tung numyu arangan da ilem tung yeen, indiamu ra ilem mabereng. Ay nagakdekan mi ra ka ang yuuy tukaw ang kinuntra nira. ¹⁹Maayen kung pagsaranyuganamu pa yang mga taung atia, ay magegmaanamu pa rin nira. Piru simanyan natetenged pinagpilikamu ra yeen ang pinagpinig tung nira, ya ray ipagkuntra nira tung numyu. ²⁰Demdemen mi yang inaningu tung numyu ta nungayna ang yang sasang kirepen belagan landaw tung agalen na^q. Kapurisu kung yuung agalen mi nagadeeg-deeganaw ra nganing nira, pati bitalaw indi ra ka nganing nagapayunan nira, asta yamung nagapangugyatanu, deeg-deeganamu ra ka nira, asta bitala mi indi ra ka payunan nira. ²¹Yang tanan ang atia, ya ray buaten nira tung numyu arangan da ilem tung yeen ang may anya tung numyu. Ay ya pa agari, indi nganing nagailala nira yang nagtuwul tung yeen.

²²“Kung alimbawa indiwaw ilem nagangay taang nagparakawutun yang bitala yang Dios tung nira, intunsis anda ka rin ay kasalanan ang panuwalan nirang namagpakuindi tung yeen. Piru simanyan kumus pinagpasaganu ra, anda ray mabitala nirang indi nira nakdekan ang kasalanan yang pagpakuindi nirang atia tung yeen. ²³Kapurisu kung tinu pay pagkuntra tung yeen, nagakuntra na ka ti Ama. ²⁴Kung

^q 15:20 Balikan yang sinambit na tung 13:16.

alimbawa, indiw nagpaita tung nira yang mga pruibang makabewereng ang indi pa nagapalua ta duma, intunsis anda ka rin ay kasalanan nirang pamagkuntra tung yeen. Piru simanyan naita ra ngani nira yang mga pruibang atiang binuat-buatanu, piru belag ya mamagpauyun, ya mamagkuntra tung yamen ni Ama. ²⁵ Ugaring tung pagabuat nirang atia, asan da nagkamatuud yang sasang napabtang tung kasulatan ang yay nagipagpabugal nirang sagad unu nira ang maning taa yang palaksu na:

‘Yang pagkuruntraen nira tung yeen, enged tung kinaisipan nira ang andang pisan ay nagapatielan nirang magkatama,’ maganing’.

²⁶ “Simanyan kung magbalikaw ra nganing tung ni Ama, paangyanamu ra yeen tung manigpadagen-dagen ang atiang nasakuyan nungayna. Ya ra yang Espiritu Santong magparasanagen tung mga painu-inu mi ang para magkaratultulan mi ta mupia yang tamang pagirintindien tung Dios. Kumawut da nganing tanya, ya ray magpaingmatuud tung mga tau taa tung kaliwatan yang natetenged tung yeen. ²⁷ Asta yamu, magpaingmatuuramu ra ka natetenged tung yeen, ay natetenged disti pa tung primiru pagnurunutanita ra kang pirni

16 ¹ “Yang mga bagay ang atia, ipinakdeku rang lagi tung numyu ugud indiamu ra maplekan ta ipagtalig mi tung yeen. ² Sipurki yang mainabu, ityapuiranamu ra yang mga pamagpakigmaepet tung mga pagsaragpunan mi. Belagan ilem maning tia yang buaten nira tung numyu, ang indi, may uras ang kawutun ang kung tinu pay mangimatay tung numyu, kalaum na ya ray ustung pagsirirbisyuena tung Dios. ³ Yang mga bagay ang maning tia ya ray buaten nira tung numyu natetenged indiami kang lagi nagailala nira ni Ama. ^{4a} Kapurisu ya ray nagipabantayung lagi tung numyu, ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipagbuat nira ta maning tia tung numyu, mademdeman mi ang yuu ka man mismu ay nagpakdek tia tung numyu.

Natetenged Tung Pagurubraen Yang Espiritu Santo (16:4b-24)

^{4b} “Yang tukaw indiamu pinakdeku yang mga bagay ang atia, ay taanaw pa tung numyu. ⁵⁻⁶ Piru simanyan magbalikaw ra tung nagpangay tung yeen ang pagkatapus belag yamu magtalimaan tung yeen kung ariaw pa manganing, kung unu pay pagkabetangu duun tung panganinganu, ang indi, yamu ra sampiy ta kapungaw ming subra! ⁷ Piru iugtulu tung numyu yang kamatuuran, mas maayen ngani tung numyu ang yuu magliit da. Sipurki kung indiw magliit, yang Manigpadagen-dagen ang ya ra yang Espiritu Santong atiang nagianingu, indi mangay taa tung numyu. Piru kung magliitaw ra, ya ray ipaangayu tung numyu. ⁸⁻¹¹ Kung kumawut da nganing, ya ray magpabatikal tung

mga isip yang mga taung pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan ang kamali yang pagirintindien nira natetenged tung kasalanan. Kipurki paintindien na tanira ang talagang kasalanan nirang dakulu ang indi nira agitalig tung yeen yang mga sadili nira. Pati yang pagirintindien nira kung tinu pa engaged ay matadleng, ipabatikal na ka tung mga isip nira ang kamali ka. Kipurki paintindien na ra tanira ang yuu ray pinapruibaan ni Ama ang matadlengaw gated pinabalikaw ra anya duun tung anya. Indiaw ra ngani maita mi taa. Asta yang pagirintindien nira sigun tung pagsirintinsiaen yang Dios tung mga tau, ya ka, ipabatikal na ka tung mga isip nira ang kamali ka. Kipurki paintindien na ra tanira ang yang tingkaw ra yang Dios ang sinintinsiaan, ya ra ti Satanas ang yay pagmangulu tung sistimang pangkaliwutan ang tung uri pati tanirang kumpurming pagpaguyud pa, madamay ra ka.

¹²“Dakele pa rin yang gustuung ipakdek tung numyu, piru indi mi pa ka ilem masarangan ta pagintindi simanyan. ¹³Piru kung kumawut da nganing yang Espiritu Santong magparasanagen tung numyu, asan da engaged tung anya nga tultulay mi yang tamang pagirintindien tung Dios. Sipurki yang ipasanag na tung numyu belagan sadiling beet-beet na ilem, ang indi, kumpurming unu pay magngel na tung yeen, ya ray ipakdek na tung numyu. Asta yang mga bagay ang magkarainabu tung panalungaan, ipabunayag na ra ka tung numyu. ¹⁴Tanya, anday dumang padengegan na, kung indi, yuu ra ay kipurki tung yeen ngagngelay na yang mga bagay ang atiang ipalatay na tung numyu. ¹⁵Piru belagan ang maganing ang yang ipalatay nang atia tung numyu, yeen ilem ang sadili, ang indi, ti Ama ya kay may anya natetenged tung paglinikutay yamen. Purisu ya ray nagipaganingu tung numyu ang tung yeen ngagngelay na yang kumpurming ipalatay na tung numyu.

Yang Pagpungawan Nira Baliskaren Ni Jesus Ang Yay Ikasadya Nira (16:16-33)

¹⁶“Simanyan indi ra ilem buay, malipataw ra tung mata mi. Pagkatapus, indi ka ilem buay, maitaw si ka numyung uman,” maganing. ¹⁷Taa, simanyan, yang dumang mga aruman yamen ang nagapangugyatan ni Jesus, namagaraning-aningan dang maganing, “Unu pa kaya ay linagpakan yang bitala nang atia ang indi ra ilem unu buay, malipat da unu tung mata ta ang pagkatapus, indi ka ilem unu buay, maita ta si ka unung uman. Asta tiing sam bilug pang aning na ta nungayna ang indi ta unu maita natetenged magbalik da unu tung ni Ama na, unu pa kayay gustu nang ianing? ¹⁸Unu pa atiang naaning nang atii ang indi ra ilem unu buay? Indi ilem nagaskean ta kung unu pay gustu nang ianing,” maganing tanira.

¹⁹Simanyan nagaskean da ni Jesus ang gustu rin nirang magtalimaan tung anya kung unu pay linagpakan yang mga bitala nang atia. Purisu

dayun dang nagisplikar tung nirang maganing, “Naa pala, ya ray nagapagkeresenan mi yang mga bitalaw ang indi ra ilem buay malipataw tung mata mi ang pagkatapus, indi ka ilem buay maitaw si ka numyung uman? ²⁰Taa, simanyan iparangkaw ra tung numyu yang kamatuuran kung unu pay linegdangan na. Ta yamu, magtarangitenamung magurulimengmenen. Piru yang mga taung pamagkuntra tung yeen, ya ray mamagkalipay ta mupia. Piru yang kapupungawen ming atia ya ray magyaring kasadyaan mi. ²¹Katulad ang pisan tung baway ang mangana. Kung kawutun da nganing yang uras ang ipangana na, magbalunbun da ta siit nang puirti. Piru kung maluangan da nganing, malipatan na ra yang siit ang atiang pinasaran na, ay natetenged tung kalipay yang isip nang may mula rang baklung natau tung kaliwutan. ²²Maning kang pisan tia tung numyu. Simanyan agampayanamu ra ta kapungaw mi. Piru kung magirita-ita si kang uman, masadyang pisan yang mga isip mi. Dispuis yang kasadyaan ming atia, anda ray sarang ang mapanguat. ²³Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, anda ray ingalukun mi tung yeen. Manangeramu ra tung yeen, kung unu pay ingalukun mi tung ni Amang yuuy kabakeran mi, ipakdul na tung numyu. ²⁴Luyut dang luyut, anday iningaluk mi tung ni Amang yuuy kabakeran mi. Purisu magingalukamu ra tung anya ig pakdulanamu ra ka anya ugud sadyaanamu rang pisan.

²⁵“Yang mga bagay ang naang ipinagpakawutu tung numyu, ipinapanawu tung mga pananglit. Piru may uras ang kawutun ang belag dang pananglit ang gamitenu, ang indi, idiritsyu ra yang ipasanagu tung numyu natetenged tung ni Ama. ²⁶Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, magdiritsyuamu ra ilem tung ni Amang magingaluk natetenged ka man yamu mga tauanu. Anda ray kaministiran ang pangakuanamu pa yeen ang yuu pay magampu para tung numyu. ²⁷Sipurki tanya mismu nagapaggegma ra tung numyu natetenged yamu naggegma tung yeen ig nanangeramu ra ka ngani ang yuu duunaw tung anya nagliit. ²⁸Duunaw ka man tung ni Ama nagliit ang minangay taa tung kaliwutan ang naa. Utru si, taanaw si ka magliit tung kaliwutan ang naa ang magbalik tung anya,” maganing ti Jesus. ²⁹Simanyan, yaming nagapangugyatan na, nagtimalessami kang maganing, “Atia, belag dang pananglit, ang indi, ipinalwaw mu ra. ³⁰Baklu ra nga maresmesay yamen ang ta yawa nagasangkad mung pisan yang tanan ang bagay maskin yang nagabtang tung mga isip yamen. Maskin may nagaisipan ilem yamen ang talimaanen tung nuyu, nagaskean mu ra kang lagi baklu sambitay yamen. Kapurisu asanami rag pananged ang yawa tung Diosa ka man nagliit.” ³¹Maganing ti Jesus ang minles, “Taa, panangeramu ra simanyan, aa? ³²Piru tandaan mi taa yang bitalaw. Magkakawut da yang uras, kuminawut da nganing ang magkarawasakamu ra ka enged ang masiglibri tung anya-anyang balay. Yuu ra ka ilem butwanay

mi. Piru basin maning da tiang mainabu, piru indiaw ka mapisanan, ay ti Ama pagpakigsasang pirmi tung yeen. ³³Yang tanan ang atia ipinagpakdeku ra tung numyu ugud may kalimengan yang mga isip mi ekel tung pagkinapulitay ta. Ay tung kaliwutan ang naa, siguradung mapasaranamu ra ta mga kaliwagan. Piru maski maning tia, paktelen mi ra yang mga isip mi, sipurki ta yeen, nandeehaw ra tung sistima na.”

**Pagampu Ti Jesus Ang Asan Da Tung Pagpakugmatay Na
Ibistu Ni Ama Na Yang Kadenggan Na (17:1-5)**

17 ¹Taa numanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagparasanagen na tung yamen natetenged tung mga bagay ang atia, dayun dang tuminingarang nagampu ang maganing, “Ama, kinawut da yang uras ang ipinagtipu mu kang lagi para tung yeen. Purisu yang nagipagampuu tung nuyu, asan da enged ipabistu mu yang kadengganu ugud ta yeen ang paganingen mung Ana mung pangerengan tung nuyu, asana ra ka nga padengegayu. ²Magkabagay ang yay ipabistu mu tia, ay natetenged pinakdulanaw ra nuyu ta pudirung maggaraemen tung tanan ang mga tau ugud yang kumpurming ipinagtalig mu tung yeen, paeyanganu ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na. ³Kumus may ipagpangabui nirang maning tiang klasi, yang ilyag nang ianing, tanira may yawang ultimu ilem ang Dios, magkarapulitanamu ra ig tanira may yuung tinuwul mu^s, ya ka, magkarapulitanami ra ka. ⁴Kidispuis pa ta yeen, talagang padengegana ra yeen taa tung kaliwutan ang naa ekel tung pagtalusu tung itinuwul mu tung yeen. ⁵Kapurisu, Ama, yang nagaingaluku si tung nuyu, kung asanaw ra nganing tung nuyu, padengegay ka nuyung pabaliken tung dating pagkabetangung masusulaw atiang asanaw pa tung nuyung indi pa nagaimu yang kaliwutan.

**Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Mga
Taung Nagapangugyatan Na (17:6-19)**

⁶“Simanyan yang mga tau taa tung kaliwutan ang kumpurming ipinagtalig mu tung yeen, pinagpasanaganu ra natetenged tung nuyu. Nuyu kang lagi tanira baklu mu ipinagtalig tung yeen, ang pagkatapus yang bitala mu ya ray pinananged nira. ⁷Purisu simanyan, nagamaresmesan da ka nira ang yang tanan ang ipinagtulduku tung nira, ay liit tung nuyu. ⁸Ay yang mga bitalang inintriga mu tung yeen,

---

^s 17:3 “yuung tinuwul mu” tung bitalang Giniriego, “ti Jesu-Cristong tinuwul mu.” Atiang tukaw, may ugali nira ang kung sambiten nira yang sadili nira, maning pa tung dumang tau. Bilang yang sadili nira ya agipalingeway ra kanay nira. Piru anday dumang nagadapatan na, kung indi, tanira ra ka man mismung pagbitala.

ipinalatayu ra tung nirang inintriga, ang pagkatapus, pinauyunan da ka nira. Kapurisu nabilugan da ka nirang pisan ang asanaw liit tung nuyu ig pamananged da ka ang yaway nagtuwul tung yeen.

⁹“Kapurisu, Ama, yang nagipagampuu tung nuyu simanyan, belagan yang mga tau taa tung kaliwutan ang naa ang pagpakuindi tung yeen, kung indi, yang mga taung naang ipinagtalig mu tung yeen. Taniray nagipagampuu tung nuyu, Ama, ay natetenged tanira nuyu. ¹⁰Ay yang tanan ang yeen, nuyu ka. Asta yang tanan ang nuyu, yeen ka. Dispuis, taniray nagikadengegu.

¹¹“Pagkatapus, simanyan, Ama, magliitaw ra taa tung kaliwutan ang naang magbalik asan tung nuyu. Piru yang nagapangugyatanung naa, ya pay mangabutwan taa. Kapurisu, Ama, yawang duruag kasagradu, bantayan mu tanira tung mga tuksu ekel tung kagaeman mu ang ya ra ka man taang ipinagpiar mu tung yeen, ugud pirming magsarasaan tanira ang katulad ka tung yaten ang pagsinasaay ra kang lagi. ¹²Luyut dang luyut ang taawaw pa tung nira, yuuy nagbantay tung nira ekel tung kagaeman mung atiang ipinagpiar mu tung yeen. Pinagmanadaanu ngani tanira ta mupia, purisu anday naplek tung yeen, sapayan pa taang sam bilug ang anday dumang panampetan na tung uri, kung indi, kadiaduan da enged ang anday katapus-tapusan na ang asan da magkamatuud yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung anya^t. ¹³Piru simanyan, Ama, magbalikaw ra asan tung nuyu. Ugaring mintras taanaw pa tung kaliwutan ang naa, yang mga bagay ang atia ya ray nagipadngelu tung nagapangugyatanu ugud asan da ngaeyangay tanira ta kasadyaan yang mga isip nirang duru ang katulad ka tung kasadyaan yang isipu. ¹⁴Ta yeen, itinaligu ra tung nira yang bitala mu ang pagkatapus asan da tanira nga kuntraay yang mga taung pamagpaguyud pa tung sistima yang kaliwutan ang naa. Ay ya pa agari, yang sistimang atia pinanalyuran da nirang namanulad tung yeen ang belaganaw kang laging lugud asan. ¹⁵Indiaw ka pagingaluk ang tanira paliiten mu tung kaliwutan ang naa, ang indi, yang nagipagampuu tung nuyu ang tanira bantayan mu ra ta mupiang manadaan ugud indi maeklan ta akles ni Satanas ang yay pinangapunglan yang tanan ang mga malalain ang pagurubraen. ¹⁶Yang sistima yang kaliwutan ang naang nagamanguluan na, pinanalyuran da nirang namampakbung tung yeen ang yuu belaganaw kang lagi lugud asan. ¹⁷Yang gustuu, Ama, papagteeren mu yang mga isip nirang magtuman yang kalelyagan mu. Ang para magkamaningan da ta maning tia, luakan mu yang mga kinaisipan nira yang kamatuuran natetenged tung nuyu ang yay nagadapatan yang tanan ang ipinagtulduku tung nira. ¹⁸Kipurki katulad ka tung yeen ang tinuwul mung magparakawutun yang bitala mu tung mga tau taa tung kaliwutan ang naa, tanira ya ra kay panuwulunung

^t 17:12 Mga Karantaen 41:9; 109:4, 5, 7, 8

magparakawutun ka natetenged tung yeen. ¹⁹Purisu natetenged tung nira, teerenu ra enged yang isipung magtalus tung itinu^wul mu tung yeen ugud pati tanira teeren da ka nira yang mga isip nirang magtuman yang itu^wulu tung nira ekel tung kamatuuran ang naang nagiluak mu tung mga kinaisipan nira.

**Nagipagampu Ni Jesus Yang Dumang Mga Taung
Mamagtalig Da Ka Tung Anya (17:20-26)**

²⁰“Ama, belagan ilem yang mga arumanung naa yang nagipagampuu tung nuyu, ang indi, pati yang kumpurming magtalig ka tung yeen ekel tung balitang ipagpakawut nira tung nira, ya ka. ²¹Yang gustuung gustu, Ama, tanirang tanan ang mga tumatalig tung yeen ay magsarasaan da ta mupia ang katulad ka tung pagsinasaay tang durua ang yawa, Ama, pagpakigsasa tung yeen ig yuu kay pagpakigsasa tung nuyu. Maning tia yang nagaingaluku tung nuyu ay ugud tung pagsarasaan nira, asan da mamananged yang kadaklan ang mga tau ang yawa ka man yang nagtu^wul tung yeen. ²²Yang kadengengan ang ipinakdul mu tung yeen ang nagparanek tung pagkabetangu, ya ra kay ipinakdulu tung nirang tanan ugud tung pagpararanekan nira, asan da tanira magsarasaan ta maayen ang katulad ka tung yaten ang pagsinasaay kang lagi. ²³Bilang ekel tung pagpakigsasaw tung nira may kadengengan da ka nira ang katulad ka tung yeen ang may kadengenganu ka ekel tung pagpakigsasa mu tung yeen. Yang nagasikaru enged asan ay ugud asan da magkatinlu yang pagsarasaan nira ang para asan da ngaintindiay yang kadaklan ang mga tau ang yawa ka man yang nagtu^wul tung yeen ig asan da ka nga bilugay nira ang nagagegmaan mu tanira ang katulad ka tung paggegma mu tung yeen. ²⁴Ama, yang mga taung naang ipinagtalig mu tung yeen, gustuu ang kung ariaw pa, ay duun ka tanira tung teparu ugud mabilugan da nira yang kasusulawenu atiang dating ipinakdul mu tung yeen natetenged tung gegma mu tung yeen atiang indi pa nagaimu yang kaliwutan.

²⁵“Ama, yawang pulus tung tama yang pagabuat mu, india pa ka enged nagailala yang mga taung pamagpaguyud pa tung sistima yang kaliwutan ang naa. Piru ta yuu, nagailalaa kang lagi yeen pati mga taung naang nagapangugyatanu, nagaskean da ka nira ang yawa ka man yang nagtu^wul tung yeen. ²⁶Ay pinagpasanaganu ra natetenged tung pagkadios mu ig ya ra kay nagapadayunanu ugud yang gegmang nagipaita mu tung yeen, mapanimanan da ka nira tung mga sadili nira ang pati tanira lugud da ka asan ekel tung yeen ang pagpakigsasa tung nira,” maganing ti Jesus ang pagampu.

Agtraidurun Da Ni Judas Ti Jesus Ang Nagipadeep (18:1-11)

Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53

18 ¹Taa simanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagampu, dayun dang naglua tung siudad, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na.

Diritsyuami rang nagpalakted tung bawang ang atiang pagguguuyan ang Cedron. Ay duun tung tindak na tung tukawan may sasang kaluakan ta mga ayung paganingen ang olibo ang ya ray pinakleran yamen. ²Naang ti Judas ang naang pagtraidur tung anya, kunisidu na ka yang kaluakan ang atii natetenged luyut dang luyut yay pirling pagsaragpunan yamen na Jesus. ³Kapurisu, simanyan minangay ra ka man duun ang may guyud nang sang kaugpuan yang mga sundalung atiang taga Roma, asta mga guardia tung pagtuuan ang pinakalusu ang ya ray pinanuwul yang mga paring arabuwat may yang mga Pariseo. Pamagekel-ekel ta mga singkarul may mga lukay pati mga matarem. ⁴Kapurisu ti Jesus, kumus nagaskean na rang lagi yang tanan ang mapasaran na, dayun dang nagpagkigbagas tung nirang nagbugnu ang maganing, “Tinu pay nagasagyap mi?” ⁵Maganing tanirang namansituwal, “Ti Jesus ang taga Nazaret.” Maganing ti Jesus, “Yuu ra taang nagasagyap mi,” agaaning. Ti Judas ang naang pagtraidur tung anya, ya kag kekdeng asan tung tepad yang mga sundalu. ⁶Simanyan, pagkaaning ni Jesus ang tanya ra yang nagasagyap nira, dayun dang namagisul da tanirang namagturumbaan tung tanek. ⁷Simanyan nagtalimaan si ti Jesus tung nirang maganing, “Tinu pay nagasagyap mi?” Maganing tanirang namansituwal, “Ti Jesus ang taga Nazaret.” ⁸Maganing ti Jesus ang minles, “Inugtulanamu ra yeen nungayna ang yuu ra ka man taang nagasagyap mi. Kapurisu kumus yuu ra taang nagasagyap mi, yang mga kaarumananung naa, pawayaan mi ra ilet ang papanawen,” maganing. ⁹Naa pala, napagbitala ti Jesus ta maning tiang nagpalibri tung yamen ang mga kaarumanan na ay ugud asan da magkamatuud yang inampu na ang tung tanan unung mga taung ipinagtalig ni Ama na tung anya, anda unung pisan ay naplek tung anya may sam bilug“.

¹⁰Taa, simanyan naang ti Simon Pedro pagkawin-kawin ta geed. Ya ray linawut nang ipinanibat tung sasang kirepen yang paring pinakalandaw ang pagkatapus yang talinga na tung tuu, yay nalampung. Yang aran yang kirepen ang atiang sinibatan na, ay ti Malco. ¹¹Pagkaita ni Jesus tia, dayun na rang linalangan ti Pedrong inaning, “Itageb mu ra tiang geed mu! Aywa, kanisip mung indiwaw manalunga tung pinitinsiang naang pinagplanung lagi ni Ama ang yay mapasaranu?” maganing. ¹²⁻¹³Kapurisu simanyan yang mga sundalung atia, may yang kapitan nira, asta yang mga guardiang atiang pinanuwul yang may mga katengdanan, dayun da nirang dineep ti Jesus. Pagkadeep nira, dayun da nirang ginapus ang ingkelan da kanay duun tung ni Anas ang yay punyangan ni Caifas ang yay paring pinakalandaw tung takun ang atii. ¹⁴Naang ti Caifas ang naa, ya ra yang napagpainunuku tan taa pa tung may mga

---

^u 18:9 Ikumpalar tung sinambit na tung 17:12.

katengdanan ang mas maayen unu tung nira kung may sa nga tauan ang mapatay arangan da ilem tung intirung nasyun nira^v.

Pagingwara Ti Pedro Tung Ni Jesus (18:15-18)

Mateo 26:69-75; Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62

¹⁵Taa simanyan ti Simon Pedro dayun dang nanikad tung nira na Jesus, durua tanira yang aruman nang sam bilug tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus. Kumus ilaladu yang paring pinakalandaw yang aruman nang atia, tinugtan dang magpakled tung plasa-plasa yang balay^w. ¹⁶Piru ti Pedro tanya nagpabutwan da ilem tung lua, duun tung may purta. Purisu dayun dang binalikan yang aruman nang ipinagpakigsen tung baway ang manigbantay tung purta ang pagkatapus ingkelan na ra dayun tung kakleran ang may plasa-plasa na. ¹⁷Simanyan tung pagpakled ni Pedro, dayun dang binugnu yang baway ang atiang manigbantay ang inaning, “Eey yawa, belagan ba yawa sasa ka tung nagapangugyatan yang taung nakaa?” Tumuwal ti Pedro, “Bee, belag ka man!” maganing. ¹⁸Simanyan yang mga turuwulun may yang mga pulis pamamarang da tung apuy ang pinagkalan da nira ta kuring. Ay durug lamig. Kapurisu ti Pedro dayun dang napakilaket tung nirang nagpakiparang.

Ti Jesus Nagapamintira Ra Rin Ni Anas Ta Pamitala (18:19-24)

¹⁹Taa simanyan duun tung kakleran, ti Anas pagimbistigar da tung ni Jesus kung tinu pay mga taung nagapangugyatan na ig kung unu pay itinulduku na tung mga tau. ²⁰Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Maguung Pasadu, ta yeen, tung bistuan yang pagparakawutunu tung mga tau. Pirmiw ra ilem ang nagturuldukanen tung mga balay ang pagsaragpunan yang mga masigkanasyun ta, pati duun tung pagtuuan tang pinakalusu ang ya ra kang lagi ay pagsaragpun-sagpunan nira. Andang pisan ay itinulduku tung lingeb. ²¹Kapurisu kumus maning da tia, Maginuung Pasadu, mas maayen pa siguru, maskin indiw ra kanay bistaen mu. Tatal durung mga taung namagpamati tung itinulduku ang kaministiran din ang ya ray tukawen mung bistaen. Ay yay pangaske kung unu pay itinulduku,” maganing. ²²Pagkaaning ni Jesus tia, dayun dang dinapalan yang sasang guardia asan ang inaning, “Duruag kalinampasen ang manuwal tung ni Maginuung Pasadu ta maning tia!” ²³Maganing ti Jesus ang nagtuwal ang tung ni Anas iparumbuay na, “Kung lampas yang ibinitalaung atia, maayen pa, ipasanag mu ra kanay tung tanan taa kung unu pay pagkalampas na. Piru kung tama yang inaningu, magkatama wasu ang ipinatigbakaw ra

^v 18:14 Balikan ta yang 11:49-50. ^w 18:15 Yang aruman ni Pedro puiding ti Juan ang may sulat ang gustu na ang yang sadili na malingeb.

nuyu?” agaaning. ²⁴Kapurisu, simanyan kumus anda ray dumang mabuat ni Anas, dayun na sing ipinagapus ti Jesus ang ipinaintriga tung ni Caifas ang minagad na ang yay paring pinakalandaw.

Pagingwara Si Ti Pedro Tung Ni Jesus (18:25-27)
Mateo 26:69-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:56-62

²⁵Taa numanyan, mintras pagabista ti Jesus tung kakleran, ti Pedro tanya duun tung plasa-plasa pagpakiparang tung apuy. Maganing yang duma ang namagbugnu tung anya, “Eey yawa, belag sasa kang tauan yang taung nakaa?” Ti Pedro, dayun dang nagingwara ang maganing, “Bee, belaganaw ka man aruman nira, ey,” maganing. ²⁶Simanyan may sasang kirepen yang paring atiang pinakalandaw ang may kaampiran na tung sam bilug ang linampungan ni Pedro ta talinga na ang ya si ay nabgang nagbugnu tung ni Pedrong maganing, “Indi wa, nungayna duun tung kaluakan, naitaa ra yeen ang pagugpu tung anya?” ²⁷Maganing ti Pedrong nagingwara si, “Eey, belag yuu tii!” Atii, lagi-laging nanuluk da yang manu.

Ti Jesus Nagabngandan Da Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Gubirnadur Pilato (18:28-32)

Mateo 27:1-2; Marcos 15:1; Lucas 23:1-2

²⁸Taa numanyan, pagkatimpranu ang atiang ti Jesus sinintinsiaan da na Caifas ang dapat ang ipaimatay, dayun dang ginuyuran yang mga pamagmangulu duun tung palasiu yang Gubirnadur. Piru indi namagpakled tung palasiu ay pamangaman da ta mupia ang muya asan da nga mansaay^x ang asta indi ra mamagkabagay ang mamagsilibra yang pistang atiang paganingen ang Taklib. ²⁹Kapurisu, ti Gubirnadur Pilato ya ray nagluang nanalunga tung nirang maganing, “Unu pay nagipagbangdan mi tung taung atia?” ³⁰Yang tuwal nira maning, “Yang taung atia indi ra agipatalunga yamen tung nuyu, kung anday kasalanan ang binuatan na.” ³¹Maganing ti Pilatong minles, “Kung maning tii, ala, eklan mi ra ilem asan ugud yamu ra ilem ay magbista tung anya sigun tung lai mi.” Maganing tanirang namansituwal, “Yami anda ilem ay pudir yamen ang magpaimatay,” maganing^g. ³²(Yuung ti Juan ang nagsulat, may yeen kang isalet ang para ipasanagu tung pagbasa. Kapurisu asan da nga matuuray yang sasang pasaplid ni Jesus kung unu pang kamatayenay ang mapasaran na ang tanya ya ipaabwatay^z.)

---

^x 18:28 Tung ugali nirang mga Judio, kung tinu pay magpakled tung balay yang belagan masigkanasyun nira, asan da unu nga mansaay ang asta bawal dang magpakipangan yang karni yang karnirung ya kang laging agipagyapun nira ang kada silibra nira yang pistang atia. ^y 18:31 Kung taniray magpaimatay, yag batuay yang taung sinintinsiaan ang katulad ka tung binuat nira tung ni Esteban (Mga Binuat-buatan 7:54-60).

^z 18:32 Balikan yang sinambit ni Jesus tung 3:14 may tung 12:32-33. Gustu nang ianing ya ipalansangay tung krus. Kipurki, atii kanay, yay kadagmitan ang nagubraen tung mga kriminal yang may mga katengdanan ang mga Romanen.

Natetenged Tung Pagkaadi Ni Jesus Kung Ay Pa Liit (18:33-38a)

³³Taa numanyan, dayun dang nagbira ti Gubirnadur Pilatong nagpakled tung palasiu na, ang pagkatapus pinaguuyan na ti Jesus ang tinalimaan, “Ta, yawa yang paganingen ang Adi yang mga Judio?”
³⁴Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Yang itinalimaan mung atia tung yeen liit tung nuyung sadiling isip u naugtulana ra ilem yang duma?”
³⁵Maganing ti Pilatong nagtimalas, “Aywa, kanisip mu yuu sasang masigka Judio mu ang kabisaduu yang mga bagay ang atia? Yang mga masigkanasyun mu mismu may yang mga paring arabubwat, ya ray namagintriga tung nuyu taa tung katalungaanu. Unu pay binuat mu?”
³⁶Maganing ti Jesus ang minles, “Yang pinangapunglan yang katengdananung maggaraemen belag taa tung kaliwatan ang naa. Sipurki kung taa manliit, nagipagbatukaw ra rin yang mga taung nagapangugyatanu ugud indiaw ra rin maintriga tung pudir yang mga pamagmangulu tung nasyun yamen. Asan da ngaintindiyang mu ang belagan taa liit yang katengdananu.”
³⁷Maganing ti Pilatong nagtalian, “Tay kung maning tia, indi, yawa Adia ka man?” Maganing ti Jesus ang minles, “Ee, yawa ra ka nganing ay paganing, piru dipindi tung pagpabetang mu tung pagkaadiu. Yang katuyuan na ang yuu natau taa tung kaliwatan ang naa ay ugud magpaingmatuuraw natetenged tung kamatuuran. Kumpurming tinu pay pananged tung kamatuuran, yay pamati tung yeen.”
³⁸Maganing ti Pilatong nagtimalas, “Aywa, matultulan basu ta sasang tau kung ay pa enged yang kamatuuran?”

Nagipagdiklara Ni Pilato Ang Ti Jesus Anday Kasalanan (18:38b-40)

Pagkatapus ta pagbitala ni Gubirnadur Pilato tung ni Jesus ta maning tia, dayun sing nagluang nanalunga tung mga pamagpakigmaepet. Maganing tung nira, “Ta yeen, andang pisan ay naeklanung puntus ang para ipagpakusalaku rin tung taung naa. ³⁹Luyut dang luyut, yang kadagmitan ang magbuwuatenu ang kada kawutun yang pistang naang paganingen ming Taklib, may sa nga prisuan ang pagpalpasanu. Kapurisu simanyan malelyagamu ang naning Adi ming mga Judio yay palpasanu?”
⁴⁰Atii, namaglelpaken dang namansituwal, “Belag tanyay palpasan mu, ang indi ti Barabbas,” maganing. Ti Barabbas ang naa sasang ribildi.

Ti Jesus Nagapaburdunan Ni Gubirnadur Pilato (19:1-3)

Mateo 27:27-31; Marcos 15:16-20

19 ¹Kapurisu, simanyan dayun dang nagkalalangan ti Gubirnadur Pilato ang ti Jesus eklan da yang mga sundalung burdunun.
²Pagkatapus may mga balagen ang kalarangan ang ingkelan nirang binakurung ang midyu tung kuruna ta sasang adi ang pagkatapus ya

ra isukluway nira tung kulu ni Jesus. Pinablan ka nira ta awel ang lagwas ang tapel yang kulay na ang midyu tung suruutun ta mga adi. ³Pagkatapus sicing pagpalenget nira tung anyang pagsaludu-saludung intrimis ang ya ra aganingay nirang, “Yawang Adi yang mga Judio, basi pa ilem ang malawig da yang kabui mu!” maganing. Tung pagpalenget nirang atia tung anya, muya-muyang dinapalan nira.

Ti Jesus Nagidiklara Si Ni Pilato Ang Anday Kasalanan (19:4-7)

⁴Taa numanyan, naglua si ti Gubirnadur Pilatong nagpakitalunga tung mga taung atiang gawung. Maganing tung nira, “Uay, ipaluawang ipatalunga tung numyu ugud asan da ngaintindiy mi ang ta yuu, andang pisan ay naeklanung puntus ang para ipagpakusalaku rin tung anya,” maganing. ⁵Pagkatapus dayun na ra kang ipinalua ti Jesus ang yag susuklub tung kulu na yang binakurung nirang atiang kalarangan ang midyu tung kuruna ig ya kag susuutay na yang awel ang atiang tapel. Maganing ti Pilato tung mga tau, “Uay, telengan mi wa yang taung naang paganingen ming sasang ribildi!” ⁶Atii, pagkaita tung anya yang mga paring atiang arabubwat may yang mga guardia, dayun dang namaglelpaken ang maganing, “Ipalansang mu ra ilem tia tung krus. Ipalansang mu ra ilem tia tung krus.” Maganing ti Pilatong nagtimalas, “Abir, kung kayanan mi pa tia, ala, yamu ra ilem ay magekel tung anyang maglansang! Ay ta yeen, andang pisan ay naeklanung puntus ang ipagpakusalaku rin tung anya,” maganing. ⁷Maganing yang mga pamagpakigmaepet ang namansituwal, “Yaming mga Judio may lai yamen ang dapat rutusan yamen. Sipurki yang napabtang tung lai yamen ang atia, ang tanya dapat ang ipaimatay natetenged pagambu ang tanya unu yang paganingen ang Ana yang Dios ang ya unu ay mangerengan tung anyang maggaraemen!” maganing.

Natetenged Tung Kagaeman Kung Tinu Pa Enged Ay May Pudir Tung Ni Jesus (19:8-12)

⁸Pagkagngel ni Pilato tii, mas pang inleran da. ⁹Dayun sing nagpakled tung palasiung nagtalimaan tung ni Jesus ang maganing, “Yawa, taga aria pa?” maganing. Piru ti Jesus tanya, indi ra ilem nagiwek-iwek. ¹⁰Purisu tinalimaan si ni Pilatong inaning, “Ta, aywa india ra pagtuwal tung yeen? Nagaintindian mu, anday dumang may gaem tung nuyu, ang indi, yuu, kung yawa ipalibriayu, u kung yawa ipalansangayu tung krus?” ¹¹Maganing ti Jesus ang minles, “Andang pisan ay gaem mu tung yeen, kung indi ilinugut yang Dios tung nuyu. Purisu mas malbat yang kasalanan yang namagintriga tung yeen taa tung katalungaan mu kay tung kasalanan mu,” maganing. ¹²Kapurisu, pagkadngel ni Pilato tii, mas pang nagimuras ang nagdilem ta dalan ang para ti Jesus

palpasan na ra ka enged. Simanyan, duun tung lua, pagkasiman yang mga pamagpakigmaepet, dayun dang namaglelpaken ang maganing, “Maginuung Gubirnadur, kung palpasan mu yang taung atia, anday dumang pakawutun na, yawa india ra mataligan ni Adi Cesar duun tung Roma. Ay sipurki kumpurming tinu pay pagambu ang tanya unu sasang adi ang katulad ka tung nagabuat yang taung atia, pagbatuk da tung Ading Pinakalandaw duun tung Roma,” maganing.

**Pagpauyun Da Ti Gubirnadur Pilato Tung Mga Paring Arabubwat
Ang Para Ipalansang Da Ti Jesus Tung Krus (19:13-16a)**

¹³Kapurisu pagkadngel ni Pilato yang bitala nirang atia, dayun na rang ingkelan ti Jesus tung lua, duun tung may tanek ang dinaktalan ta batung mga tapik ang pinanambi-tambi. Ang kung tung bitala yamen ang mga Judio, yay pagguguuyan yamen ang Gabata. Simanyan, pagekel na tung ni Jesus duun, diritsyu rang kuminarung tung sasang kakarungan ang yay dating pagusgaran na. ¹⁴Taa numanyan yang kaldaw ang atii, ya ra kay nagipagsimpan yamen ang mga Judio tung pista yamen ang atiang paganingen ang Taklib. Yang uras kereng da yang kaldaw. Numanyan, maganing si ti Pilato tung mga pamagpakigmaepet, “Uay, nani ra yang adi mi!” maganing. ¹⁵Atii, namaglelpaken si tanira ang maganing, “Ala, ipaimatay ra, ipalansang da tung krus.” Maganing ti Pilatong nagtimaales, “Aywa, yang adi mi, gustu ming ipalansangu tung krus?” Atii, yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan, ya ray namansituwal ang maganing, “Anday dumang adi yamen, kung indi, ultimu ilem ti Adi Cesar duun tung Roma,” maganing.

¹⁶Purisu, pagkadngel ni Pilato tii, nagpauyun da ilem tung kalelyagan nira ang para ipalansang da ti Jesus tung krus. Purisu dayun dang ingkelan yang mga sundalu. ¹⁷Taa numanyan atiang paglua ni Jesus tung siudad, tanya ra mismu ay nagsakan yang kawala yang krus ang pangimatayan tung anya. Yang distinu nirang tanan duun tung sasang lugar ang pagguguuyan ang Kulu, ang kung tung bitala yamen ang Hinebreo pagguguuyan yamen ang *Golgota*^a. ¹⁸Mamansikawut tanirang tanan duun, ilinansang da nira ti Jesus tung krus. Dispuis may durua pa ka nga tauan ang ipinanlansang da ka nira tung durua nga krusan ang ipinakdeng tung binit ni Jesus ang nagtimbang ang ti Jesus ya ra ilem ngaknga tung nira.

¹⁹Taa numanyan may karatulang pinasulatan ni Gubirnadur Pilato ang ya ray ipinatakad na duun tung krus ang pinaglansangan tung ni Jesus. Yang ipinasulat na ya taa: “Naa ti Jesus ang taga Nazaret ang yay

---

^a **19:17** Yang bundung atii, kung bandawen mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay.

Adi yang mga Judio”.²⁰ Taa simanyan durung mga Judiong nangabasa yang ipinasulat nang atia ay yang rugal ang atiang pinaglansangan tung ni Jesus alenget ka ilem tung siudad. Dispuis pa isinulat tung bitalang Hinebreo, Linatin may Giniriego^b.²¹ Simanyan yang mga paring atiang arabubwat, ya ray namagriklamu tung ni Pilatong maganing, “Aywat ipinabtang mu duun ang tanya Adi yamen ang mga Judio? Kaministiran ang yang ipabtang mu duun ang tanya nagambu ang yay Adi yamen ang mga Judio.”²² Maganing ti Pilatong minles, “Kumpurmi yang ipinasulatu duun, dapat ang indi umanen,” maganing.²³ Simanyan, pagkalansang yang mga sundalu tung ni Jesus, yang mga awel nang duma ang linuas dang lagi nira, ya ray ingkelan nirang pinagpararti-partian ta epat ang parti, tag salegsa nirang parti. Pati yang awel nang atiang langkuy ang andang pisan ay uratan na, ingkelan da ka nira.²⁴ Ya ray pinagkeresenkesenan nirang maganing, “Maayen pa indi ta lasik-lasiken, kung indi, magburunutanita ra ilem kung tinu pay maekel,” agaaning. Purisu duun da nagkamatuud yang sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang mga awelu, pinagpararti-partian da ilem nira, pati yang awelung langkuy, pinagburunutan da ilem nira” maganing^c.

Maning ka man tia yang binuat yang mga sundalu.²⁵ Simanyan duun ka tung alenget yang krus, may epat nga bawayan ang kemdengan. Ya ra yang nanay ni Jesus may yang putul nang baway may ti Mariang kasawa ni Cleopas may ti Maria kang sam bilug ang taga Magdala.

²⁶ Simanyan pagkaita ni Jesus tung nanay na may tung yeen ang nagapangugyatan nang alenget enged tung kinaisipan na ang yami pagteparan da, dayun na rang inaning yang nanay na ang, “Uay, atia ra yang kawigen mung ana mu numanyan,” maganing.²⁷ Pagkatapus, yuu si kay inaning nang, “Uay, atia ra yang kawigen mung nanay mu numanyan,” maganing. Kapurisu tung kaldaw ang atii, ingkelanu ra duun tung sadiling pamalay-walayu ang para asikasuenu.²⁸ Pagkatapus tia, kumus nagakdekan da ni Jesus ang nagkaratapus na ra yang tanan ang itinuwal yang Dios tung anya, nagbitala rang maganing, “Agkanalenaw ra!” maganing. Purisu asan si nagkamatuud yang sasang naulang isinulat tung Karantaen natetenged tung anyang kanalen^d.²⁹ Taa numanyan may mangkuk duun ang punuk ta binung nangaklem da. Purisu may sasang

---

^b 19:20 Yang bitalang Hinebreo yay bitala yang mga Judio. Yang may bitalang Linatin, yang mga taga Roma. Yang may bitalang Giniriego, sari-saring nasyun maskin belagan Giriego. ^c 19:24 Mga Karantaen 22:18. Atia isinulat ni Adi David natetenged tung sasang napasaran nang durug liwag atiang tukaw. Bilang sasang ipinaula yang Dios tung anya natetenged tung mapasaran ni Jesu-Cristong magkapariu ka tung napasaran na. Maayen ang ikumpalar tung Lucas 24:44. ^d 19:28 Mga Karantaen 69:21: “Atiang kinalaw ra, pinainemaw ra nira ta langgaw.”

ipinalebleb yang mga sundalu asan tung mangkuk ang asta tinagmak da. Pagkatapus dayun da nirang isinakbet tung tumbung yang sanga-sangang paganingen yamen ang “isup” ang ya ray itinuluy nira tung nganga ni Jesus ang para manutnutan na. ³⁰Simanyan, pagkanutnut ni Jesus, dayun dang nagbitala ang maganing, “Pinagtalusu ra yang tanan ang ipinatuman ni Ama tung yeen.” Pagkaaning na tia, dayun dang nanlungikngik ang nunut da ka ta pagintriga na yang ispiritu na tung Dios.

³¹Taa numanyan, Biyernes dang apun ang ya ra kay kaldaw ang nagipagsimpan yamen ang mga Judio ang para tung kaldaw ang nagipamaenay yamen. Naang mga pamagpakigmaepet tung nasyun yamen, anda enged ay gustu nira ang yang mga tinanguni yang mga taung atia mangabutwan pa tung mga krus tung kaldaw ang nagipamaenay ay natetenged tung sasang riglamintu^e. Yadwa pa, yang kaldaw ang atia, durug kamaal ang kaldaw natetenged muyang lawii ya ray ipagimpisa yang pistang paganingen ang Taklib^f. Purisu yang binuat nira, namagingaluk da tung ni Gubirnadur Pilato kung puiding ipampabarik na yang mga bisit yang mga taung atiang ipinanlansang tung mga krus ugud makali rang magkarabuntukan ta linawa nira ang para panangtangen dang ipampalgud tung mga leyang. ³²Purisu dayun da ka man ang tinuwul ni Gubirnadur Pilato yang mga sundalu nang mamansiangay ra duun tung pinagpakdengan yang mga krus, ang pagkatapus pinamarik da ka man nira yang mga bisit yang mga taung atiang durua tung binit ni Jesus ang nagtimbang. ³³Piru tung pagkawut nira tung ni Jesus, naita ra nira ang patay ra. Purisu indi ra nira binarik yang mga bisit na. ³⁴Piru yang sam bilug ang sundalu, itinulbung na yang bangkaw na tung talang ni Jesus. Lagi-laging luminua yang dugu may sagu. ³⁵(Numanyan yuung ti Juan ang nagsulat, may gustuung isaleet. Yang nainabung atia tung ni Jesus, yuung naita, yuu kay pagpaingmatuud tung numyu ugud pati yamu, manangeramu ra kang magtalig yang mga sadili mi tung anyang magpatapnay. Talagang matuud yang nagipagpaingmatuurung atia tung numyu ay nagaskeanung nainabu ra ka man ang katulad ka tung inaningu.) ³⁶Yang sam bilug pang pagbakeran yang mga isip ming magtalig yang mga sadili mi tung anya ya taa. Tung nainabung atii tung ni Jesus, asan da nagkamatuud yang sasang naula natetenged tung anya ang yay napabtang tung kasulatan ang maganing,

---

^e 19:31a Yang urdinansang atia, ya ra yang napabtang tung Deuteronomio 21:22-23 ang bawal unung malawian tung tukud ang pinanakbetan tung sasang taung inimatay natetenged tung binuatan yang malain. Dapat unung kaldaw pa, ilpalgud dang lagi tung leyang. Matinlung ikumpalar tung Galacia 3:13. ^f 19:31b Yang kaldaw ang nagipamaenay nirang mga Judio, magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw tung kaldaw ang Biyernes ig matapus ka tung pagkasantek yang kaldaw tung kaldaw ang Sabadu.

“Andang pisan ay mabarik tung mga duli na, may sam bilug,” maganing^g.

³⁷Dispuis asan da ka nagkamatuud yang sam bilug ang naula natetenged tung anya ang napabtang ka tung kasulatan ang maganing,

“Maita nira yang sasang taung ipinaimatay nira ang ya tulbungay ta bangkaw,” maganing^h.

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Leyang (19:38-42)

Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56

³⁸Taa numanyan may sasang taung nagaranan tung ni Jose ang taga Arimatea. Tanya sasa kang pagpaugyat tung ni Jesus, piru inegteman na ra ilem ay natetenged may pinangaman na ra rin tung mga kaarumanan nang mga pamagpakigmaepet tung banwa. Simanyan ti Joseng naa, ya ray minangay tung ni Gubirnadur Pilatong nagingaluk kung puiding matugut tung anya yang tinanguni ni Jesus ang tangtangen dang para mapalgud da tung leyang. Numanyan pagkalugut ni Gubirnadur tung anya, dayun na rang inangayan yang pinagpakdengan yang mga krus ang yang tinanguni ni Jesus ipinatangtang na rang ipinatuang. ³⁹Pati ti Nicodemong atiang minangay ra ta lawii tung ni Jesus tan taa paⁱ, ya ray nagpakiugpu tung ni Joseng nagtawang. Ay may ekel nang paamut ang duruang klasing paglinaketay kang lagi ang para ipagbalsamu nira ang ya ray paganingen yamen ang mira may alu. Mga tulung puluk may epat ang kilu yang lebat na. ⁴⁰Numanyan ingkelan da nira yang tinanguni ni Jesus ang sinawed-saweran ta mga awel ang makulit ang matitinlung kang klasi ang nunut da ka ta dasek-dasek yang mga paamut ang atia. Sipurki ya kay ugali yamen ang mga Judiong pagsimpan tung mga patay baklu ipalguray yamen tung leyang. ⁴¹Numanyan duun tung rugal ang atiang pinaglansangan nira tung ni Jesus, may sasang kaluakan ang alenget duun. Ig duun tung kaluakan ang atii may leyang ang baklu pa ilem bangbangay tung batung padir ig indi pa nagapanluguran ta patay. ⁴²Kapurisu duun da ilem ituwulay nira ang ipalgud da yang tinanguni ni Jesus natetenged yay alenget. Yadwa pa, yang uras ang atii dapat ang ipagtapus nira tung tanan ang pagurubraen nira ang para simpan da tanira tung pagkawut yang uras ang nagipamaenay yamen ang mga Judio ang ya rang ya rang magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw.

Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Ang Nagbungkaras Tung Yaklung Kaldaw (20:1-10)

Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12

20 ¹Taa numanyan, pagkawut yang primirung kaldaw tung seled sang linggu, bilang kaldaw ta Linggu, atiang lawii-lawii pa,

^g 19:36 Exodo 12:46; Mga Bilang 9:12   ^h 19:37 Zacarias 12:10; Ipinagubligar 1:7
ⁱ 19:39 Juan 3:1-13

naang ti Mariang naang sam bilug ang taga Magdala, ya ray minangay duun tung leyang ang atiang pinanluguran tung tinanguni ni Jesus. Pagkawut na duun, naita na yang batung atiang itinakep din tung purta ang nakuat da. ²Pagkaita na, diritsyu rang nanlaksu ang minangay duun tung ni Simon Pedro may tung yeen kang alenget enged tung kinaisipan ni Jesus. Pagkawut na tung yamen, dayun dang nagbugnu tung yamen ang maganing, “Inkkelan da tung leyang yang tinanguni ni Ginuu ta! Indi ilet nagaskean yamen kung ay ra ipatangay nira!” agaaning. ³⁻⁴Pagkagengel yamen tia, dayunami rang nanlaksu ang nagangay duun tung leyang. Tukawaw ra kang nakawut ay madasigaw tung arumanung nanlaksu. ⁵Pagkawutu, dayunu rang sinirib yang tung kakleran na. Yang nasirihu duun, ya ra ilet yang mga awel ang atiang ipinagsawed-sawed tung tinanguni na ang ya ra ilet agbebtang asan. Piru indiw nagpakled. ⁶Simanyan pagkawut ni Simon Pedro ang nauri tung yeen, anday dakel-dakel, diritsyu rang nagpakled tung leyang. Naita na ra ka yang mga awel ang atia ang ya ra ileg bebtang asan. ⁷Asta yang panyung atiang ipinutus tung kulu ni Jesus, asan ka yag titipig. Ugaring ages tung mga awel ang atiang duma ang isinawed-sawed tung tinanguni na. ⁸Pagkatapus yuung natkaw duun tung leyang, nagpadasunaw ra ilet tung ni Pedrong nagpakled. Pagkaitaw yang mga awel ang nagkamaning da ta maning tia, duunaw ra nananged ang ti Jesus nagbungkaras da ka man. ⁹Duunaw ra nananged maskin indi pa nagaskean yamen ang may nabtang tung kasulatan ang tanya unu dapat ang mabui si kang uman^j. ¹⁰Pagkatapus tia, dayunami rang minulik.

Pagpailala Ti Jesus Tung Ni Mariang Taga Magdala (20:11-18)

Marcos 16:9-11

¹¹Ugaring naang ti Mariang naa, ya ray nagbalik duun tung leyang ang nasubli tung yamen. Duun agkekdeng tung lua ang pagtarangiten. Yang pagtarangiten na, ya kay pagsirib-sirib na tung kakleran yang leyang. ¹²Unawis ya ray nasirib na yang durua ngangilan ang pamagawel ta makukulit. Kumarungan tung pinagpalwugan tung tinanguni ni Jesus, sam bilug ampir tung kukuluan, sam bilug ampir tung kakayan. ¹³Numanyan, ya ray nansibugnu tung anyang maganing, “Ba tia, nini, unu ray pagtangitan mu?” Maganing ti Mariang minles, “Yang Ginuuu, inkkelan da. Indi ilet nagaintindianu kung ay ra ipatangay!” ¹⁴Pagkaaning na tia, dayun dang nagbedleng. May sasang taung naita nang yag kekdeng asan, piru indi na ra nailala ang atia pala ya ra ti Jesus. ¹⁵Pagkatapus ti Jesus ya si ay nagbugnu tung anyang nagtalimaan ang maganing, “Ba tia, nini, unu ray pagtangitan mu? Tinu pay nagasagyap mu?” maganing. Kalaum ni Maria,

^j 20:9 Maayen kung ikumpalar ta tung Lucas 24:26-27, 32, 44-47.

ya ra yang manigasikasu tung kaluakan. Purisu dayun sing nagbitala tung anyang maganing, “Kung yaway nangkel tung anya, kung maimu ilem tung nyu, ipakdek mu ra tung yeen kung ay ra ipabtangay mu ugud maeklanu,” maganing. ¹⁶Maganing ti Jesus ang guminuuy tung aran na, “Maria!” Pagkadngel na yang aran na, dayun sing nanalunga tung anyang maganing, “Rabboni!” (tung bitala yamen ang Hinebreo, ya ray pangguuy yamen tung sasang manigtulduk ang nagagalang yamen.) ¹⁷Maganing ti Jesus ang minles, “Maria, ustu ra tiang pagperegeseen mu tung yeen ay indiaw pa nagapaabwat duun tung ni Ama. Maayen pa, angayen mu ra kanay yang mga putulu. Aningen mu ang magpaabwataw tung Amaw ang ya ra kay nagyaring Ama nira. Magbalikaw tung Diosu ang ya ra kay Dios nira,” maganing. ¹⁸Kapurisu ti Maria dayun dang nagangay tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus ang nagbawalitaen da tung yamen ang naita na ra unu ti Ginuu. Dayunami ra kang pinakdek na kung unu pay itinuyun na tung anya.

Pagpailala Ra Ti Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (20:19-23)
Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49

¹⁹Taa numanyan, atiang lawii ra tung kaldaw kang atiang Linggu, yaming nagapangugyatan ni Jesus pagsaragpunami ra tung sasang balay ang yang mga purta ginakutan da yamen ta mupia natetenged tung eled yamen tung mga pamagpakigmaepet. Numanyan inali rang lumimput ti Jesus ang nagkereng tung pinagtaralungan yamen ang maganing tung yamen, “Paeyanganamu ra yang Dios ta paglimenganan yang mga isip mi,” maganing. ²⁰Pagkaaning na tia, dayun dang nagpaita tung yamen yang mga ulat tung pursu na may tung talang na. Duunami ra ngampayay ta kasadyaan yamen ang duru tung pagkaita yamen tung ni Ginuu. ²¹Utru si, maganing si tung yamen, “Paeyanganmu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi. Katulad ka tung yeen ang tinuwulaw ni Amang magpaingmatuud tung mga tau natetenged tung anya, yamu ya ka. Tuwulunamu ra ka yeen ang magpaingmatuud natetenged tung yeen.” ²²Pagkaaning na tia, dayunami rang inunlawan nang inaning, “Atia ra, risibien mi ra yang Espiritu Santo. ²³Kung tinu pay pakawutan mi yang Matinlung Balitang naa natetenged tung yeen ang pagkatapus mananged dang magtalig yang sadili na tung yeen, may katengdanan ming magdiklara tung anya ang talagang pinatawad da ka man yang Dios tung mga kasalanan na. Piru kung tinu pay indi ra mananged, may katengdanan mi kang magdiklara tung anya ang indi pa nagapatawad yang Dios tung mga kasalanan na,” maganing tung yamen.

Pagdiskumpiar Da Rin Ti Tomas Ang Ti Jesus
Nagbungkaras Da (20:24-29)

²⁴Taa numanyan, tung uras ang atiang pagpailala ni Jesus tung yamen ang nagapangugyatan nang dati, anda asan ti Tomas ang yay aruman

yamen ang sam bilug ang nagapapuanggaan yamen tung ni Kampi. ²⁵Simanyan, pagirita yamen, binalitaan da yamen ang, “Tomas, naita ra yamen ti Ginuu ta!” Maganing tanyang minles, “Bakluaw ra mananged tia, kung naitaw ra yang pinanawan yang mga lansang tung pursu na, kag dineenan ta tulduku yang ulat na, asta yang talang nang sinakep yang bangkaw, dineenanu ra ka,” maganing duun tung yamen.

²⁶Taa numanyan, kawutun si yang kaldaw ang Linggu, yaming nagapangugyatan ni Jesus ang dati pagsaragpunami si tung balay ang atii, kasiraanami ra ka ni Tomas. Maskin siradu yang mga purta na, inali sing lumimput ti Jesus ang nagkereng tung pinagtaralungan yamen. Maganing tung yamen, “Paeyanganamu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi.” ²⁷Pagkatapus, ti Tomas ang naa ya si ay binugnu nang inaning, “Tomas, ideen mu ra tani yang tulduk mu tung pinanawan yang lansang tung pursuu. Ilalaen mu ra kung ninu pang pursuay taa. Ideen mu ka yang kalima mu tani tung talangu. Ustu ra tiang pagdiskumpiar mu! Manangera ra.” ²⁸Maganing ti Tomas ang minles, “Yawa ra yang Ginuuu ang may kalalangan tung yeen, yawa ra yang Diosung magtutuuanu!” ²⁹Maganing ti Jesus tung anya, “Naa pala, baklua ra mananged kung sinakepaw ra ta mata mu. Durung pisan agkasadya yang taung mananged maskin indiaw nagaita na,” maganing ti Jesus.

Yang Pagasikad Ni Juan Ang Pagsulat (20:30-31)

³⁰Dakele pang mga pruibang makabewereng ang nagkarabuat ni Jesus ang nagkaraita yamen ang pinangugyatan na ang pagkatapus indi ra isinulatu tung librung atia. ³¹Piru yang mga pruibang napabtang, isinulatu ra nganing ugud basi pa ra ilem ang ta yamung pagbasa, manangeramu ra ka ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen, bilang yang paganingen nang Ana Na. Kag yadwa pa ugud tung pagtalig mi yang mga sadili mi tung anya, asanamu ra ka magkatinir ta ipagpangabui ming baklu ang ya ra kay pagnatisan ming asta tung sampa.

Pagpailala Ra Ti Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na Duun Tung Bakayan (21:1-14)

21 ¹Taa numanyan tung pira pang kaldaw, ti Jesus nagpaita si tung yamen ang nagapangugyatan na duun tung bakayan yang awuyuk ang atiang pagguguuyan ang Tiberias. Maning taa yang pagpaita na tung yamen. ²Yami duun tung uras ang atii, ya ra taa ti Simon Pedro, ti Tomas ang atiang kaisan nagaguuyan yamen tung ni Kampi, ti Natanael ang atiang taga Cana ang ya kag lulgud tung sinakepan yang Galilea, yami pang duruang magari ang mga ana ni Zebedeo, asta yang mga kaarumanan pa yamen ang durua nga tauan. ³Maganing ti Simon

Pedro tung yamen, “Magintraaw si tung pagian.” Maganingami kang nagtimales, “Siraita si ka.” Kapurisu numanyan dayunami rang nagsaay tung balangay. Piru tung magdamal ang atii, andang pisan ay naeklan yamen. ⁴Taa numanyan, atiating pandiklat da yang sagiid, ti Jesus duun dag kekdeung tung bakayan. Piru indi ilem nailala yamen. ⁵Simanyan kinendalanami ra anyang inaning, “Ta, mga mamula, naekelamu ra?” Maganingami kang tuminuwal, “Bee, andang pisan!” ⁶Maganing si tung yamen, “Ala, asanamu ra manaktak tung ampir tung tuu mi. Atia maekelamu ra,” maganing. Kapurisu ta yamen, nanaktakami ra ka man tung ampir tung tuu. Pagtaktak yamen, pisan! Indi ra kinayanan yamen ta batak, yang kinadaramelen yang mga ian ang atia! ⁷Kapurisu ta yeen ang alenget enged tung isip ni Jesus, maganingaw tung ni Pedro, “Abee, Pedro, ti Ginuu ta ra pala tii!” Pagkadngel ni Simon Pedro ang ti Jesus da tii, yang panlamig nang ya ra kang lagi ay linuas nang para anday sumber tung pagurubraen na, ya ray inulambet na ang para tung paglanguy na, indi ra mataktak yang awel nang atiang langkuy ang itinakwil na. Pagkatapus dayun dang nagpakpang nagduul tung lambat ugud indi ra manakbet. ⁸Piru yaming kadaklan ang nagapangugyatan ni Jesus, nagparanekami ra ilem tung bakayan ang yang lambat ang punuk da ta mga ian, ya ra ilem aggyuray yamen. Ay belaganami alawid tung bakayan, mga sang gatus da ilem ang mitrus yang distansia na. ⁹Numanyan tung paglampud yamen duun tung balangay, may naita yamen ang apuy tung takas ang nagapagkalan ta kuring. May mga ian ang nagikiaw asan ig may tinapay pa ang nagipakinit. ¹⁰Maganing ti Jesus tung yamen, “Ala, ieklay kanay ta pira pang bilug asan tung baklung nadeep mi,” maganing. ¹¹Purisu numanyan baklu ra nagpatakas ti Pedrong paggyud yang lambat ang atiang punuk ang pisan ta darakulung mga ian. Duminangat da tung sang gatus may limang puluk may tulung bilug yang kinadakel nira (153). Piru maskin durug dakel yang mga ian ang atia, indi ka nalasik yang lambat. ¹²Maganing si ti Jesus tung yamen, “Ala, taniita, magiramalita ra,” maganing. Numanyan tung yamen, anda ray nagpangaas ang nagtalimaan tung anya kung tinu pa tanya, ay nailala ra yamen ang talagang ti Ginuung Jesus. ¹³Numanyan nagpalenget da ti Jesus tung apuy ang namisik yang tinapay ang ya ra kay ipinamakdul-pakdul na tung yamen asta mga ian. ¹⁴Atii ya ray pangyaklung bisis yang pagpaita ni Jesus tung yamen ang nagapangugyatan na, pagkatapus nabui si kang uman.

Nagapaulikan Ni Jesus Yang Pagputulan Nirang Durua Ni Pedro (21:15-19)

¹⁵Taa numanyan, pagkatapus yamen ta pagiramal, nagbugnu ra ti Jesus tung ni Pedrong maganing, “Simon, ana ni Juan, talagang

nagagegmaanaw wasu nuyung landaw pa tung mga kaarumanan mung naa?” Maganing ti Pedrong minles, “Ee, Ginuu, yaway nagakdek ang nagalelyagana yeen.” Maganing si ti Jesus tung anyang nagtimaales, “Buinu, kung maning tii, padagen-dagenan mu ta maayen yang mga tauanu ang yay maning pa tung mga karniruu,” maganing. ¹⁶Atii, madua rang aningen ni Jesus ang, “Simon, ana ni Juan, nagagegmaanaw wasu nuyu?” Maganing ti Pedrong minles, “Ee, Ginuu, yaway nagakdek ang nagalelyagana yeen.” Maganing si ti Jesus ang minles, “Buinu, asikasuen mu ta mupia yang mga tauanu.” ¹⁷Atii, maklu rang pasulitan ni Jesus ang inaning, “Simon, ana ni Juan, nagalelyaganaw pa ka wasu nuyu?” maning. Atii, inampayan da ti Pedro ta kapungaw nang duru natetenged maklu rang pasigwaren ni Jesus ang maskin tung kalelyagan na ra ilem kung may asan pa ka. Maganing ti Pedrong nagtuwal, “Ginuu, yaway nagaske yang tanan. Purisu nagaskean mu ang nagalelyagana yeen.” Maganing si ti Jesus ang minles, “Tay puis, padagen-dagenan mu ta maayen yang mga tauanu. ¹⁸Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, atiang kawataana pa rin, yaway pagtagkes yang akes mu, pamasyara ka tung kumpurming nagalelyagan mung pasyaran. Piru, kung maepeta ra nganing, mandepa ra yang kalima mu, duma ray magtagkes tung nuyu ang eklana ra ka anya duun tung anday gustu mung angayan,” maganing. ¹⁹(Yuung ti Juan ang nagsulat, may gustuung isaleet taa. Napagbitala ti Jesus ta maning tia tung ni Pedro, ay asan da nga pasapli-ray na kung unu pang kamatayenay ang sampetan na, ang asan da ka nga padengegay na yang Dios.) Numanyan, dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala na tung ni Pedro ang maganing, “Magusuya ra ilem tung yeen ta magpaluyut,” maganing.

**Gustu Ni Pedro Ang Papagkumpalaren Na Yang Panampetan
Na May Yang Panampetan Ni Juan (20:20-24)**

²⁰Numanyan tung pagbedleng ni Pedro, anday dumang naita nang pagdasun tung nira ni Jesus, yuu ra ang alenget enged tung isip na ang yuu ka man mismu yang nagpataliling tung debdeb na atiang pagsararuan yamen ang tanan ang nagtalimaanaw ra tung anya kung tinu pay pagtraidur tung anya^k. ²¹Numanyan, pagkaita ni Pedro tung yeen, dayunaw ra anyang itinalimaan tung ni Jesus ang maganing, “Ay yang aruman tang naa, Ginuu, unu pay anyang mapasaran?” ²²Maganing ka ti Jesus ang minles, “Aywa, kung alimbawa gustuu ang tanya magnatis ang asta maglekataw ra ilem taa, unu pa pay kalalabten na asan tung nuyu? Basta ta yawa, magusuya ra ilem tung yeen ta magpaluyut,” maganing duun tung anya. ²³Purisu nabalita-walita ra tung

^k 21:20 Balikan ta yang 13:25.

mga kaputulan ta ang yuu unu indiauw ra mapatay. Piru indi naganing ti Jesus tung ni Pedro ang indiauw ra mapatay, kung indi, yang inaning na, kung gustu na unu ang yuu magnatis ang asta tung ipaglekat na, anda unu ay kalalabten na asan tung ni Pedro.

²⁴Anday dumang pagpaingmatuud tung numyu natetenged tung mga bagay ang atia, kung indi, yuung ti Juan ang sasa kang pinangugyatan ni Ginuung Jesus ig yuu kay nagsulat yang tanan ang atia. Dispuis yaming tanan tani, nagaskean da yamen ang talagang matuud yang nagipagpaingmatuurung atia tung numyu.

**Pagpailala Ra Yang Nagsulat Kung Ya Pa Agari
Yang Palaksu Yang Pagsurulaten Na (21:25)**

²⁵Tung bagay dakele pa ka rin ang mga pruibang makabewereng ang nagkarabuat ni Jesus ang indi ra ka man isinulatu. Ay sipurki kung alimbawa sulipetenu pang sasa may sasa, siguru, maskin yang bilug ang kaliwutan, kulang ang pabtangan tung mga librung magkarasulatu.